

KÜRD DİPLOMAT

xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

Nö 45 (605) 01-07 Çileyə pêş, dekabr, sal. il 2024
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Héjaye:

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslami çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sindirmiş göy məscidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kurdün dərgahına daim baş əyər.

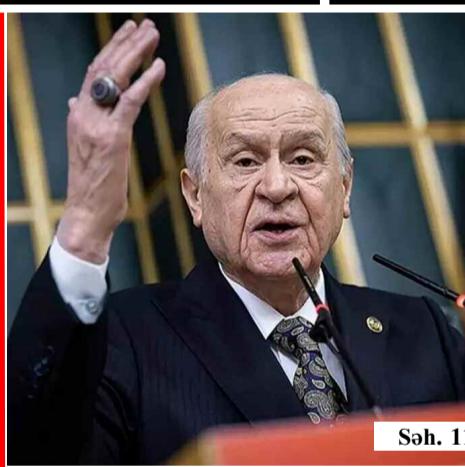
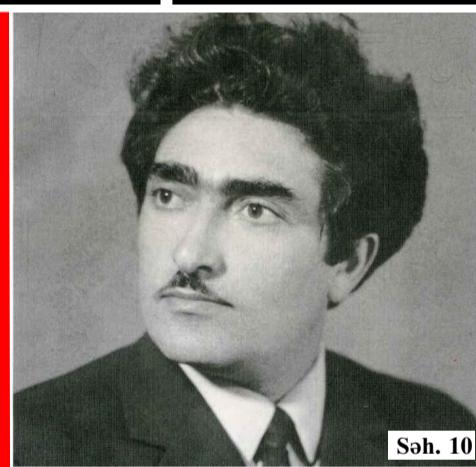
Səbahəddin Eloğlu

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin sabiq xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu qəbul edib

Necîrvan Barzanî: Zanîngeha Amerikî ya Kurdistanê bûye mînakeke berçav a perwerdehiya bi kâfîte li Kurdistan û Iraqê

Serok Barzanî û Balyozê Tirkiyeyê pêwendiyên dualî gotûbêj dikin

Biz türkmanlar Masaoud Barzani cənablarının yardımına ilə Iraqda bir millət kimi tanındıq

**ÇAĞIRIR QARABAĞ,
ÇAĞIRIR LAÇIN**

Bahçeli yine döktürdü, Kürtler canımızdır dedi Minbiç'i işgal sinyali verdi

Mesrur Barzani û Balyozê Tirkiyeyê pêşhatêñ dawî yên Iraq û navçeyê guftûgo dikin

Prezident İlham Əliyev El-Salvadorun ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edib

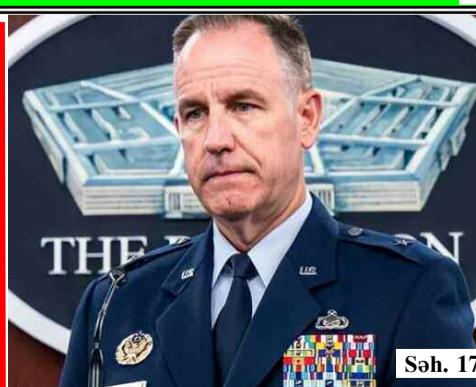
**ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ”
ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ**

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kurd Xalqının rolü

Gavek berbi Zimanê Kurdi KURD dilinə doğru bir addım

KÜRDLƏR VƏ KÜRDÜSTAN

Qoy heç kim türkman xalqını öz mənafeyinə qurban etməsin

Hizbulahê piştevaniya xwe ji bo
Rejîma Başar Esed ragehand

Pentagon: Hêzên me li Sûriyeyê
di rewşa amadehiyê de ne

DEM Partiyê ji bo hevdîtinə bi Ocalan
re serlêdan kiribû: Wezaretê bersiv da

Mezlûm Ebdî li ser şer û
pevcûnan daxuyaniyek belav kir

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin sabiq xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğluunu qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 4-de Türkiyənin sabiq xarici işlər naziri, Türkiyə Büyük Millət Məclisinin millət vəkili və NATO Parlament Assambleyasındaki nümayəndə heyətinin rəhbəri Mövlud Çavuşoğlu qəbul edib.

Mövlud Çavuşoğlu Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğana çatdırmağı xahiş etdi.

Dövlətimizin başçısı Mövlud Çavuşoğlu Qərbi Azərbaycan İcmasının Bakıda keçirəcəyi Beynəlxalq Konfransda iştirakına görə minnətdarlığını bildirərək, bu tədbirin əhəmiyyətine toxundu.

Mövlud Çavuşoğlu da öz növbəsində bu konfransın önemini vurğuladı və tədbirə dəvətə görə minnətdarlığını bildirdi.

O, Azərbaycanda bu il keçirilmiş parlament seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının qələbəsi münasibətə təbriklərini çatdırırdı. Eyni zamanda Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi COP29-un çox yüksək səviyyədə təşkil olunması ilə bağlı

Prezident İlham Əliyevi təbrik edən Mövlud Çavuşoğlu bu tədbiri tarixi zirvə toplantısı kimi qiymətləndirərək, burada qəbul edilmiş qərarların böyük önem daşıdığını vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı da COP29-un yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu və əhəmiyyətini qeyd edərək, Türkiyə Prezidentinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin həmin tədbirdə iştirakını bir daha yüksək qiymətləndirdi və bunun COP29-un önemini daha da artırılması işinə töhfə verdiyini bildirdi. Prezident İlham Əliyev xeyli sayıda dövlət və hökumət başçısının, qonaqların tədbirdə iştirakına toxundu və konfransın qərarların qəbul edilməsi baxımından çox uğurlu olduğunu dedi, COP29-un Azərbaycanın potensialını və liderlik qabiliyyətini bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirdiyini vurğuladı. Dövlətimizin başçısı bunun Türk dünyasının da növbəti bir uğuru olduğunu dedi. Görüşdə ölkələrimiz arasında dostluq, qardaşlıq və müttəfiqlik münasibətlərinin bütün sahələrdə, o cümlədən parlamentlərarası sahədə uğurla inkişaf etdiyi bildirilərək, əlaqələrimizin bundan sonra da möhkəmənləncəyinə əminlik ifadə olundu.

Prezident İlham Əliyev El-Salvadorun ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 3-də El-Salvador Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Enrike Haime Kalderonun etimadnaməsini qəbul edib. Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim etdi. Prezident İlham Əliyev səfirlə səhəbət etdi.

Dövlətimizin başçısı əməkdaşlığımızın qurulması istiqamətində səfirin öz səylərini əsirgəməyəcəyinə, bu baxımdan onun Azərbaycanın rəsmi qurumları ilə səmərəli əlaqələr quracağına ümidi var olduğunu bildirərək, bir sıra sahələrdə, o cümlədən iqtisadi əməkdaşlıqla bağlı imkanların müəyyənleşdirilməsinin zəruriliyini vurğuladı. Səfir, ilk növbədə, COP29-da ölkəsinin iştirakını məmənunluqla xatırlayaraq, bu tədbirin yüksək səviyyədə təşkil edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Prezidentini təbrik etdi. O vurğuladı ki, COP29-un təşkili, ölkəmizin inkişafı və əldə etdiyi nailiyyətlər, Bakı şəhərinin gözəlliyi bu tədbir zamanı El-Salvadordan Azərbaycana səfərə

gelmış nümayəndə heyətinə dərin təəssürat bağışlayıb.

Bu il Azərbaycanla El-Salvador arasında diplomatik münasibətlərin yaradılmasının 25 illiyinin qeyd edildiyini deyən Enrike Haime Kalderon müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlığın qurulmasının vacibliyinə, o cümlədən infrastruktur, nəqliyat, energetika sahələri üzrə ölkəsinə investisiya qoyuluşu imkanlarının müəyyən edilməsinin önemine toxundu. Səfir Azərbaycanın energetika sahəsində böyük uğurlar qazandığını vurğulayaraq, bu istiqamətdə ölkəmizin təcrübəsinin öyrənilməsində maraqlı olduqlarını bildirdi. Dövlətimizin başçısı əlaqələrimizin irəli aparılması üçün, ilk növbədə, adi insanların və biznes dairələrinin ölkələrimiz barədə daha çox məlumatlaşmalarının vacibliyinə toxundu. Səhəb zamanı Azərbaycanla El-Salvador arasında iqtisadiyyat, ticaret, turizm, təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlıq üçün böyük perspektivlərin olduğu qeyd edildi.

Serok Barzanî û Balyozê Tirkiyeyê pêwendiyê dualî gotûbêj dikin

Serok Mesud Barzani ìro 5ê Berçile pêşwazî li Balyozê Tirkiyeyê li Iraqê Anil Bora Înan kir.

Di hevdîtinê de, proseya siyâsî ya Herêma Kurdistanê û pêngavêni piştî hilbijartinan û pêkanîna hikûmeta nû ya Herêma Kurdistanê hatin gotûbêjkirin. Herwiha ronahî hate xistin ser pêwendiyê di

navbera her du hikûmetên Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Federal a Iraqê de.

Her di hevdîtinê de, ronahî hate xistin ser peywendiyê dualî û tekezî li ser hevahengî û pêşxistina pêwendiyen hate kirin.

Pêşhatê dawî yên li navçeyê, mijareke din a vê hevdîtinê bû.

Nêçîrvan Barzanî û Balyozê Ïtalya rewşa Sûriyê gotûbêj kirin

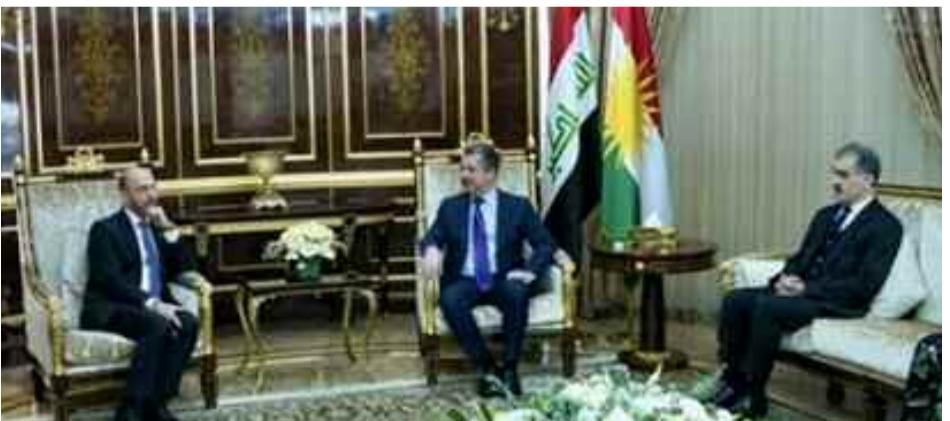
Nêçîrvan Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Nicolo Fontana Balyozê nû yê Ïtalyayê li Iraqê kir û di civînê da Serok Nêçîrvan Barzanî pîrozbahiya destbikarbûnê li Nicolo Fontana kir û ji bo serxistina erkê wî hemû hevkarî û piştevaniya xwe û Herêma Kurdistanê û aliyêne peywendîdar nîşan da û her wiha dupat kir ku Herêma Kurdistanê dixwaze peywendiyê xwe bi Ïtalyayê ra pêşve bibe.

Ji aliyê xwe ve Balyozê Ïtalyayê

kêfxweşiya xwe ji bo yekem serdana xwe ya Herêma Kurdistanê nîşan da û spasiya piştevaniya Serok Nêçîrvan Barzanî kir û herwesa tekez li ser wê yekê kir ku welatê wî bi girîngiyê ve li peywendiyê xwe yên bi Iraq û Herêma Kurdistanê re dinêre û ji bo vê yekê jî di hemû waran de dê hewl bide wan peywendiyen xûrttir bike.

Peywendiyê Bexda û Hewlêr û pêşhatê dawî yên li Rojhilata Navîn, bi taybetî rewşa Suriyê jî di civînê da hate gotûbêj kirin.

Mesrûr Barzanî û balyozê Belcîka rewşa aloz a Sûriyê gotûbêj kirin

Serokwezîre Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ìro 3ê Berçile pêşwazî li Balyozê Belcîkayê yê li Iraq û Urdinê Serge Dickson kir.

Balyozê Belcîkayê pîrozbahiya hilbijartina Parlamentoja Kurdistanê kir. Herdu alî li ser pêkanîna kabîneya nû ya hikûmetê di demek nêzîk de hevnêrîn bûn, di vê derbarê

de jî civîna yekem a Parlamentoja Kurdistanê wek gaveke erênî hat nîrxandin.

Di hevdîtinê de, guftûgo derbarê girîngiya dabînkirina mafêñ destûrî û mafêñ darayî, destpêkirina hinardeki rina petrola Herêma Kurdistanê, pêşhatê dawî yên li Iraq û navçeyê û rewşa aloz a Sûriyê hatin kirin.

Azərbaycan-Kürdüstan dostluq əlaqələri

Biz türkmanlar Məsud Barzani cənablarının yardımımı ilə İraqda bir millət kimi tanındıq

İraqda iyirmidən fazla Türkman Mədəniyyət Mərkəzlərimiz var, iyirmidən artıq türkman adı ilə siyasi partiyamız, altıdan artıq teleyayım mərkəzlərimiz, onlarla mətbü orqanlarımız var və bunların bütün məsrəflərini Kürdüstan hökuməti təmin edir

cənablarının burda yaşayan xalqlara verdiyi demokratik haqlar əgər Türkiye rəhbərliyi də ordakı kürd xalqına verərsə mənə elə gelir ki, nə PKK sorunu qalar, nə də iqtisadi çətinlik." Türkiye kürdləri "Demokratik Muxtarıyyat" barədə yeddi maddədən ibarət təklif irəli sürmüslər və dövlət rəhbərinə təqdim etmişlər.

Həmin deklarasiyani bir daha oxucuların nəzərinə çatdırırıq:

1. Türkiyənin ali kimliyi kimi kürd kimliyi də tanınmalı və qanun Konstitusiyada yer almazı.

2. Kürdlərin dili və mədəniyyəti qarşısında duran bütün qadağalar və əngəllər qaldırılmalı, ana dilində təhsil alma hüququ verilməli, Kürdüstan bölgəsində kürd dili ikinci təhsil dili kimi qəbul edilməli, bununla da başqa azlıqların mədəni hüquqlarının yolu açılmalıdır.

3. Özünü ifadə etmək təməlində düşüncə və inancın, siyaset yürütmək hüququ verilməli, ictimaiyyət arasında bərabərsizlik aradan qaldırılmalı.

4. Kürd və Türk ictimaiyyətinin bir-birini əfə etməsi məqsədi ilə birgəyasaşış çərçivəsində azad birləş təsis edilməli, Kürdüstan Fəhlə Partiyasının rəhbəri də daxil olmaqla bütün siyasi məhbuslar buraxılmalıdır.

5. Xüsusi əməliyatlar və döyüş aparmaq məqsədi ilə Kürdüstan bölgəsində dislokaşıya edilən əsgəri birləşlər geri çəkilməli, əhalinin öz yurd-yuvalarına qaytarılması üçün mədəni və iqtisadi tədbirlər həyata keçirilməli.

6. Bölgədəki idarəetmədə yeni bir qanunla düzəlişlər aparılmalı və icrası gücləndirilməli.

7. Yuxarıda sadalanan maddələrlə bağlı əgər irəliyə doğru müsbət addım atılsarsa, gerilla gücləri ictimaiyyətə dönüşünü saxlayacaq və silahı yerə qoyacaqdır.

Ədalət namına etiraf edib deyə bilərəm ki, Kürdüstan rəhbərliyi burada yaşayan bütün asayılxalqlar, eləcə də türkmanlara yuxarıda təkliflərdən on qat artıq haqq verib. Bunda qorxulu nə var?

Türkiyə rəsmilərinin verdiyi rəsmi rəqəmlər görə Türkiye Respublikası PKK-ya qarşı 380 milyard dollar pul xərcleyib, 4500 kürd kəndi boşaldılb, 30 000 insanın həyatına son qoyulub və dövlət borca görə dünyaya dövlətlərindən asılı vəziyyətə düşüb. Təkə son əməliyyatlarda 80 milyard dollar pul xərcənib. Görən PKK-ya qədərki inqilabi mübarizələr zamanı da daxil olmaqla bu günə qədər ne qədər sərmayeler izafi gedib? Əgər bu mənasız mühabiblərə xərcənən paralar Türkiye xalqının rifahına, qalxınmasına, inkişafına xərcənəsydi sizi inandırıram ki, Türkiye bəlkə də iqtisadi baxımdan dünyanın qabaqcıl ölkələrindən biri olardı.

- Əsəd bəy, bildiyimiz kimi oktyabr ayında TBMM-i ordunun İraq ərazisinə girməsi və Kürdüstan İşçi Partiyasının, yəni PKK-nın otuz illik mübarizəsini yox etmək üçün "təskərə" qəbul etdi. Və Qəndil dağlarında gerilla qərargahına, sığınacaqlarına və gerilla dəstələrinə ağır zərbələr vurmaq məqsədi ilə təyyarə, vertolyot, top, tank və müasir zirehli texnika ilə təpədən dirnəqadək silahlansmış iyirmi minlik ordu ilə hərəkət etdi. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

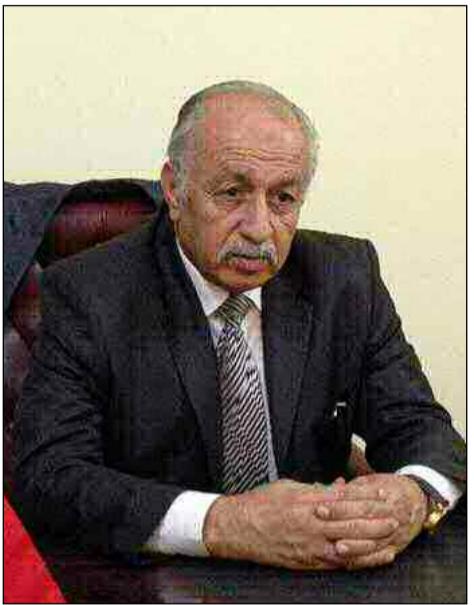
Mən her il bir-iki dəfə İraqa gedirdim. Başqa xalqların nümayəndələri ilə yanaşı türkman xalqının da nümayəndələri, şair və yazıçıları ilə görüşlərim olur. Belə görüşlərdən biri də türkman əsilli millət vekili və parlament üzvü, on üç kitabın müəllifi şair Əsəd Ərbildir.

Mən istərdim ki, Əsəd bəyin rəhbərliyi altında, bir sıra ziyalı, dövlət xadimi Ərbildən Azərbaycana gəlsin, Azərbaycanın ictimai-siyasi durumunu görsünlər, İraqın ictimai-siyasi reallıqlarını Azərbaycan xalqına çatdırırsınlar. Nə vaxta kimi biz gələcəyik? İndi artıq növbə sizindir. Sizlər mütəqə gəlməlisiniz! Gəlməlisiniz ona görə ki, əlaqələr yaransın. Çünkü bu iki qardaş xalqın talehi demək olar ki, eynidir. Və ilk sualım belədir.

- Əsəd bəy, bildiyimiz kimi oktyabr ayında TBMM-i ordunun İraq ərazisinə girməsi və Kürdüstan İşçi Partiyasının, yəni PKK-nın otuz illik mübarizəsini yox etmək üçün "təskərə" qəbul etdi. Və Qəndil dağlarında gerilla qərargahına, sığınacaqlarına və gerilla dəstələrinə ağır zərbələr vurmaq məqsədi ilə təyyarə, vertolyot, top, tank və müasir zirehli texnika ilə təpədən dirnəqadək silahlansmış iyirmi minlik ordu ilə hərəkət etdi. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

- İlk önce xoş gəlmisiniz və sizin vasitənizlə bütün Azərbaycan xalqına saygı və salamımızı yetiririk.

Türkiyədə qəbul edilən "təskərə" yə bir bir İraqlı olaraq, türkman kimi və sonunda Kürdüstan vətəndaşı kimi doğrudan-doğruya fikrimi (yanıtımı) bu şəkildə verəcəyəm. Türkiyənin çıxardığı "təskərə" Kürdüstan İşçi Partiyasına (PKK) görə çıxarılb. PKK sorunu da İraq sorunu deyil, yüzdə yüz Türkiyə sorunudur. Onun üçün biz arzu edərik bu sorun siyaset və ağıl-məntiqə masa arxasında, dialoq yolu ilə, dənişlərlər vasitəsi ilə öz həllini təpsin. İndiki dənəm kürəlləşmə dənəmidir, demokratiya və sülh dənəmidir. Müharibə, zorakılıq, işgal, yox etmə, milləti danmaq, qan tökmək zamanı bitdi. Millətlər üzeyə (kosmosa) uçurlar, elmi axtarışlar, kəşflər dəhəncə iş aparırlar. Bundan belə silah yolu ilə heç nəyi çözək olmaz, faşist Səddamın aqibəti göz qabağındadır. O "ənfal" planı ilə bizə hər zaman dayaq olan 185 min qəhrəman kürd ovladını kütlevi şəkildə məhv etdi. Sonuc Səddamın başına nə gəldi yaxşı bilirsınız. İnsanlıq olan yerde, ağıl məntiq olan yerde, sözsüz ki, insanı amillər özünə yer tutmalıdır. Dünyanın nə qədər mübahiseli məsələləri olubsa, qanlar tökültübse əski zamanına da baxsaq sorum sonda masaya oturulub, dənişlərlər yolu ilə diplomatik yollarla çözüllüb. Ona görə də biz buradan türk qardaşlarımıza, Türkiyə rəhbərliyinə səslənirik: "İraq Kürdüstanının bölgə rəhbəri Məsud Barzani

Müsahibim İraq Federativ Respublikasının Kürdüstan bölgəsinin sabiq millət vəkili, Türkman Yazarlar Birliyinin sədiri, şair Əsəd Ərbildir

İraq parlamentinə qəbul etdirə bilmədik və zeif düşdük. Amma Kürdüstan bölgəsində nəinki biz türkmanlar üçün, mən inamla deyərdim ki, Kürdüstanda yaşayan bütün azsaylı xalqlar üçün bütün demokratik-insani haqları tanımış. Mən başqan Məsud Barzani cənablarının toplantuların birində dediyi sözləri xatırlatmaq isteyirəm. O, demişdi: "Biz kürdlər işgalçi dövlətlər tərəfindən o qədər faciələr, zülmələr, dəhşətlər görmüşük ki, bunu sadalamaqla bitirmək olmaz, biz yaşadığımız faciələri bizimlə birləşdə yaşayan türkman, asuri, kıldanı xalqları da yaşayıblar. Mən Məsud Barzani heç vaxt icazə vermərəm ki, bizimlə çiçin-ciçinə mübarizə aparan xalqlar hər hansı bir haqsızlığa məruz qalsın. Kürdüstanda yaşayan hər hansı bir xalqın bir fərdi varsa biz onunda bütün insani haqqını vermişik və gələcəkdə hər hansı bir istəkləri olarsa böyük məmənuniyyətlə yerinə yetirməyə çalışacaq". Cənab Barzanimın bu çıxışı hamımızı məchub etdi, sevindirdi.

İndi 127 üzvdən ibarət Parlamentimiz var və İraq tarixində ilk dəfə olaraq dörd türkman millət vəkili Kürdüstan parlamentində təmsil olunur. Hökumət içinde iki nazirimiz var, onların biri sənaye naziridir, digəri isə dövlət naziridir. İraq anayasasında özümüzü tanıda bilməsək də, biz Kürdüstan anayasasında Məsud Barzani cənablarının yardımını ilə bir

3. Özünü ifadə etmək təməlində düşüncə və inancın, siyaset yürütmək hüququ verilməli, ictimaiyyət arasında bərabərsizlik aradan qaldırılmalı.

4. Kürd və Türk ictimaiyyətinin bir-birini əfə etməsi məqsədi ilə birgəyasaşış çərçivəsində azad birləş təsis edilməli, Kürdüstan Fəhlə Partiyasının rəhbəri də daxil olmaqla bütün siyasi məhbuslar buraxılmalıdır.

5. Xüsusi əməliyatlar və döyüş aparmaq məqsədi ilə Kürdüstan bölgəsində dislokaşıya edilən əsgəri birləşlər geri çəkilməli, əhalinin öz yurd-yuvalarına qaytarılması üçün mədəni və iqtisadi tədbirlər həyata keçirilməli.

6. Bölgədəki idarəetmədə yeni bir qanunla düzəlişlər aparılmalı və icrası gücləndirilməli.

7. Yuxarıda sadalanan maddələrlə bağlı əgər irəliyə doğru müsbət addım atılsarsa, gerilla gücləri ictimaiyyətə dönüşünü saxlayacaq və silahı yerə qoyacaqdır.

Ədalət namına etiraf edib deyə bilərəm ki, Kürdüstan rəhbərliyi burada yaşayan bütün asayılxalqlar, eləcə də türkmanlara yuxarıda təkliflərdən on qat artıq haqq verib. Bunda qorxulu nə var?

Türkiyə rəsmilərinin verdiyi rəsmi rəqəmlər görə Türkiye Respublikası PKK-ya qarşı 380 milyard dollar pul xərcleyib, 4500 kürd kəndi boşaldılb, 30 000 insanın həyatına son qoyulub və dövlət borca görə dünyaya dövlətlərindən asılı vəziyyətə düşüb. Təkə son əməliyyatlarda 80 milyard dollar pul xərcənib. Görən PKK-ya qədərki inqilabi mübarizələr zamanı da daxil olmaqla bu günə qədər ne qədər sərmayeler izafi gedib? Əgər bu mənasız mühabiblərə xərcənən paralar Türkiye xalqının rifahına, qalxınmasına, inkişafına xərcənəsydi sizi inandırıram ki, Türkiye bəlkə də iqtisadi baxımdan dünyanın qabaqcıl ölkələrindən biri olardı.

- Əsəd bəy, bildiyimiz kimi oktyabr ayında TBMM-i ordunun İraq ərazisinə girməsi və Kürdüstan İşçi Partiyasının, yəni PKK-nın otuz illik mübarizəsini yox etmək üçün "təskərə" qəbul etdi. Və Qəndil dağlarında gerilla qərargahına, sığınacaqlarına və gerilla dəstələrinə ağır zərbələr vurmaq məqsədi ilə təyyarə, vertolyot, top, tank və müasir zirehli texnika ilə təpədən dirnəqadək silahlansmış iyirmi minlik ordu ilə hərəkət etdi. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

- İlk önce xoş gəlmisiniz və sizin vasitənizlə bütün Azərbaycan xalqına saygı və salamımızı yetiririk.

Türkiyədə qəbul edilən "təskərə" yə bir bir İraqlı olaraq, türkman kimi və sonunda Kürdüstan vətəndaşı kimi doğrudan-doğruya fikrimi (yanıtımı) bu şəkildə verəcəyəm. PKK sorunu da İraq sorunu deyil, yüzdə yüz Türkiyə sorunudur. Onun üçün biz arzu edərik bu sorun siyaset və ağıl-məntiqə masa arxasında, dialoq yolu ilə, dənişlərlər vasitəsi ilə öz həllini təpsin. İndiki dənəm kürəlləşmə dənəmidir, demokratiya və sülh dənəmidir. Müharibə, zorakılıq, işgal, yox etmə, milləti danmaq, qan tökmək zamanı bitdi. Millətlər üzeyə (kosmosa) uçurlar, elmi axtarışlar, kəşflər dəhəncə iş aparırlar. Bundan belə silah yolu ilə heç nəyi çözək olmaz, faşist Səddamın aqibəti göz qabağındadır. O "ənfal" planı ilə bizə hər zaman dayaq olan 185 min qəhrəman kürd ovladını kütlevi şəkildə məhv etdi. Sonuc Səddamın başına nə gəldi yaxşı bilirsınız. İnsanlıq olan yerde, ağıl məntiq olan yerde, sözsüz ki, insanı amillər özünə yer tutmalıdır. Dünyanın nə qədər mübahiseli məsələləri olubsa, qanlar tökültübse əski zamanına da baxsaq sorum sonda masaya oturulub, dənişlərlər yolu ilə diplomatik yollarla çözüllüb. Ona görə də biz buradan türk qardaşlarımıza, Türkiyə rəhbərliyinə səslənirik: "İraq Kürdüstanının bölgə rəhbəri Məsud Barzani

mədəniyyətini tanındıq. Çünkü Kürd qardaşlarımızın yaşadıqları faciələri biz də birgə yaşamışdıq. İndi Kürdüstan bölgəsində kürdlərdən sonra biz ikinci millətik. Qaldı təhsil məsələsinə, 1991-ci ildən sonra hənsi ki faşist Səddam rejimi dağıdıldı, biz ilk ibtidai siniflərimizi açdıq, İstanbul şivəsi ilə dərslərə başladıq. Yaxşı oları ki, Azərbaycan hökuməti Kürdüstan hökuməti ilə əlaqə yaradı. Cənab Barzani cənablarının yardımını ilə bir

Kürdüstanda yaşayan xalqlar tərəfindən, eləcə də biz türkmanlar tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılandı. İndi qədər türkman xalqının kitabxanası olmayıb, Xalq əsrlərdir kitabları evlərində saxlamış, nəslən nəslə çatdırılmışdır. İnənərəm ki, xalq milli birliyi üçün evlərində olan dəyərlər kitabları Türkman Akademiyasına təqdim edəcək və əllərdə saxlanılan xəzinə xalqın ixtiyarına veriləcəkdir və bununla da qismən olsa da, türkman xalqını dünyaya tanıdacağıq. İstərdim oxucular bilsinlər ki, yuxarıda sadalananlar Kürdüstan bölgəsində yaranıb. Lakin İraq daxilində birlik və beraberliyimiz olmaması bizi hər bir imkandan məhrum etdi.

- Əsəd bəy, Sizin, yəni türkmanların birliyi niyə pozuldu, bunun gunahı kimdədir və kimdir gunahkar?

- Tahir bəy, bunun çox şaxəli tərəfləri var, danışmaqla bitməz. Mən oxuculara qısa da olsa bəzi məqamları açıqlamağa çalışacam. Səddamın süqtündən sonra, bir çox dövlətlər öz mənəfətləri üçün İraqın daxili işlərə müdaxilə etdilər. ABŞ başda olmaqla, İngiltərə, İran, Türkiye, Suriya, Rusiya və Avropanın demək olar ki, bütün dövlətləri müdaxilədə bulundular. Burdakı xalqları qarşı qarşıya qoyular, bəzilərini pul-para ilə elə aldılar, bəzilərinə vədlər verərək aldatdilar, burdakı xalqların birliyini pozdular və zəif salaraq qismən da olsa məqsədlərinə nail oldular.

- Əsəd bəy, İraq hökumətinin türkmanlara münasibəti necədir? Kürdüstan hökumətinin türkmanlara münasibəti necədir?

- İraqdakı türkmanlarla və Kürdüstandakı türkmanların fərqi, Tahir bəy, bu suala çox qısa cavab verəcəm. Kürdüstandakı türkmanların ümumi vəziyyəti və durumunu dağın zirvəsi, İraqdakı türkmanların durumunu isə həmin dağın ətəyi kimi müqayisə edə bilərəm. Bu fərqli mənəcə heç bir izahat lazımdır.

- Əsəd bəy, olmazmı türkman millət vəkilləri və ziyahları Azərbaycan hökum

1905-06-ci illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Əvvəli ötən sayılarımızda
1905-ci İL ŞUŞA ŞƏHƏRİNİN
ƏHVALATI

Şuşa qalasında erməni tayfasının bir para nalayıq işlərinə görə müsəlmanlar dözmədiyindən hər iki tayfa arasında böyük bir iğtişaş baş verdi və az qaldı ki, qan su yerinə axsıñ. Hər iki tərəfdən xeyirxah məsləhətçilər odu yatırmağa çalışıdilar. Bir neçə dəfə erməni xəlifəsi və keşşələri, eləcə də min nəfərə yaxın əyanlar və bazar əhli məscidə gəlib dualar və xütbələr oxudular. Bununla da müsəlmanlarla sülhü bərqərar eləyib şad və xürrəm geri qayıtdılar.

Neçə dəfə ermənilər tərəfindən bu növ qərəzli düşməncilik hərəkətləri baş vermiş, lakin erməni xəlifəsi hər dəfə bir dəstə adamlı qazinin evinə gələrək qan tökülməsinin qarşısını almışdır. Bu hal uzun çəkmədi. Bir gün müsəlman cavanlarından bir neçəsi bazara gəlib qəflətən qışqıraraq dedilər ki, ay müsəlmanlar, nə qafıl oturmuşsunuz? Ermənilər tökülüüb təzə məhəlləni tar-mar edirlər. Bazar əhli bu dəhşətli xəberi eşidən kimi qəzəbləndi. Və həmin anda dükənləri bağlayıb, bazar camaatının bir parası silahlarını götürüb Təzə məhəlləyə tərəf yüyürdülər. Bir parası isə tüfəng və tapançalarını doldurub bazarda olan ermənilərin üzərinə hücum çəkdilər. Ermənilər bu vəziyyətdən qorxuya düşüb kimisi dükəni bağlayıb qaçı, kimisi isə dükənin içində girib qapını daxildən bağlayıb gizləndi. Bəziləri isə qonşuluqda olan müsəlman evlərində gizlənib özlərini xilas etdilər. Bu iğtişaş başlayarkən Təzə məhəlləyə getmiş silahlı adamlar geri qayıdış xəbər gətirdilər ki, deyilənlər yalandır. Odur ki, mollalar və seyidlər gəlib ermənilərə təskinlik verdi ki, bu iğtişaş səhvən olub. Bazar əhlinin tələbi ilə yalan danışmış adamı tutub çəkəçəkə bazara gətirdilər. Onlar yiğisib söyə-söyə bu yazıçı o qədər döydülər ki, az qaldı ölsün. Binəvanın başına o qədər vurmusdular ki, beyni xarab olub dəli olmuşdu. Uzun müddət müalicə olunmadı. Sonra Tiflisə aparsalar da, orada müalicənin əhəmiyyəti olmamış, 1323 (1905)-cü ilin zilhicce ayında vəfat etdi. Həmin adam hamamçılarından Kərbəlayı Abbasın oğlu Məşədi Qurban idi.

Bu günlərdə şəhərdə iki məşhur şəxs vəfat etmişdi. Bu xəbəri eşidən müsəlmanlar 3 günlüyü dükən-bazarı bağlayıb məscidi-camedə matəm saxladılar. Erməni xəlifəsi bu xəbəri eşidən kimi camaati ilə məscidə gəlib başsağlığı verir və öz adətləri ilə incildən dua oxuyub gedirdilər. Beləcə ermənilərlə müsəlmanlar alış-veriş edib bir müddət sakit dolanırdılar. Amma hər tərəfdən xəbər gəldi ki, erməni qımdatlarının arasında dava etmek xüsusunda böyük məsləhətləşmələr gedir. Onların, yeni qımdatların üçdə iki

hissəsi müsəlmanlarla dava etməyi hələlik məsləhət bilmirdilər. Qalan üçdə bir hissəsi isə müsəlmanlarla

Mir Möhsün Nəvvab

davanın zəruri olduğunu söyləyirdilər. Onların qarşısına qoyduğu məqsəd bütün müsəlmanların ev-eşiyini tərəf etmək, özlərini qətlə yetirmək, Şuşa qalası kimi möhkəm bir şəhəri ələ keçirmək, ondan sonra isə tədarük etdikləri bütün silahla rulslara qarşı müharibə elan edib azadlığa nail olmaq idi. Bu arada bir nəfər gəlib müsəlmanlara xəbər verir ki, bir iranlı qərib seyid erməni ilə alış-veriş edəndə erməni ona nalayıq sözər deyərək hörmətsizlik edib.

Xalq bundan hiddətlənərək məscidin həyatına toplaşır. Mən də məscidə gəlib həmin təhqir olunmuş seyidi görmək üçün onun dalınca bir adam göndərdim. Onu mənim yanımı gətirdilər. İçəridə və bayırda müsəlman camaatı qaynaşırı. Erməni məhəlləsinin hakimi Qasim bəy (müsləman) bizim yanımıza gəldi. Vəziyyəti belə görüb həmin hakim Kiki (erməni) adlı Duma deputatına bir məktub yazır və qeyd edir ki, həmin məqəssir erməni bir qrup adamlı gəlib həmin seyidlə barışın ki, bu iğtişaşa son qoyulsun. Həmin Kiki məqəssiri 30 nəfərəcən sövdəgər ermənilərlə birlikdə bizim yanımıza gətirdilər. Levon adlı məqəssir gəlib seyidin əlini öpür, üzr isteyir və beləliklə də, camaat sakitləşir.

Bələ tədbirlər nəticəsində hid-dətlənmiş camaatı sakitləşdirmək mümkün olurdu. Odur ki, müsəlman və erməni böyükər, eləcə də qazi və keşşələr bir din xadimi və iki nəfər məlki şəxsdən ibarət qruplar yaradıb kənd yerlərinə və bağlara göndərildilər, əhaliyə nəsihətlər verib sakitləşdirsinlər. Bununla da iki millət arasında baş verə bilecek iğtişaşın, müvəqqəti də olsa, qarşısını alırdılar. Bir neçə vaxt bu iki xalq arasında sak-

itlik yarandı. Buna baxmayaraq, ermənilər öz fitnə-fəsadlarından əl çekmirdilər. Sadəlövh müsəlmanlar isə onları bu hiylərinə inanıb heç bir tədbir görmürdülər. Amma bu hiylər tayfa gizlincə tədarük görüb yollar üzərində, gizli yerdə və hündür qayalarda səngərlər yaradırdılar. Onlar müsəlmanlarda olan silahları ələ keçirmək üçün belə bir hiylə işlətdilər. Əger tüfəng bazarada 20 manata satılırdısa, onlar 100 manata, tapança 6 manata olduğu halda, 30 manata alırdılar. Sadədil müsəlmanlar silahların ermənilər tərəfindən belə baha qiymətə alındığını görüb evlərində nə qədər silah və sursat var idisə, tamamən ermənilərə satdılar.

Dövlətin başı yapon-rus müharibəsinə qarışığına görə Qarabağda baş verən iğtişaşlara məhəl qoymurdular.

Dövlətin göstərişi ilə bu iki tayfa arasında sülh yaratmaq üçün və hər cür iğtişaşların qarşısını almaq üçün müsəlmanlar toplaşış bir neçə nəfər tədbirli adam seçib bir məclisi-xeyriyyə yaratdılar.

Həmin seçilmiş şəxslər müsəlman camaatına xəbər etdi ki, erməni tayfası hiylə işlədərək müsəlmanlardan silahı toplamaq məqsədilə həmin silahları müsəlmanlardan olduqca baha qiymətə alırlar. Axırda həmin silahlarla müsəlmanların özlərini qətlə yetirəcəklər. Bundan sonra müsəlmanların ermənilərə silah və sursat satmağı qadağan edildi. Hər məhəllədə erməni ona nalayıq sözər deyərək hörmətsizlik edib.

ləyə xüsusi adamlar təyin edildi ki, hər kəsin erməni tayfasına silah satmasına imkan verməsin. Hər ailəyə tapşırıldı ki, öz imkanı daxilində bir və ya iki tüfəng, tapança və patronlar alıb evində hazır saxlasınlar. Odur ki, müsəlmanlar satdıqları silahların əvəzinə, birə-beş satdıqlarından da baha qiymətə yeni sursatlar almaq məcburiyyəti qarşısında qaldılar.

Bundan sonra müsəlmanlar ermənilərin hiylələrindən agah olub bir balaca ayıldızlar. Evlərde lazım olan ərzaq tədarükü də görməye başladılar. Kənd yerlərində yaşayan camaati da ermənilərin bu hiyləsində xəbərdar etdilər və silah almalarını məsləhət gördüler.

Vəziyyəti belə görən ermənilər yavaş-yavaş müsəlman bazarlarından köçməyə başladılar. Lakin onların bir parası müxtəlif səbəblər gətirərək köçməsə də dükənlərində olan malların hamısını erməni məhəlləsinə köçürüdülər. Amma erməni məhəlləsindəki bazarda dükənlər olan müsəlmanlara deyəndə ki, müsəlman məhəlləsinə köçün, onlar, «ermənilər bizim dostumuzdur, onlardan bizə, bizim malımıza heç bir xəter dəyə bilməz», — deyə cavab verdilər.

İrəlidə özlərinə dost hesab etdikləri bu tayfanın erməni məhəlləsindəki dükən sahiblərinin başlarına hansı müsibətləri gətirdiklərini yazacaqıq.

Müsəlmanlarla dava etmək və qırğınlarda salmaq fikrində olan qımdatlar bütün yığıncaqlarda erməniləri müsəlmanlara qarşı təhrik məqsədi ilə deyirdilər:

«Ah-ah, Bakıda Lalayevin qanı yerde qaldı, İrevanda filan qardaşımıza zülm oldu, Naxçıvanda bir o qədər qardaşlarımızı öldürdülər, filan qədər övrət və kişiləri müsəlman etdilər. Onuz da əvvəl-axır hamımız oləcəyik. Odur ki, yaxşı olardı xalqımız yolunda olək və qardaşlarımızın qanını alaq».

Onlar belə fitnə-fəsadlara təhrik etmək məqsədi güdən səhbətlərə ermənilərin qulaqlarını doldurub hər gün müsəlmanlara qarşı bir fitnə törədirdilər. Bu günlərdə padşahlıq postundan üç nəfər rus bir çamadanda padşahlıq xəzinəsinə qırıq üç min manat nəqd pul nə qədər vegsel aparan zaman, divarın arxasından çıxan erməni qımdatları həmin rus xadimlərini öldürüb pulu çamadanla götürüb qaçmışlar.

Bu məbleğdə böyük pul erməni qımdatlarının əlinə keçdi. Odur ki, müsəlmanlar satdıqları silahların əvəzinə, birə-beş satdıqlarından da baha qiymətə yeni sursatlar almaq məcburiyyəti qarşısında qaldılar.

Evet, qımdatları əlinə keçdikdən sonra onların müsəlmanlara qarşı düşməncilikləri və fitnə-fəsadları daha da artmağa başladı, sonra öz aralarında müsəlmanlara qarşı bir hücum planı hazırladılar. Bu plana hücumun tarixi və vaxtı saatlərə qədər hesablanmışdı. Plana əsasən Qalada olan müsəlmanların hamısı böyükər kiçiyə qədər qırılmış, malları talan edilmiş, evesikləri isə yandırılıb xarabaya döndərilməli idi. Bu məzmunda planı müzakirə etmək üçün bir erməni hakiminin yanına apardılar. Həmin şəxs planla tanış olduqdan sonra onlara dedi:

«Bu yazdığınız hünərlər sizdə vardır mı?»

Ardı var

Səhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

Kürdlər və Kürdüstan

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

Əvvəli ötən sayımızda

Bir neçə nəfər özünü müdafiə edərək zırzəmiyə girdi və qığın surətdə vuruşmağa başladı. Sonra isə çıxıb yoldaşları ilə birləşə bildilər. Çaxnaşma içinde kürdlər az qala general qubernatoru tutmuşdular. Vuruşa-vuruşa bir boş otağa girib qapını bağladılar və gecəyə qədər atışdalar. Kürdlər divarın yuxarısında dəmir sobanın borusun üçün açılmış oyuğu görüb bir-birinin ciyinə çıxaraq hörgünü sökdülər və yaralı yoldaşlarını götürüb oyuqdan taxta-puşa, oradan isə başqa qonşuların damına, divarına çıxaçıxa, bağlardan, dalanlardan keçərək gizli suretdə mühəsirəni yarib nəhəng Təbriz şəhərindən qurtula bildilər. Səhər onları izləməyə başlıdalar. Kürdlər məharətlə onların diqqətini yayındırb, sonra isə onların atına minib öz Çehriklerine çapdılardı. Səkkiz nəfərdən altısı xilas oldu. Öldürülmüş iki nəfər de Cəfər ağa ilə birlikdə qubernator həyətinin davazasında, keçib gedənlərə ibret olsun deyə, dar ağacından asıldırlar. Yerli qəzet təmtəraqlı sözlerle müdirik siyasetin tətənəsini təriflədi.

Hekayətin izaha ehtiyacı yoxdur. O hadisədən beş il sonra Qoturda mənə xilas olunmuşların hamısını görməklə vaxtilə Tebrizdə yazdıqlarının təsdiqini eşitmək qismət oldu. Əgər kürdlərin əlindən gələn igidlik belədirse, onda onlarla mübarizədə tələb lunan metodlar da az xarakterik deyil. Farslar və türkler bir əreb kələmini nəhaq tekrar etmirlər. «innəl-əkrad tafatun minəl-əcinnə». Kürdlər cin tayfalarıdır. Ve bunu təsdiq üçün onlar kürdlərle mübarizədə özlərini hər cür təmkinli, səbirli başlanğıcdan azad hiss edirlər. Şeyx Übeydulla üşyanından sonra İran herbi rəisi Əmir Nizam 1 kurd başçısı Həmzə ağanı yanına çağdırıb Qurana and içdi ki, nə qədər o yerin üstündə yaşayır, ona toxunmayacaq. Bununla belə, çadırda quyu qazdırı və Həmzə ağa çadırı daxil olan kimi quyuda gizlənib işarə verdi. Güllələr çadırı deşik-deşik etdilər və Həmzə ağa öldürdü. Əmir Nizam sonra izah edirdi ki, nə qədər o yerin üstündə idi, and pozulmamışdı, o yerin altına düşəndə pozuldu.

Miandabda bayrama dəvət olunmuş Bilbas başçıları da elə yalançı vəsítələrlə öldürdü. Türkiyədə məşhur Yezdanşir de bele tutuldu. Nəhayət, aydın olur ki, kənardan gələn hər şeyə kürdlərdə inamsızlıq nədən yaranır və kürdlər nə üçün bir hissəsini təşkil etdikləri siyasi orqanizmle qaynayıb-qarşıya bilmirlər.

Kurd həyatının ən yeni və olduqca yaxın müşahidəcisi Soan haqlı olaraq deyir «Daimi təhlükə kürdlərdə şübhə, cəsarət, müstəsna çeviklik, zireklik və yüksək inkişaf etmiş müşahidəcilik yaratmışdır. Sonuncu keyfiyyət mənim müşahidələrimlə də təsdiq olunur.»

1) Özü Gorusdan olan kürddür. Həmçinin Türkiyədə İsmayııl haqqı paşa keçən əsrin 70-ci illərində itaetsiz kürdləri təbe etmişdi (sakitləşdirmişdi).

Üç ildən sonra mən həmin yerlərə bir də gələndə məndən soruştular ki, bəs köhnə atım hanı və onun özümün de çoxdan unutduğum əlamətlərini xatırlayırdılar. Əbətte, bu, yeni təessüratların azlığı, bu səbəbdən də qavramaq qabiliyyətinin kütləşməsilə izah olunur. Kürdlərdə təzə adamlara diqqətlə, iti nəzərlə baxmaq adəti var. Hər dəfə məndə belə bir təessürat yaranırdı ki, üzüme dikilmiş onlarla göz şəklimi çəkib xatirələrinə əbədi həkk etdilər.

Kürdlər qətiyyən süst və küt deyillər.

Tehsili, maarifi inkişaf etdirmək üçün onlara imkan düşmür. Qismən də onların təbəqəsinə ancaq herbi məşqələr münasibdir – deyən başçıların xurafatı günahkar-

bölnür, o biri öz rəqibinə baxır, rəqibinin gözü töküür və s.

Kürdlər zarafatı sevirlər, yenilikləri öyrənib bilməyi sevirlər, öz azad həyatralını tərifləməyi, şəfqəti sevirlər. Öz azadlıqları ilə fəxr edir və onun qəbul olunmasıni çox qiymətləndirirlər.

Bu vaxta qədər kürdlərin həyat və məşətini sakit öyrənenlər az olub. Kürdləri şəxsən görmüş səyyahların eksəriyyəti onlarda olan yaxşı cəhətləri qeyd ediblər. Ümumi ədəbiyyatda isə kürdlər haqqında olduqca mənfi rey möhkəmlənib. Və nə qədər ki, bu münasibət mövzu ilə bilavasitə tanışlığı əsaslanmaya inam üzərində dayanacaq, hər hansı bir xurafat kimi onu dəyişmək çətin olacaq. Hadisəni bütün mürəkkəbliyi və müxtəlifliyi ilə görmək lazımdır. Ancaq əlbette, heç kim kürdlərin müasir həyatının və xarakterinin tutqun tərəflərini inkar edə bilmez. Kürdlər özündən tez çıxan və qaynar təbiətlidirlər. Soan söyləyir ki, yolla gedən bir neçə nəfər Zöhərənin göyün hansı tərəfində çıxacağı üstə mübahisə etməyə başladılar. Bu parlaq ulduz yolcuların astronomik şübhələrini dağıdanan artıq 2-3 nəfərin meyidi yerə sərilmüşdi.

Başqa bir misal.

Keləmin və Sidəkan arasında uçurum karnizində qəribə bir mənzərənin şahidi olduq. Bir qadın qəmli intizar içində yolda oturmışdı. Həyəcanlı kurd çömbəlib əliyle yamacda yixilmiş balaca yüklü öküzün gözünü bağlayırdı. Məlum oldu ki, öküz tez getmək istəməyib, əsəbiləşmiş sahibi ağır bir daşı onun alına çırılıb. Ancaq sonrakı aqəbahətini anlayıb onu sağaltmağa çalışırdı.

Kürdlərin qisasçılıq və bəzən anlaşılmaz qəddarlığını qeyd etmək lazımdır. Onlar bir dəfə Souq-bulaqda heç bir günah olmayan missioneri ona görə öldürmüştü ki, avropalıların təhlükəsizliyinə cavabdeh olan və onları qane etməyə qubernatoru nəzərdən salsınlar. Görünür.

uzağə getməyərək bizim Zaqqaziyada hər il min beş yüz ölüm hadisəsi baş verir. Yelizavetpol quberniyasına ilə 389 4 başqa sözə, gündə biri düşür. Ancaq bu «çoxlu» ölümü heç kim kütłəvi ölüm kimi izah etmir.

1) Kürdə Gəlavej; onun görünməsi istilərin düşməsi və dağlara köçün başlanması əlamətidir.

2) Başmakovun albanlar haqqında əsərləri ilə müqayisəlmə--- yaratması

3) Həmçinin alman arxeoloqu V.Belkin (1898) məşhur yaralanması hadisəsi. Kürdlər bir neçə metr mesafədə ona, silahsız adama atəş açmış və o, qeyri-adi soyuqqanlılığı nəticəsində xilas olmuşdur.

4) Qafqaz. Kalenlər. 1910-cu il.

Bəlkə də bir para, bir çox adı vaxtlarda yerlərdən daxil olan sethi məlumatlara da bir düzəliş vermək düz olardı.

Bir çox kurd qəbilelərində bir müəlinin çox sərrast səciyyələndirdiyi özə malin-dan söhbət gedəndə «kommunizm» məylini də inkar etmək olmaz. Bir dəfə uzaqdan mənə (1905) Salmasın bir kəndinə kürdlərin gündüz başqının görmək nəsib oldu. Kürdlər kəndliləri atəşlə qovub sürüyə cumdular və onu necə dağlara apardıqları durbinlə görünürdü. Bu zaman kənddə ne baş verdiyini mən başqa bir təessüratımla (1911) mənim aynımda Kəngərli (Salmas) kəndində xoşbəxtlikdən yalan olan bir heyəcanın qalması ilə fikir söyləyə bilərəm. Bir anda uşaqlar mal-qarəni topladılar, kişilər dalda yerə oturdular, qadınlar ağlaya-ağlaya o yan, bu yana qaćmağa başladılar. Mən təsəvvür etdim ki, bu səhənə kürdlərin lemək olar ki, rəsmi axınına verilmiş türk-erməni kəndinə necə ağır ola bilərdi. Əhali orada müqavimetlə barədə heç düşünə də bilməzdi. O biri terəfdən də bütün bu kobud gündüz qarətəri dəha çox bu faktların mövcud olduğu dövlət üçün rüsvayçılıqdır. Əgər rus hakimiyəti və təşkilati götürülsə idi, Qafqaz və Türkmenistanda nələr baş verərdi. Əgər

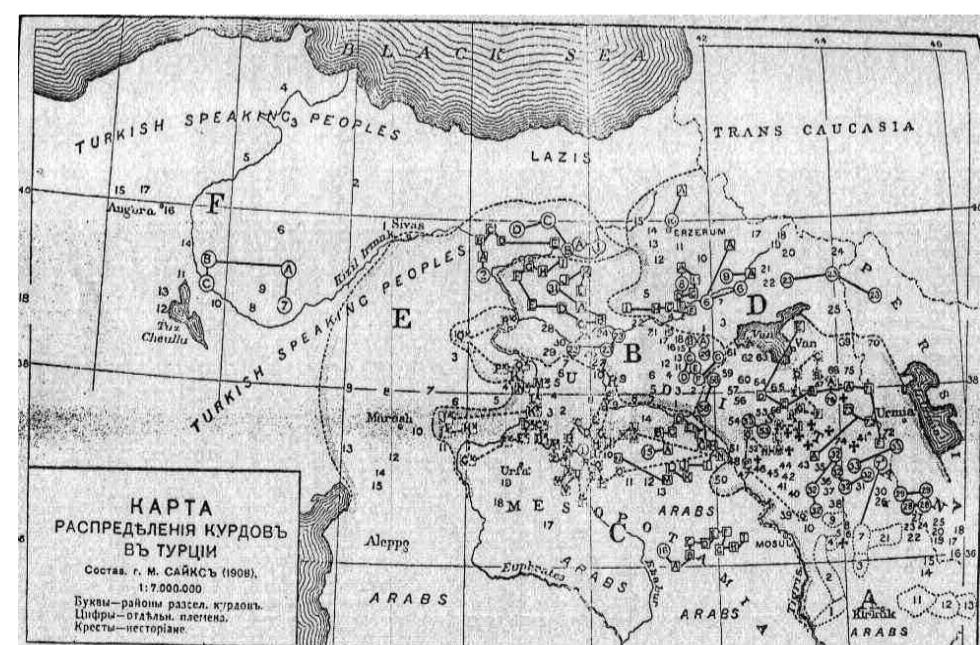

dir. Ona görə də gündə iki yüz dənə patron² atan, arada isə ancaq dördnala etmək öyrədilmiş öz kiçik dağ atlarını çapırlar. Bir fürsət düşən kimi kürdlər oxumaqda tez uğurlar qazanırlar. Onlar yaxşı linqvistlər və eksəriyyəti türkçe, farsca danışırlar. Uzun illər sərt sərhəd ucqarlarına atılmış bir çox kurd zabitləri məktəbdə keçidləri fransız dərsini yada salır və bize bir neçə fransız sözü deməyə çalışırdılar. Oskar Mann Souc – bulaqda işleyəndə onula məşğul olan Mirzə Cavad adlı biri tez almanca danışmaq öyrəndi və sonra Berline gedib müxtəlif idarələrdə Kürdüstan haqqında almanca dəbdə olan mühəzirələr oxumaqla pul qazanmağa başladı. Elə həmin Souc-bulaqda bir-iki dəfə Nijni yarmarkasında olmaqla rus danışq dilini çox güzel məniməmiş kürdü gördüm. Konstantinopoda və xaricdə oxuyan kürdlər haqqında isə deməyə ehtiyac yoxdur. Onlar öz türk həmkarlarından heç ne ilə fərqlənmirlər.

1) Keçmiş zamanlarda kürdlər müsəlman aləminə bir sira alım (Əbü'l Fid, İdrisi), ilahiyyatçı və şair vermişdir. Lerx və Marr əsərləri.

2) Bununla onlar atmaqda məharət göstərirlər. Mən məşhur Simkonun patro-nun boş gilizini ağanın (əsan) yellənən budağına asıb 15 addım məsafəsindən onu düz ortasından vurduğunu gördüm.

Kurd ağlığının itiliyi doğma təbiət məhəbbətdə də özünü göstərir. Coğrafiyası üçün Kürdüstan həsrəti çəkilən yerdir. Burada elə bir dağ, tənha ağaç yoxdur ki, ona hər hansı bir ad verilməmiş olsun. 1914-cü ildə biz hələ cənubda olan-da ərəblərdən, lurlardan bir silsilə sıra dağın, ya kiçik bir çayın adını bilməyə ağlaşırmış çətinliklərə nail olurduq. Ancaq Kürdüstan'a düşən kimi mənzərə dəyişdi. Qoyun-keçidən ibarət əlvən sürü otaran ələndən soruştonda o, həvəslə danışmağa başladı «Bax. Bu daşın üstündə bir qadın canavarlardan xilas olub. İki düşmən qoşunun qarşılışlığı o biri daş isə bu səbəbə görə parçalanıb. Qoşun başçılarının hərəsi bəd nəzəri ilə məşhur olan kəşfiyyatçıı irəli gənədirir ki, düşməni gözə getirsən. Təsadüfen kəşfiyyatçılar qarşılışları və güclərini sınamaq qərarına gelirlər. Biri daşa baxır. Daş iki

Kürd və bir çox şeyde ona bənzəyən albana öz güləsiniñ 2 qüdrətini sınamaq və çaxmağın bir hərəketi ilə sağlam, güclü insanın necə yuxiləşməyə baxmaq ləzzət verir. 1914-cü ildə Türk-İran sərhəd təyin etmə komissiyasındaki kədərləi hadisə – heç bir əsas olmadan ingilis katibi cənab Xobardin gəzinti vaxtı yaralanması əhəmiyyətli dərəxədə bununla izah oluna bilər. Kürdüstanda tez-tez baş verən ölüm və yaralanma hadisələrinə bizim Avropa nöqtəyi-nəzərincə deyil, yerli nöqtəyi-nəzərindən baxmaq lazımdır. Bu hadisələr ayrı-ayrı xalqların nöqsanından deyil, ümumi coşgunluqdan yaranır. Hər hansı bir alban, ya Siciliya statistikasının dalınca

zülmə, zülmkara müqavimət, xüsusiə Türkiye Kürdüstanın da xeyrə, yaxşılığı gətirməyib, təcrübə özünü saxlamağın başqa yolunu göstərir. Ən etibarlısı başqa dinə mənsub olan şəxsin hər hansı bir qüdrətli ağaya girov olmasından ibarətdir. Beləsi həmişə tanılır və o zaman onun himaya edilənəne hücum olarsa, o şəxsi böyük pisliklər gözleyir. Erməni və nestori-anları öz qəbiləsinə çatmış çox kürdün adını çəkmək olar.

1) Van və Bitlis vilayətlərinin təsvirində Kons. Mayevskinin təsvir etdiyi səhnələrlə müqayisə et.

(Ardı var)
Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

(Övvəli ötən sayımızda)

Oruc bəy Bayat yazar ki: «Sultan Səlim fərman verərək rəyyətlərinin Şah İsmayıllı rəyyətləri ilə əlaqə saxlamasını qadağan etdi, o, şəh məzhabını qanundan kənar və şəhəri kafir elan etmişdir» (46, 148).

Bununla da I Sultan Səlim ölkə daxilini şəh tərəfdarlarından təmizlədi və kürd tayfa başçıları arasındaki təbliğat işini qurtardı. O, I Şah İsmayıllı Səfəviyə məktub yazaraq Qızılbaşlar tərəfindən tutulan bəzi yerləri tələb etdi, lakin müsbət cavab almadı. Bunu bəhanə edən Sultan Səlim Azərbaycan üzərinə hərbi səfərə başladı. K.Marks qeyd edir ki: «Bu yürüsdə osmanlıların bütün hərbi qüvvələri iştirak edirdi» (1, 206). Tarixi mənbələrdəki məlumatə görə həmin yürüsdə 200 min nəfərdən artıq qoşun iştirak etmişdir (59, 143; 113, 180). Bu yürüsdə çoxlu kürd tayfa başçıları öz silahlı qüvvəsi ilə iştirak edirdilər. I Sultan Səlim öz ordusunu odlu silahlı təchiz edərək, 1514-cü ildə Kürdəstan torpağından keçib Azərbaycana hücum etdi. Lakin onun sıra və qoşunu və xüsusi kürd xalqı Azərbaycan xalqına qarşı məharibə etmək istəmirdi. Türk müəlliflərinin yazdıqlarına görə həmin səfərdə siravi qoşun və hətta I Sultan Səlimin yaxın adamlarından Həmdəm paşa, İskəndər paşa və Səgbanbaşı Balyeməz Osman ağa irəli getməkdən imtina etdi. Lakin üçün sultan tərəfindən edam edildilər (85, 378). Sonra Sultan Səlim ordu qarşısında çıxış edərək «Qabaqda mən gedirəm, mərd olan arxamca gəlsin!» - deyə atını sürmüdü (53, 261; 128, 57).

1514-cü ildə Osmanlı ordusu Təbrizin 140 km-liyində Caldırın deyilən yerdə şah qoşunu ilə üz-üzə gəldi, hər iki ordu arasında şiddetli vuruşma başlandı. O dövr üçün dəshətli olan həmin məharibədən bəhs edən Qunabadi yazar ki: «Rumluların (osmanlılar – Ş.M.) qoşunu çox olduğun dan, eyni vaxtda 5-6 min tüsəng birdən açılırdı, onun tütüsündən hava gecə kimi qaranlıq olmuşdu» (113, 178). Ona görə də düşmənə qarşı mərdliklə vuruşan Qızılbaşlar odlu silah qarşısında tab gətirə bilməyib geri çəkildi.

Həsən Rumlunun yazdığına görə Caldırın vuruşmasında hər iki tərəfdən 5 min nəfər öldürüləməs və bir çoxları yaralanıb əsir alınmışdı. I Şah İsmayılin lələsi Hüseyin bəy və Diyarbəkir hakimi Xan Məhəmməd Ustaclu da ölenlər sırasında olmuşdur (59, 149).

Caldırın qələbəsindən sonra Osmanlı ordusu Təbrizə doğru hərəkat etdi. O, 6 gün Təbrizdə qaldıqdan sonra geri qayıtdı, çünki sultan Azərbaycan səfərindən sonra Kürdəstan, Hələb, Misir və Şam torpaqlarını da istila etmək qərarına gəlməşdi. Türk tarixçisi Səlim Sabitin qeyd etdiyinə görə həmin ölkələrin istila edilməsi 1518-ci ilə qədər qurtarmışdı (74, 13).

Kürdəstan Sultan hökumətinə tabe olduqdan sonra, müxtəlif kürd tayfalarının Osmanlı ordusunda iştirak etməsindən başqa, ayrıca Kürdəstan ordusu təşkil edildi. Eyni zamanda osmanlılar üçün Kürdəstan ərazisində toplanan verginin mərkəzi Diyarbəkir əyaləti, Diyarbəkir xəzinəsi adlandı.

Beləliklə, Osmanlı dövlətinin apardığı bütün məharibələrin ağır vuruşmalarında Kürdəstan ordusu iştirak etməli və həmisi Osmanlı qoşununun ön sıralarında getməli idi.

Həmin dövrdə Sultan hökuməti Orta Şərq ölkələrinə istilalarından başqa, Avropada, Yunanistan, Avstriya – Macarıstan, Serbiya, İtaliya, Almaniya və Rusiya ilə də məharibə edirdi. O, Afrikada Tunisi qəsb etmək məqsədilə İspaniya ilə də vuruşurdu. Osmanlı ordusu hələ Şərq ölkələrində nadir tapılan odlu silahdan istifadə edərək Yaxın və Orta Şərqi bəzi hissələrini istila edə bilməşdi. Lakin Osmanlı hökumətinin Səfəvi şahları ilə apardığı uzun süren məharibələr Avropanı Osmanlı təhlükəsindən nisbətən xilas etdi. Bu dövlətin apardığı bütün məharibələrdə demək olar ki, kürdərin iştirakı olmuşdur.

Bir sıra tədqiqatçıların yazdıqlarına görə XVI əsrin əvvəllərindən başlayaraq elə bir Osmanlı məharibəsi olmamışdır ki, o məharibədə kürd qanı tökülməsin. Bununla yanaşı olaraq, bəzi türk müəllifləri iddia edirlər ki, 200 ildən artıq davam edən Osmanlı-İran məharibələri istilaçılıq məqsədi üçün deyil, bu xalqların azad olmasına xatirina aparılmışdır. Cahangir Zeynal oğlu göstərir ki, Avropada böyük bir islam imperatorluğu təşkil edən I Sultan Səlim Kürdəstan və Azərbaycanı fars, əcəm nüfuzundan qorumaq və bu xalqları azad etmək niyyətində idi (72, 114-115). Lakin kürd xalqının tarixi Osmanlı sultanlarının həmin xalqların azadlığını necə təmin etdiyinin əsil mahiyətini göstərdi.

XVI əsrək Osmanlı-İran məharibələri öz xarakteri etibarı ilə XI-XIII əsrlərdə Avropa feodallarının apardıqları Silib məharibələrinin başqa bir forması idi.

I Sultan Səlimin ölümündən sonra oğlu Sultan Süleyman Qazi (1519-1566) onun siyasetini davam etdirdi. O, öz hakimiyyəti dövründə Azərbaycan üzərinə dörd dəfə hücum etdi və bütün hərbi səfərlərində Kürdəstan torpağı onun məharibə meydani oldu. Sultan Süleyman Qazi zamanında kürdlər üzərindəki iqtisadi siyasi və mənəvi təzyiq daha da artı, daxili muxtarıyyət əsasında bağlanan Osmanlı – Kürdəstan müqaviləsi tamamilə unuduldu və kürd əmirliklərinə qarşı açıq təcavüzə başlandı. «Şərəfnamə» dəki məlumatə görə hələ 1518-ci ildə Kels əyaləti qəsb edilib sultanın xüsusi torpağına əlavə edilmişdi (76, 223).

Eyni zamanda Etaq əmirliyinin bir hissəsi də sultan torpağına qatıldı (76, 247).

1531-ci ildə Sultan Süleyman Qazi Bidlis əmirliyini qəsb etmək üçün Diyarbəkir hakimi Fil paşa və Öləmə Təkəlunun başçılığı ilə həmin əmirliyin üzərinə 50 min nəfərlik qoşun göndərdi. Üç il davam edən bu vuruşma nəticəsində Bidlis əmiri Şərəf xan öldürülü və minlərlə kürd ailəsi məhv edildi. Lakin Bidlis vilayəti Şərəf xanın oğlu Şəmsəddin əlində qaldı. 1535-ci ildə Sultan Süleyman həmin əmirliyi hiyə ilə qəsb edib Öləmə Təkəluya təpsirdi. Əmir Şəmsəddin isə Təbrizə gedərək I Şah Təhmasibə tabe oldu (76, 443). Sultan Süleyman Qazi Cəbəqçür əmiri Sübhan bəyi öldürüb həmin vilayəti Osmanlı zadəganlarından birinə verdi. Sultan bəzi tayfa başçılarını müxtəlif bəhanələrlə aradan götürür və onların torpaqlarını qəsb edirdi. Bidlis qeyd edir ki: «Rəqzi tayfasının başçısı Şahim bəy bəzi ittihamlarla sultan tərəfindən öldürülü, onun əmirliyi Osmanlı zadəganlarına verildi» (76, 247).

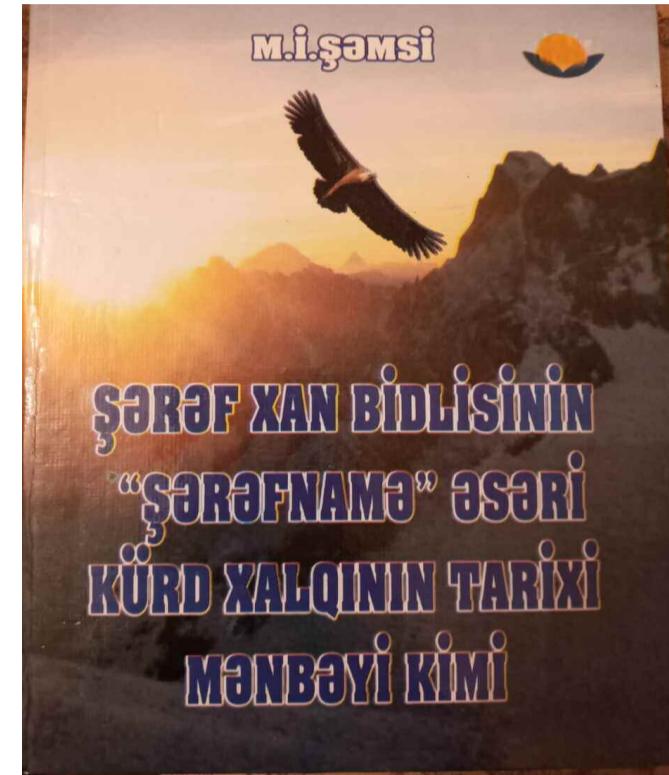
Beləliklə, Sultan hökuməti tərəfindən tətbiq edilən bu ədalətsizliyə qarşı kürd xalqı ciddi müqavimət göstərir, silahlı mübarizə aparır və yaxud da vətənini tərk etməyə məcbur olurdu. Bidlis yazar ki: «Aqakis əmirliyi Sultan Süleyman Qazi tərəfindən qəsb edilib Osmanlı zadəganlarına verildiyi üçün həmin əmirliyin əsl varislərindən Ərkəməz bəy, ruhi xəstəliyə tutuldu, Bəhaəddin isə öz yurdunu tərk etdərək Ərbistana getdi» (76, 220).

Osmanlı sultanları kürd əmirlərindən çoxlu pul və hədiyyələr alıddan sonra bir əmirliyin hökmünü bir neçə nəfərə verirdilər. Beləliklə də kürd tayfalarını bir – birinə qarşı qoyurdular. XVI əsrə Krdqan əmirliyində olan Minar kəndi də osmanlılar tərəfindən belə satıldı və nəticədə bu Nasir bəy ilə Şahqulu bəy arasında tayfa məharibəsi nəsəbələr oldu. Lakin Şahqulu bəy çoxlu pul və hədiyyələrlə İstanbula getdiyi üçün Nasir bəyə qalib gəldi. Bidlis bu hadisədən bəhs edərək yazar ki: «Nasir bəy və 30 nəfər yoldaşı sultan tərəfindən öldürülü, başqalarına ibrat olmaq üçün cənazələri yol kənarındaki ağaclarдан asıldı» (76, 242-243).

Nəhayət, Sultan Süleyman Qazi 1533-cü ildə Azərbaycan, 1534-cü ildə isə Bağdad üzərinə hücum etdiyi zaman, Kürdəstan ərazisi məharibə meydanına çevrildi və kürd tayfaları qarət edildi. Beləliklə, Osmanlı-İran məharibələri kürd xalqı üçün ən fəlakətli bir hadisə oldu. Bu məharibələrdən yalnız Osmanlı və Qızılbaş zadəganları və bəzən də kürd tayfa başçıları zəhmətkeşlərin qanı hesabına varlanırdı. Bidlis göstərir ki; Cəzirə hökmədarı Bədr bəy Sultan Süleyman Qazinin 1533-cü ildəki Təbriz, Bağdad və Van məharibələrində iştirak etmişdir. Onun gündəlik qonaqlıq xərci 500 dirhəm³⁴, səhər-axşam xərci isə 100 dirhəm olurdu (76, 127). «Məlumdur ki, bu ağır xərclər qarətedici məharibələr və zəhmətkeşlərin istismarı hesabına ödənilirdi.

Beləliklə, mənbələrdən aydın olur ki, XVI əsr kürd xalqının tarixində ən ağır vuruşmalar dövrünün başlanması olmuşdur. Həmin əsrənən sonra onsuza da tam müstəqil olmayan kürd əmirlikləri öz müstəqilliklərini itirdi. Yalnız bir neçə kürd tayfası böyük qırğınlar və üsyənlər bahasına bir zaman müstəqil yaşıya bildi.

XVI əsrə Kürdəstanla qonşu olan Ermənistən və Gürcüstən da dəfələrlə Osmanlı-İran hücumlarına məruz qalmışdır. 1543-cü ildə Ərzrum hakimi Musa paşa Gürcüstənə hücum etdi. Lakin gürcü xalqı qalib gəldi və Musa paşa öldürülü. Bu hadisədən hiddətlənən Sultan Süleyman Qazi Gürcüstənin yandırılmasını əmr etdi. Həsən bəy Rumlu yazar ki: «Xadim paşa Diyarbəkir ordusu ilə Gürcüstənə hücum etdi, o mahalın bir sıra kəndlərini yandırdı və geri qayıtdı» (59, 306). Gürcü xalqı öz vətəninin istiqlaliyyətini müdafiə etmək məqsədilə vuruşmalarda Osmanlı hökumətinin amansız cinayət və qarətlərinə məruz qalırdı.

Mənbələrdəki məlumatə görə 1549-cu ildə Van hakimi İskəndər paşa Kürdəstan ordusunu ilə birlikdə İrəvan üzərinə hücum etdi və bir çox şəhər və kəndləri qarət edib yandırıldıdan sonra geri qayıtdı (59, 342).

Beləliklə, məlum olur ki, Osmanlı və İran dövlətləri azlıqda qalan xalqların ölkəsini qarət etməkdən başqa, həm də o xalqın varlığını məhv edirdilər. Bu iki istilaçı dövlət arasındakı məharibələr müvəqqəti surətdə dayandığı zaman belə kürd tayfaları bir-birinə qarşı qoyulurdular.

XVI əsr boyu Səfəvilər hakimiyyətinə qarşı çox kürd tayfları Osmanlı sultani tərəfindən, Osmanlı sülaləsinə qarşı çox kürd tayfları isə Səfəvilər tərəfindən hörmətlə qəbul edilib və hətta mükafatlar alırdılar. «Şərəfnamə» də qeyd edilir ki: «I Şah Təhmasibən üz döndərən və Sultan Süleyman Qaziyə tabe olan Mahmudi tayfasının başçısı Xan Məhəmmədin maddi təminatı üçün Diyarbəkir xəzinəsindən gündə 100 axca maaş təyin edilmişdir» (76, 304).

1541-ci ildə Sultan Süleyman Qazi I Şah Təhmasibə tabe olan Mukri tayfası üzərinə basqın edir. Bu basqın zamanı Ərdəlan əyaləti qarət edilir və bir çox kürd ailəsi evsiz-eşiksiz qalır. Ümumiyyətlə, kürd xalqının tarixi bu kimi qardaş qırğınları və fəlakətli hadisələrlə doludur.

Uzun zaman davam edən bu vəziyyət Şərqi ən qədim xalqlarından biri olan kürdərin tam əsərət altına düşməni zəmin yaratmışdır.

1552-ci ildə Hacı bəy Düməlini öldürən Mahmudi tayfasının başçısı Həsən bəyi, Sultan qızıl qılıflı qılıncla mukafatlandırdı. Bidlis yazar ki: «Sultan Mahmudi tayfasına mukafat olaraq 30 min mal-davarını yaylaq-qışlaq vergisindən də azad etdi» (76, 307).

Beləliklə, sultan siyaseti qardaş bir xalqı bir-birinə qarşı qoyaraq vətəninin yaylaq və qışlağında mal-davar saxlamaq hüququ vermək üçün onu əvvəl Səfəvilər dövlətinə qarşı gəndərdir. Sultan Süleyman Qazi Ərdəlan əyalətini işğal etmək üçün dörd dəfə qanlı məharibə təşkil etdi. Bidlis qeyd edir ki: «O, yalnız 19 ildən sonra 1561-ci ildə Ərdəlan əyalətini Osmanlı torpağına qata bilmüşdir» (76, 84-87).

Sultan hökuməti kürd tayfa başçılarına öz əsri əmirlik hüququnu vermək üçün onu əvvəl Səfəvilər dövlətinə qarşı basqına göndərir və müvəffəqiyyətlə qayıtdıdan sonra, əmirlik hökmənini verirdi. 1563-cü ildə vəzir İskəndər paşa Heqari əmirliyini Zeynal bəyə vermək üçün onu Azərbaycanda yaşayan kürd tayfalarını qarət etməyə göndərdi. Zeynal bəy Salmas nahiyyəsində qardaşı Bayəndur bəylə üz-üzə gəldi. İki qardaş arasında baş verən məharibə nöticəsində Bayəndur bəy möglüb oldu. Kürdlərdən çoxu öldürülü və əsir alındı. Bidlis göstərir ki: «Zeynal bəy böyük qənimətlə vəzirin yanına gəldi və beləliklə də, Heqari əmiri təyin oldu» (76, 101-102).

Kürd xalqı üçün nisbətən sakit həyat II Sultan Səlim zamanında (1566-1574) mümkün olmuşdur. Çünkü onun dövründə Osmanlı-İran məharibələri baş verməmişdi. Lakin III Sultan Muradın zamanında (1574-1594) küləvi kürd qırğını və Osmanlı-İran məharibələri yenidən başladı.

(Ardı gələn sayımızda)

(Övveli ötən sayımızda)

Sedemek jî birrina daran e. Mirov bi nêta firekirina rêyan, çeki-rina xanîyan , karxanan daran dibirin. Tunekirina daran kêmبûyî-na gaza oksijenê ye. Ev gaza jî di jiyana mirovan da cîyê herî giring digre.

Naha mirov derbarê van arşeyan da gellek tiştan zanin. Bona jîngehê biparêzin ewana gellek cîyan daran çel dikin, xas-baxçan çê dikin, şûna êlêktrîkê ronkayî û germa tavê, hêza bê bi kar tînin. Lê hûn jîngeha xwe çawa diparêzin ?

Ferheng 33
1. jîngeh (f,-a) – ətraf mühit
2. rast- düz, düzgün
3. raste -rast - birbaşa
4. xelaq(f-a) - halqa
5. peyv (f,-a) – söz
6. hêşînayî (f,-a) – yaşıl ot
7. kulîlk (f,-a) - çiçek
8. hawirdor(f,-a) - ətraf
9. nebat (f,-a) - bitki
10. bandor (f,-a) – təsir
11. neyînî – mənfi
12. qirêcûbûyîn(f,-a) – çırklənme
13. teribandin- pozma
14. ji rêsê derketin -sıradan çıxmak
15. jehrdadayî – zəherli
16. tunekirin – məhv etmək
17. qewimî (qewimîn) – baş vermek

Çalışmalar
18. vala bûyîn – boşalmaq
19. vala kirin - boşaltmaq
20. vegeriyabûn - qayıtmışdilar
21. dorhîl - ətraf
22. dor-ber - ətraf
23. avdan –suvarmaq, sulamaq
24. nêt (f,-a) – niyyet, fikir
25. bi wê nêtê – o niyyetlə
26. ajotin – sürmək
27. zû bû - tez idî
28. birinc (m,-ê) - düyü
29. pirtûkxane(f,-a) – kitabxana
30 . ronkayî (f,-a)- işiq
31. êkolojik – ekoloji
32. kêmبûyîn - azalmaq
33. bûyer (f,-a)- hadise

1.'Hatin``feilini əvvəl keçmiş sade, sonra keçmiş davamedici, daha sonra indiki sadə və gələcək zamanlarda yazın.

Keçmiş sadə z. Keç. davamedici z. İndiki sadə z. Gələcək sadə z. Ez hatim Ez dihatim Ez têm Ez ê bêm

Tu...
2. Boş buraxılmış yerlərə şəxs evəzlikləri yazın.

....zanimzarin
...zani zarin
... zane ... zarin
3. Verilən cümlələrin zamanını müyyəyen edin.

1. Duh birayê min dereng hat mal.(keçmiş s.z.)
2. Herroj birayê min dereng nayê mal.

3. Wan salan gundîyan li gêdükê gellek gur diditîn.

4. Wedê em gêhêştin gund tav hêdî- hêdî bilin dibû.

5. Wedê min derî vekir baranê bîrîbû, tavê şewq dida, bakî nerm çiqilîn daran dihejandin.

6. Idi bahar e. Deşt û zozan hêşîn bûne. Kulîlkên sor û zer vekirine.

4. Cümleleri tərcümə edin.

Zamanlara fikir verin.

1. Dema serokê dibistanê derî vekir me bersiva mamosteyê xwe dida.
2. Birayê minî mezin li zankoyê hîn dibe. Çend sal berê ez jî li zankoyê hîn dibûm.
3. Dema min ji roderê derva nêhîrî baraneke gurr dibarî.
4. Dema em gêhêştin gund , tav ida çûbû ava. Gundî ji deşte vedi-gerîyan.
5. Wedê min derîyê kulînê vekir karekî bi hewas li wir pêşda diju.
6. Dîya min goşt dikeland, xwîşkîn min birinc dijibart, pîrika min jî çaya xwe vedixwar.

5. Nöqtelerin yerinə ji ku, li ku, çawaye, pê çi, bona çi, ser kîjan, ji ber çi, çîye, kingê, ku sözlerini yazın və cümlələrə cavab verin.
1. Birayê te li ku dijî?- Birayê min li bajîr dijî.
2. Duh hûn ... hatin? – (xas-baxçe.) -
3. Bâvê te yekî...?- (bejnbilind.)-
4. Hûn ... çûn seyrangehê?

xw Əmr forması

bixwe
Stran stra- strê bistrê
Petin pet pêj bipêje
Ketin ket kev bikeve
Kirin kir k bike
Xistin xist x bixe
Hatin hat tê were
Çûyîn cu ç biçe/herre
Bûyîn bû b bibe
Dayîn da d bide
Gotin got bêj bêje
2. Bûyîn ``feilini keçmiş sadə, keçmiş davamedici, indiki sadə və geləcək za- manlarda təsrifini tekrar edin.
Keçmiş s.z.
Ez bûm ecmış d.z.
Ez dibûm İndiki s.z.
Ez dibim Gələcək.s.z.
Ez ê bibim
Tu bûyî Tu dibûyî Tu dibî Tu yê bibî
Ew bû Ew dibû Ew dibî Ew ê bibe
Em bûn Em dibûn Em dibîn Em ê bibin
Hûn bûn Hûn dibûn Hûn dibîn Hûn ê bibin
Ewana bûn Ewana dibûn
Ewana dibîn Ewana yê bibin
3. ``Kirin, xistin`` feillərini

T. R. Fatiyeva, K. R. Mustafayeva

Gavek berbi
ZIMANÊ KURDÎKÜRD DİLİNƏ
doğru bir addım

Bakı - 2020

Gavek berbi Zimanê Kurdî
KURD dilinə doğru bir addım

gələcək zamanın təsdiq və inkarın- da təsrifini tək- rar edin.

Ez ê bikim Ez ê nekim Ez ê bixim Ez ê nexim
Tu yê bikî Tû yê nekî Tu yê bixî
Tu yê nexî
Ew ê bikin Ew ê neke Ew ê bixe
Ew ê nexe
Em ê bikin
Hûn ê bikin Em ê nekin
Hûn ê nekin Em ê bixin
Hûn ê bixin Em ê nexin
Hûn ê nexin
Ewana yê bikin Ewana yê nekin
Ewana yê bixin Ewana yê nexin
Cegerxwîn
Helbestvanê kurd Cegerxwîn
sala 1903-a li gundê Hesarê (ji Hesenkêfê berbi
rojava) hatîye dunê. Navê wî

Şêxmûs bû. Dê û bavê wî zû mirin
û ew sêwî ma. Pişti mirina dê û bavê jîyana wî bi zor û zehmetî der- baz dibe. Ew ji neçarîyê dibe şivan, paletîyê jî dike. Lê ew zû ji vê rewşê derkeve. Ew berê xwe dide xwend- inê. Ew li bal şêx û mellan dest bi xwandina feqîfîyê dike. Ew bi vî awayî heft-heyş salan dixwîne û destûrê distine ku, li gund melletîyê bike.

Pişti şerê Cîhanêyê Yekem Cegerxwin dest bi nivîsara helbestan dike û nivîsarên xwe di kovara ``Hewarê`` da dide weşandin. Sala 1958 – a ew diçê Bexdayê û li wir li zankoyê beşâ wêje da dixwîne. Paşê demekî jî ew li Surîyê dijî. Cegerxwîn li her derê xizmetê gelê xwe ra, pêşdaçûyîna gelê xwe ra dike. Hemû helbesten xwe da ew kevneşopîfîyê rexne dike, rêya rast, ya xwendin, zanebûn, biratîyê dide pêşya gelê xwe. Hel Besteke xweda ew dinivise:

Kî dibê kurd nizan in, wey li min,
Kî dibê merd nizan in, wey li min,
Ew ne rind û nezan in, wey li min...

Ji kurdan ra dibêjim, wey li min

Ji merdan ra dibêjim, wey li min
De bira rabin bîfqıqin!
De bira rûnên bixwîn! ...
Sala 1979 –an ew diçê Siwêdê, li bajarê Stokholmê cîwar dibe. Li wir jî ew bi efrandarîyê va mijûl dibe. Cegerxwîn di hemû karpêkên xwe da nêta rastîyê, pêşdaçûyînê, wekehevîya gelan û mirovan dişopînê.

Di wêjeya kurdî da efrandarîya Cegerxwîn cîkî pîrr hêja digire. Gellek nivîsarên wî iro jî di kovar û rojnaman da têne weşandin. Pir- ranîya helbesten wî bûne sitiran û iro jî sitiranbêj wana distirên.

Berhemên wî bêjimarın. Xêncî ji heyş dîwanan ewî çend karpêkên giranbaha ser dîroka kurdan nivîsîye. Cegerxwîn cend pirtûkên zanîstîyê yê ser zimanê kurdî, usa jî ferheng nivîsîne. Ewî zimanê rojhilatê yê sereke hemû zanibûn. Ji ber vê jî ewî épêce kar di alyî wergerê da jî kirîye.

Ew sala 1984-an 22- ê çirîya pêşin li bajarê Stokholmê çû ser dilovanîya xwe.

Ferheng 34

1. hate dune- dünyaya geldi
2. bi zor derbaz bûye – çetinlik- le keçib
3. mirin (f,-a) - ölüm
4. sêwî - yetim
5. neçarî (f,-ya) – çarəsizlik
6. paletî (f,-ya)-fêhlilik (güne- muzd)
7. wêje (f,-ya) - ədəbiyyat
8. şêx (m,-ê) - şeyx
9. melle (m,-yê) - mollâq
10. feqîfî (f,-ya) - mollâq
11. destûr stend- icazə aldi
12. şerê cîhanê – Dünya mührabesi
13. karpêk(f,-a) - əsər
14. bîfqıqin (îşiqandın) - maariflənsinlər
15. efrandarî(f,-ya) - yaradıcılıq

16. giranbaha – qiymatlı

17. zanîstî - elmi
18. çû ser dilovanîya xwe – vefat etdi

19. werger (f,-a) – tərcümə
20. mijûl bûyîn – məşğul olmaq
21. épêce – xeyli
22. helbest (f,-a) - şeir
23. nêt (f,-a) - ideya
24. wekehevî – bərabərlilik
25. dişopîne (şopandin) – izləyir

Çalışmalar
26. pêşdaçûyîn (f,-a) – inkişaf, tərəqqi
27. kevneşopîfî (f,-ya) – mühafizəkarlıq
28. kovar (f,-a) - jurnal

1. Suallara mətnə uyğun cavab verin.

1. Cegerxwîn kîye?
2. Ew kîngê hatîye dunê?
3. Cegerxwîn li ku hatîye dunê?
4. Zarokfîya wî çawa derbaz bûye?

5. Cegerxwîn kîngê dest bi nivîsara helbestan kir?

6. Sala 1958 –a ew diçê ku?
7. Ew bona ci diçê Bexdayê?

8. Cegerxwîn di karpêkên xweda kijan nêtan dişopîne?

9. Cegerxwîn kîngê û li ku diçê ser dilovanîya xwe?

2. ``Hatin``feilini aşağıdakı

zamanlara görə dəyişin.

Keçmiş s.z. Ez hatim, Tu ...

Keçmiş dav.z. Ez dihatim, Tu dihatî İndiki s.z.- Ez têm Tu ...

Gələcək s. z. - Ez ê bêm Tu yê...

İnd. bit. z - Ez hatime, tu

Keçm. bit. z. Ez hatibûm, Tu

3. Hi ibi rîn , peya bûyîn, hilkişîyan, dan , nerm, çûyîn, hişk, vegevîyan, nerast, tîş, rast, sirîn, zû, tijî bûyîn, vala bûyîn, dereng, dûr, girtin, nezîk, berdan sözlerindən antonim cütləri yazın

Minak: hilbirîn - danîn

Ardı var

Qoy heç kim türkman xalqını öz mənafeyinə qurban etməsin

-Şirzad bəy, özünüüz təqdim edin.

-Mən Şirzad Əmrəl Üzeyiragahı Türkman Milliyətçi Qurtuluş Partiyasının başkanıyam.

Bizim yaşadığımız Kürdistan bölgəsi Həvin dağlarının uzunluğu ilə güneyi Ərəbistandır və quzeyi Kürdistanın. Sardan Bədrocağı qədər güneydən bizim şəhərlərimiz, kəndlərimiz bu sərhəddə bütün kurd, türkman kəndləri və şəhərləri xarabaya çevrilmişdi. Kürdistan və ətraf bölgələr Səddam Hüseyin tərəfindən İraq dövlətinin qurulusundan bəri ərəblərin zülmü altında idi. Xüsusişlə Səddam Hüseyin hakimiyətə gəldiyi andan ilk zülmünü türkman millətinə verdi. Türkman millətinin nə adı var idi, nə də bir hüququ. Türkmanlar şəhərlərdən mülk ala bilməzdi, sata bilərdi, uşaqlarının adını belə türkmenca qoya bilməzdi, qadağan idi. Əks təqdirde onu siyahıya alınmadı qeyd etməzdilər, şəxsiyyət vəsiqəsi verməzdilər. Görəsən onda Türkiyə dövləti harada yatmışdır?

Səddam Hüseyin, doğrudur, kurd xalqına qarşı kimyəvi silah işlətdi, kütłəvi qırğınılar elədi, repressiyalar etdi. Yüz səksən min dinc ənalini diri-diri gömdü. Səkkiz min insanı səkkiz yaşından səksən yaşına qədər Barzani nəslindən olan kişiləri yox eti. İstədi kurd xalqını yox etsin. Amma eyni zamanda da türkmanlara heç bir haqq tanımamışdır. Türkmanlar kütłəvi şəkildə doğma vətənlərindən qaçırdılar amma Türkiyə yox. Cünki Türkiyə Səddamdan neft aldı. O zamanlar türkmanlar Türkiyənin yadına düşmürdülər. Səddam Hüseyin heç bir insana heç bir haqq verməmişdir.

O, tek zülmündə "adıl" idi. Zülmünü adilan bir şəkildə bölüm yapmışdır. Zülmünü "ədalət" lə kurd xalqına, türkman xalqına paylaşmışdır. Amma Səddam Hüseyinin bu zülmüne xalqımız, başda qardaşlarımız kurd xalqı olmaqla haqlarımızı müdafiə etmək üçün mübarizəyə qalxdı. O mübarizə 1991-ci ilin mart ayında Məsud Bərzaninin və Cələb Təlabanının rəhbərliyi altında xalq mübarizəyə qalxdı və Səddam ordusunu Kürdistan bölgəsindən qovub çıxartıldılar. Biz Kürdistan bölgəsində yaşayan xalqlar Kürdistan Parlamentini seçdi. Kürdistan'da yaşayan millətlər seçki keçirdilər və parlamentin vəkilləri seçildi. Parlament seçimindən sonra bir hökumət quruldu. Və xəyallarımızda arzuladığımız Kürdistan dövləti elan olundu.

Bu dövlətdə bütün xalqların nümayəndələri təmsil olunurlar. Ən çox böyük demokratik özgürlük Kürdistan'da yaşayan azsaylı xalqlarla vərildi. Radio və televiziya kanalları, qəzet və jurnallar, dərnəklər, məqazinlər açıldı, bütün millətlərin öz dilində özgürce yayımları yayımlanır, nəşr olunur və xalq oxuyur. Kürdistan hökuməti tərəfindən heç bir basqa heç kəsə olmayıb və yoxdur.

- Kürd rəhbərliyi sizə necə münasibət bəsləyir?

- Kürd xalqı tarixi bir zülm altındadırlar. Bu zümləri görən kurd milləti türkmanlara, məsihləre, assurilər, kuldənilər, ərəblər qardaşcasına baxır. Onlar istəmərlər ki, bir vaxtlar özləri yaşadıqları zümləri başqa millətlər də yaşasınlar. Ona görə də Kürdistan rəhbərliyi tərəfindən böyük demokratik seçim uyğunluğunu verdi. Bu demokratiyanın içərisində türkman milləti də

yaralandı. Xalqımızın arzuladığı milli partiyalar elan olundu. Qanuni parlamentdən iş görmək icazəsi aldı.

gün kurd xalqı üzərinə nə qədər basqı çox olursa, qarşı durma da çox olur. Çünkü millətin, xalqın qarşısında

Türkiyədir, Qazaxstandır, Özbəkistandır və s. Bizlər bu dildən, bu nəsildən olanlar Səddam Hüseyin dənəmindən başımıza götürilən zülm zəmanı heç kəs səsini çıxartmadı. Bütünümüzümüz bir Türkiye dövləti idi ki, bizim adımız dileyərək və bizi müdafiə etsin. Amma çox təessüflər olsun ki, bir neçə çərqli əlləri istiqbarat fikri ilə göndərdilər içimizə, bizim türkman millətinin istiqbalını öz mənfeətinə qurban verərək yox etsinlər. Düşmən tapmağa, kurd xalqı ilə türkman xalqını düşmən etməyə və şovinist ərəblərlə işbirliyi yapılıb, kurd və türkman xalqının əldə etdiyi azadlığı məhv etsinlər.

Bu da bir məzliumiyyəti sürdürməkdir. Kürd xalqı da bizim qardaş xalqımızdır. Kürd xalqının sayesində biz də başı uca, kəramətlə, şan-sərflə yaşayırıq. Bu dövlətlərə, türk dünyasına səsləndiyimiz məsələ odur, türkman xalqını qurban etməsinərək öz mənafeylərinə. Türkman azad bir millətdir, burada qardaş xalqlarla birgə yaşayırıq. Bizi özlərinə dost etsinlər. Çalışımlar ki, buradakı xalqlarla bizim qardaşlığımızı şanlı-şərəflə etsinlər. Kərkük və cənub bölgələrdəki xalqların durumu çox ağırdır. Biz Kürdistan rəhbərliyindən xahiş edirik ki, bu bölgələri referendum yolu ilə Kürdistan bölgəsinə aid etsinlər. Heç kimin haqqı yoxdur, biz türkmanların adından danışın. Biz xahiş edirik ki, Azərbaycan hökuməti, Azərbaycan dövləti bizim hüquqlarımızı müdafiə etsin. Kürdistan hökuməti ilə ictimaiyyəsi, iqtisadi və mədəni əlaqələr yaradılsın.

Məktəblərimizdə azərbaycan tədris sistemini təşkil edilsin. Çünkü biz Azərbaycanlıyız! ("Diplomat" qəzeti 60-61-ci say)

"Diplomat" qəzetiin bas redaktoru Tahir Süleyman və Türkman Milliyətçi Qurtuluş Partiyasının başkanı Şirzad Əmrəl Üzeyiragahı

Kürdistan'da bütün azsaylı xalqlar örənək demokratiya əldə etdilər. Hökumət dairələrində təmsil olundular.

Arzumuz budur ki, Yaxın Şərqi və dünyada Kürdistan'da olan demokratiya həyata keçirilsin, heç bir xalqın haqqı tapdanmasın. Nəcə ki, kurd xalqı bu böyük özgürlüyü bizə rəvə gördürərək, öz dilimizdə məktəbimiz, radio və televiziyanız, qəzətimiz, mədəniyyət mərkəzimiz olsun ki, adət-ənənələrimizi unutmayaq. Bu həqiqəti biz Kürdistan'dan bütün dünyaya səsləndiririk, zülm döñəmi getdi!

Qoy Türkiyə bizim daxili işimizə qarışmasın, orda yaşayan iyirmi beş milyonluq kurd xalqının haqlarını versin. Mühəribe zamanı bitdi. Cənabınızın Azərbaycanın yaşamından nümunə verdiniz ki, orada neçə yaşayırınsınız. İnanın millet birliliyi qarşısında heç bir qüvvə dura bilməz. Bu

da heç bir şey dura bilməz. Əgər biz istəsək ki, insanlarımız barış içərisində yaşasınlar və bir insan yaşamını tətbiq etsinlər, onda millətlər bir-birinə qardaş gözü ilə baxmalıdır. Qoy bir-birlerinə kömək etsinlər. İraq Kürdistanındaki seçimi ölkələrdə tətbiq etsinlər. Çünkü bu demokratiya bizə şan-sərəf verir, biz bu demokratiyanı müdafiə edir və özgürəcək yaşayırıq. Bir əldən min könüldən dövlətimizə xidmət edirik.

Türkiyə dövləti öz içinde yaşayışan xalqların demokratik haqqlarını versin, kurd xalqını millət kimi tanısin, bizə verilən haqqları onlara da versin, ondan sonra başqalarının işinə qarışmağa yox, danişmağa haqq qazansın.

- Dünya türkəlli dövlətlərinə nə demək istərdiniz?

- Bizim soyumuzdan, bizim qanımızdan olanlar, türk dünyasında yaşayışan insanlarımız, Azərbaycanlıdır,

çalışıdlar. Çünkü Türkiyədə yaşayan kurd qardaşlarımız 25-30 milyondur. Amma heç bir demokratik haqları yoxdur. Türkiyə dövləti Kürdistan hökumətinin azsaylı xalqlara verdiyi demokratik haqlardan narahatıdır. Çünkü burda olan demokratiya oraya da təsir edə bilər və Türkiyə Kürdistanın döñək kurd xalqı da öz haqlarını tələb edirələr. Ona görə də Türkiye Kürdistan hökumətini və demokratiyasını tanımaq istəmir. İstəmir qoy istəməsin, ancaq qanla əldə etdiyimiz azadlığı heç vaxt əldən verməyəcəyik. Biz türkmanlar Türkiyəni özümüzə vəkil etməmişik.

- Azərbaycan hökuməti, Azərbaycan xalqına nə çatdırmaq istərdiniz?

- Bizim dilimizdə azəri dilili eynidir. Biz Azərbaycan hökumətindən, Azərbaycan dövlətindən ərkələ tələb edirik, xahiş edirik. Onlarla dövlətin nümayəndəliyi Kürdistan'da açılıb. Qoy hörməti prezidentimiz İlham Əliyev canabaları Ərbildə Azərbaycan nümayəndəliyini açın, biz azərili-türkmanlara sahib olmuşaq. Lakin Türkiyə dövləti bir qismi türkmani öz tərəfinə çəkerək Kürdistan'dakı demokratiyanı və bizim haqlarımızı pozmaq istəyir. Nədənse türk dövləti istəmir ki, türkman xalqı öz azadlığını sürdürür. Çünkü bundan 5 il əvvəl, 2002-ci ilde Türkiyə dövlətinin rəhbərliyi ilə müxalif türkmanlar Səddam Hüseyin rejimini Kürdistan'a getirmək və Kürdistan'da olan demokratiyanı dağıtmak istədilər. Türkmanların illər boyu əldə etdiyi haqlarını əllərindən almağa

- Dilşad bəy partiyanızın radio, televiziya, bir çox qəzet dərgiləri işləyərək dərəvgələri işləyərək.

- Dilşad bəy partiyanızın

Soldan: Tahir Süleyman, Vəli bəy və Kürdistan Demokratik Türkman Partiyasının başkanı Dilşad bəy

dilər. Bu hökumət demokratik biçimde bütün xalqlara öz haqqını tanıdı və bütün çətinliklərə baxmayaraq, azsaylı xalqların mədəni haqlarını verdi və onlara böyük şərait yaratdı. O döñəmdən həqiqətən Kürdistan azad oldu. Burada yaşayan xalqlar birləşərək əldə etdilər və birlik üzərində çalışdıq, seçimlərə qatıldıq, parlament seçiminə. O vaxt bizim andımız, qərarımız bu idi ki, Kürdistan hökuməti yaradıq və bu hökuməti biz yaratdıq. Bu hökumət azsaylı xalqların, o cümlədə türkmanların mədəni haqlarını geniş aləmə tanıdı. Kürdistan hökumətin qərarı ilə 120-i məktəb, 20-i dən artıq dərnəklər, assurilər, məsihilər, kıldanlınlər, bir qism ərəblər birləşərək qalxdılar, zülmkar Səddam

- necə üzvü var?

- Partiyamızın üzvləri çoxdur. Büro üzvlərindən başqa, 25 minə qədər partiyamızın üzvü var.

- Kürdistan hökuməti

ayda nə qədər yardım sizə edir?

- Bizim burada 6 türkmen partiyesi, bir neçə dərnəyimiz var. Eləcə də 4 müxalif partiyesi və 2 dərnəyi var. - Kürdistan hökuməti kifayət qədər bizə yardım edir. Eyni zamanda kompaniyalar da bizə yardım edirlər.

- Bu büroların kim tərəfindən yaradılıb. Hökumət sizə nə yardım edib?

- Bu büroların yeri hökumət tərəfindən təyin edilmiş-

dir və özümüzün gücü ilə və Kürdistan hökumətinin köməkliyi ilə tikmişik. Ondan əlavə bütün bölgələrdə bürolarımız var. Dərnəklərin icazəsimi Kürdistanın Xarici İşlər Nazirliyindən almışdır. Partiyaların icazəsi isə Ədliyyə Nazirliyindən almıb. Amma müxalif partiylər qeyri-qanuni fəaliyyət göstərirler. Buna baxmayaraq Kürdistan hökuməti onlara rəğbətlə yanaşı. Bu gün Kürdistan'da çox sabitlikdir, bu sabitliyə görə biz sərbest çalışmaq bilirik.

- İndi müsəlman dövlətləri çalışırlar ki, Avropa Birliyinə daxil əlsənlər. Hansı ki, Avropa dövlətləri bütün xəmmal və işi qüvvəsinə müsəlman dövlətlərindən aparır. Olmazmı ki, müsəlman dövlətləri birləşib İsləm birliliyi yaratsınlar və bu İsləm birliliyi elə inkişaf etdirsinlər ki, Avropa dövlətləri İsləm birliliyinə qəbul olmağa can atsınlar?

- İsləm dövlətlərində belə birlik olsayıd, çox gözəl olardı. Lakin İsləm ölkələrində demokratiya yoxdur, sərbəstlik yoxdur. Bəli, Avropa ölkələrində demokratiya var. Hər bir insan hüquqlarını bilir və istədiyi kimi çalışır. Lakin bizim İsləm dövlətlərinin yeraltı zənginliklərinin olmasına baxmayaraq Kürdistan'a getirmək və Kürdistan'a olan demokratiyanı dağıtmak istədilər. Türkmanların illər boyu əldə etdiyi haqlarını əllərindən almağa

çalışırlar. Çünkü Türkmenlər 25-30 milyondur. Amma heç bir demokratik haqları yoxdur. Türkmen dövləti Kürdistan hökumətinin azsaylı xalqlara verdiyi demokratik haqlardan narahatıdır. Çünkü burda olan demokratiya oraya da təsir edə bilər və Türkmenlər Kürdistanın döñək kurd xalqı da öz haqlarını tələb edirələr. Ona görə də Türkiye Kürdistan hökumətini və demokratiyasını tanımaq istəmir. İstəmir qoy istəməsin, ancaq qanla əldə etdiyimiz azadlığı heç vaxt əldən verməyəcəyik. Biz türkmanlar Türkmeni özümüzə vəkil etməmişik.

- Azərbaycan hökuməti, Azərbaycan xalqına nə çatdırmaq istərdiniz?

- Tahir Süleyman

("Diplomat" qəzeti 60-61-ci say)

Xuraman
CamalqiziGelcayin nurlu
olsun, Laçnim...

Xeyir - dua.

Xeyalim bênd aldiği şehersen,
Yenê hêmin bildiyimiz têhersen,
İştiqlasen, umudlusun, sehersen,
Gelcayin nurlu olsun, Laçnim...!!

Köç ha köçdên belli olur sêdaqet,
İşgal dovrû qorunubdu leyaqet,

Helbestvan
Qadirê MotîEM XÜLAMÊ
BÊ PARIN

Bahar, payız, zivistan,
Ji bir naçe Kurdistan,
Ax-nalîniya te rindê,
Dil kibab kir ser bistan.

Xwedan dewlet, serkaran,
Tu birkirin çar paran,
Hildan mal-hal, best, beyar,
Em hiştin ber diwaran.

Em darpistin, sitarin,
Şivan, gavan, kardarin,
Ked-heda me tew birin,
Em xülamê bê parin.

Mêvan hatin mala me,
Qet nepirsin hale me,
Malx ji mal derxistin,
Kül kirine dilê me.

Me ava kir qesra xan,
Ker, kor, kırın xwedan nan,
Hesp, şûr, mortal me da wan,
Em xwe mane bê gûman.

Mala meda kê nan xwar,
Rojên dijwar nebûn yar,
Ruyê meda kenîyan,
Pişt me bûne gûrê har.

Em xulamin, kar ya wan,
Barbir emin, bar ya wan,
Em bar nebin yê lêxin,
Serî ya me, dar ya wan.

Dilê meda ma hesret,
Wek xulamê bê rûmet,
Ji sed parî parek dan,
Ew jî bi nik, bi kudret.

Mala meda zêr heye,
Destur destê mar daye,

Hinara
Tajdin

EŞİRÎ MİN DEFİNKE

Bo axa kal û bava,
Dinalim ez ro,seva,
Bi hisret û kela dil
Kîn,rik dinhîrim hova,

Em hev bûne gurê har,
Çawa dûpişk,çawa mar,
Ketin bin nîrê dijmin
Îro mane ûstû xwer,

Sene vurğun, sene sëvgi, möhëbbet..
Gelcayin nurlu olsun, Laçnim...!!

Quran qürur, yaradana şükûrlar,
Ucaldırilar, yaraşanı tikirler,
Deyerleren en sanballı fikirler,
Gelcayin nurlu olsun, Laçnim...!!

Laçin, seneň oğulların seçilir,
Keçilmeyen çetin sedler keçilir,
Sene qarşı kim dayansa , kiçilir,
Gelcayin nurlu olsun,Laçnim...!!

Her kendin öz gözleri yol çeken var,
Qovuşmayıb, koksûne dêrd eken var,
Son nefesde torpaq deyib çoken var..
Gelcayin nurlu olsun Laçnim..!!

Dağ çicayı asan solmaz, belliidi,
Hêr têrfin rengarangdi, güllüdü,
Daş yaddaşlı, ulu, qâdim ellidi,
Gelcayin nurlu olsun, Laçnim...!!

Ew dikirin, difroşin,
Xwayê male zûr maye.

Zevî ya me, deşt ya me,
Hevîr ya me, test ya me,
Em nepêjin nedine wan,
Şîvdar ya wan, pişt ya me.

Sêwîyê ber destê me,
Şikestandin şesta me,
Me nan da kê mezin kir,
Ew rabûne qesta me.

Kûrêm yar pak şâ nekir,
Kecâm por eşq şe nekir,
Welet ya me, mal ya me,
Me xwe aza ba nekir.

Nift ji erdê me derxist,
Neyar bê ked şam vêxist,
Daykam bedhal zulmêda,
Wan namerda def lêxist.

Ew nemamê bê îman,
Birîn li me zar-ziman,
Govend, klam, qamê me,
Dizîn birin wey eman.

Halê gelêm girane,
Êş wek jana dirana,
Welaletê me zû derxin,
Ji dest hirç û gûrane.

Boy van zulman, derd, kûllan,
Mîl bidine ber millan,
Welaletê me aza kin,
Ji xedaran, top, gûlian.

Kî hez dike kurd şabin,
Bi tifaq bin, tev rabin,
Dijminê me nemerdin,
Tû car mera dost nabin.

Hev effükîn tişt nabe,
Xedar mera pişt nabe,
Azadarya me kurdan,
Birê bira kûşt nabe.

Mehmed Qazi, Barzanî,
Wana mera nav anî,
Îro pêşvan- serokan,
Gelra rêka nuh danî.

Bav-kalê me xaş, hurrin,
Esil, nişla me durin,
Em polane natewin,
Rostem-Zalê me pirrin.

Qadir bi ax dibêje,
Îdî sîl nan napêje,
Rind dizanin dirokzan,
Kurdê neyar bavêje.

Bûme agrê antêxê,
Şewîlîm keser, axê,
Gidîno roje nîro
Ketim ber derb û daxê,

Hêşir ji çevén beraş,
Kişîyan berbi behra reş,
Qutîfîm êş, azara
Dil bû bedhal û nexweş,

Fetisandin dengê dil,
Şîkandin min bask û mil,
Ber gulê ez bûme kund
Mîna şarûr û bilbil,

Welat gazî min dike,
Min hemêzke û germke,
Li sîngê çiyay Sipanê
Eşîri min definke,

Gul, sosin û nêrgiza,
Bikin baq, çêkin gurza,
Bixemîlinin reng bi reng
Mexber qeytan, etleza.

KÜRD ŞEİRİNİN GÜNESİ

Böyük kurd şairi Əhmədə Xaninin "Mêm ve Zin"

poemasının 300 illiyi münasibətlə ilə.

Ey ustad, qiyarammı bənzədim dağa səni,
Sən dağlardan ucasan, gûneş hara, dağ hara?!

Oxşada biləremmi çaya, bulağa səni,
Sən dəryadan dərinsən, alay-alay dağ ara.

Nesil-nesil kürdlərin timsalıdır Mêm və Zin,
Sən onların eşqini görək bir sazla çaldın.

Məhəbbətin oduna nəş-əyle yandın özün,
Kurd qəlbi budur deyə dünyaya bir od saldın.

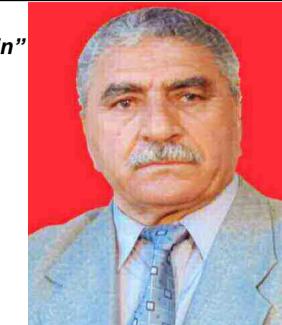
Həririyə Ciziri baş əydi qüdrətinə,
O goca Fəke Teyran bağına basdı səni.

Tanrı da əhsən dedi uca məhəbbətinə,

Zaman-zaman yiğiriq əkdiyin qızıl dəni.

İstiqlal həsrətiylə sən de toprağa döndün,

Sən doğma dilimizin dirilik bulağısan.

Bariyê
Bala

Həm gözde, həm könüldə sönməz çirağ'a döndün.
Başımızın tacisan, sinəmizin dağışan.

Üz tuturam köksündən qanlar axan millətə:
-Ey xalqım, özüne gəl, sənsən əbədi Xani!
Heykelin baş qaldırılar bir gün əbadiyətə,
Dünya boylanıb deyə: budur Əhmədə Xani!

199

Yek û yekî qebûl nake tu wexta,
Hezar sale hevra bûne derd,xeta.

Vî gelîda nema şeref û namûs,
Boy kara xwe ber her kesî dibe kûz,
Hevdifroşin dijî hevdu bûn deyûs,

Yek û yekî nanirxîne tu wexta,
Hezar sale hevra bûne derd,xeta.

Kurd kurdara bûye cellad û cesûs,
Vê rewşêda jîyan dikin kurd têkûz,
Van gilîya dinivsînim bi meyûs,
Yek û yekî qebûl nake tu wexta,
Hezar sale hevra bûne derd,xeta.

Cîhanêda binestada dimeşin,
Qencî jî nay ji destê wan nexaşin,
Dengasîyada hev davêjin nebaşin,
Yek û yekî nanirxîne tu wexta,
Hezar sale hevra bûne derd,xeta.

Sal têr diçin dibin qurne nameşin,
Malbet-malbet,tayfe-tayfe dimeşin,
Yek û yekî qebûl nake tu wexta,
Hezar sale hevra bûne derd,xeta.

Îxanetê alt kirîye ev millet,
Hê nizane çiye dîwan,seltenet,
Dîrokêda hev ra nebûn,şans,derfet,
Kurdo hevdu nenirxandin tu wexta,
Bi sed salan hev ra bûne derd,xeta

Nîvsara rast tenê min ra bû qismet,
Pêş nezana rewastîyam bi culet,
Bêwar Barî gelê kurd ra kir xizmet,
Ji rewşa gel ji dil dêşim bi derdir
Ev ci deme bê welatim, bê erdim.

A DÜNYA

Vicdan "valyuta"ya satıldı getdi,

Abır yoxa çıxdı, atıldı getdi,

Arlı da, arsiza qatıldı getdi,

Sən tərsə dolandın, dolan, a dünya,

Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Namerd şes-beş atr, zərin oynadır,

Arvad çepik çalır, ərin oynadır,

Dizin çırmalayırlar, belin oynadır,

Kül olub göylərə, ələn, a dünya,

Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Analar körpəsin çölə atıldılar,

Qardaşlar bacısın pula satıldılar,

Halal dünyamıza haram qatıldılar,

Dərdimə, sərimə bələn, a dünya,

Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Oğul var, atanın qanını içir,

Anasın öldürür, üstündən keçir,

Allaha əyilmir, şeytana qaçır,

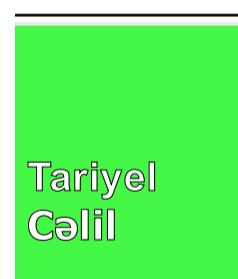
Şeytanlar əlində qalan, a dünya,

Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Tanrım, görmüsənmi dəhşət zülümü?

Qudurğan, qan içen saymir ölümü.

Bəd işlər var, Vallah bükür belimi,

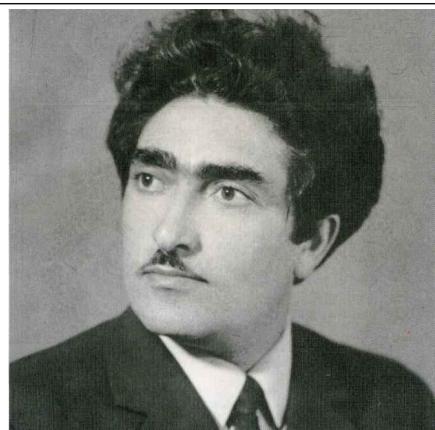

Yalansan, yalansan, yalan, a dünya,
Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Pisliyi özüne peşə seçirlər,
"Sexlər" yaradırlar,"torba" tikillər,
Məzlama, yazıçı "libas"bicillər,
Məzлumun oduna, qalan, a dünya,
Səni tarımar ol, talan, a döhyə.

Ay insan, bu yolla cennətin olmaz,
Allah dərgahı da qismətin olmaz,
Sən ölüb getsən də, rəhmətin oimaz,
Sən ölen deyilsən, ölen, a dünya,
Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Cəlili bəxtsiz yox, fərsiz sayılırlar,
Şer-böhtən deyirlər, haqqı danıllar,
Düzü düz demillər, yalan yayıllar,
Özəldən yalansan, yalan, a dünya,
Səni tarımar ol, talan, a dünya.

Hüseyin Kürdoğlu
ÇAĞIRIR QARABAĞ,
ÇAĞIRIR LAÇIN

Düşmən əlindədir aman yerimiz,
 Dağların əhvali pozulu qalmış.
 Bağ-bağat doğranıb, evlər talanıb,
 Yerində kötüyü, özülü qalmış.

Qonşu xain imiş kökdən, mayadan,
 Uzaqdır insafdan, abır-heyadan.
 Vurublar çobanı aşılı qayadan,
 Yal-yamac qoyunlu-quzulu qalmış.

Yadına düşdükçə Məcnun bulağı,
 Yüz yerdən qan verir sinəmin dağı.
 Yaxşı ki dağların əzəlkə çığı
 Şeir dəftərimdə yazılı qalmış.

Dağlar haraylayır xilaskarını,
 Ana ər oğlunu, gəlin yarını.
 Tutublar atəşə toy mağarını,
 Şərab qədəhlərdə süzülü qalmış.

Cocuqlar qərq olub sellənən çaya,
 Qalxıb şivən səsi ulduza, aya.
 Dərdli bir şairdi Damcılı qaya,
 Orda qan ağlayan Füzuli qalmış.

Nə zaman açılar tilsimli düyün,
 Qismətim olarmı gözlədiyim gün.
 Yüzün yarısını keçən ömrümün
 Elə bil dağlarda yüz illi qalmış.

Deməyin ağarıb saqqalın-saçın,
 Çağırır Qarabağ, çağırır Laçın.
 Kəsməyin yolumu, qabaqdan qaçın,
 Gülləm qatarında düzülü qalmış.

Qoca Kürdoğlunu bir əsgər sayın,
 Mən dura bilmərəm arın-arxayı.
 Vurulsam, qəbrimə yer axtarmayı,
 Bir şəhid məzarı qazılı qalmış.

1992

Gazin

Erê bilbilo, ma ev çi hale
 Li welatê me, şerû çenge
 Ev çi rewş e, ev çi belaye
 Li ser, serê me Kurdaye

Li welat em ne misogerîn
 Çar hêlê me tew neyar in
 Erebû, Ecem û Rom reşin
 Ew, bêbextin û telaqreş in

Van neyarênen welat zeftkirî
 Çar hêlêne me tew telkirî
 Mafênen me, tew binpêkirî
 Em ya girtî, ya sircûnkirî

Lê em Kurdin, em celengin
 Em neteweke pir bi rengin
 Hejmarada em hê gelekin
 Mixabîn em hê jî ne yekin

Weren bidin, hev van destan
 Welat derînin, ji bin destan
 Şakin dilê dayîkê me Kurdan
 Bila, êdî neşewite Kurdistan

Masud Şamoî

Hər insan bir bağlı kitab kimidir...**Mirnəzər Mirkazımlı**

Hər insan bir bağlı kitab kimidir,
 Açıb oxumasan, toz basacaqdır.
 Açsan, sual-suual xitab kimidir,
 Söz-söz qulağından yük asacaqdır.

İnsanlar, gördüğün qədər adamdır,
 Tamam tanımağın heç imkanı yox...
 Ya köhnə, ya uçuq binada damdır,
 Yel dəysə, duruşa bir məkanı yox.

Sənə yaxın gələr, bəhərin varsa,
 Yeyib bəh-bəh deyər, əl varda ikən.
 Bir gün namərd toru canını sarsa,
 Aradan sürüşər sən darda ikən.

Arxanca kölgə tək sürünen yoldaş,
 Dalınca danişar, irişib-gülər.
 Səriyər gözündə o tanış yol, daş,
 Ağrıñ yanağının nəmini silər...

Yıxısan, kişi ol, yolu dəyişmə,
 Səbrin köhlənindən sürüşmə, düşmə...
 Cahilə üz tutub vaxtsız əyişmə,
 Ağılı ötürüb hissə didişmə...

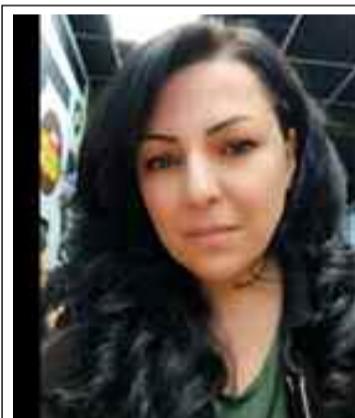
Həyat düzən deyil, dağ-dərəsi var,
 Barlı ağacları şaxta tez vurur...
 Ovlağı, ovçusu, dar bərəsi var,
 Kamanında oxu, dartılıb durur...

Qoyma ayağını büdrəsin, aman,
 Dilin misra-misra ağı deyəcək.
 Tamam oxunmamış „kitablar“ yaman,
 Səni vərəq-vərəq açıb yeyəcək...

Kasıbı da acdır, toxu da acdır,
 Bu dünya doyumsuz zəli kimidir.
 Yolları sürüşkən, ya da tıxacdır,
 Sükanda oturan dəli kimidir...

Nə dostu bilinir, nə də ki yadı,
 Bu dünya düzələn deyildir daha...
 Adəmdən-Xatəmə kəsmir fəryadı,
 Beləcə yol gedir, söykənib aha...

12 - 12 - 2023

Karina Oséyan**Hevdîtina
Zivistan û
Payîzê**

İro Zivistan û Payîz li rastî hev hatin.
 Hinekî bi dest hev meşyan, sohbet kirin.
 Payîzê got: - Heyf e, wextê çûyînê ye,
 Zivistan jî got: - Hinekî jî bi min re bimîne.

Mirov bê guman, me fêm nekin,
 Bi her awayî hevdîtins me rexne dikin,
 Ew dixwazin ku tav û rehetî her hebin
 Seqem û serma berfê qebûl nakin

Ev ditirsin ku ez ê her tiştî tevlihev bikim,
 Barê giran, li ser milê wan zêda bikim.

Haya wan ji bedewiya bakur tune ye
 Stêrkên li ser ciyayê binê berfê rûniştî nayê

-Zivistana delal, tu xema neke
 Di nav eşqa xwe de duniya ava ke
 Ci jî hebe mafê her demsalî heye
 Wextê min derbasbû, dema padışahiya te ye

-Bi xatirê te, Zivistan mehêne belekiya berfê
 Bihara nazdar re rû bi rû bibî, silavê bide.
 Xem neke, bêzar nebe, karêñ xwe berdewam ke
 Vê di salekê de vê demê hevdîtina me be.

Payîz wenda bû, mîna xewneke çîroka
 Zivistanê hişt, xemgîn bê heval û hevoka.
 -Bi xatirê te, Payîza kubar, naxş û rengîn
 Bi xêr Hara! Ez ê jî dest bi karêñ xwe kim

Di destpêkê de ew tirsîya çökén wê dihejiyan
 Vizinya ew bir bajar, ciya û baniyan
 Hemû herema bi berfê spîçîl bû.
 Ü her êvarê bandora wê zêde bû...

1/12/2024 Fransa

Mela Bedirxan**KOBANÊ**

Kobanê iro bi xemgîne
 Efîna min dike qêrîne
 Hewar,hewara Kurdistan
 Min dilbi kovan û birîne

Dengê te cerg û hinava
 Hey gelê meyî li roj ava
 Li gel wene dem û gava
 Xun tê xwar hêşirê cava

Koban cîhê bav û kalan
 Warê merxas û şepalan
 Ez di nava derd û kulan
 Poz bi xwîn dil bi xeman

Gulistan mane bê xunav
 Zarok sêwî bê dê û bav
 Li şer û egîta hezar silav
 Ewin rohnîya her du çav

Kobana gewr û rengînî
 Gelek rind xweş û şêrînî
 Cîhê wargeha karwanî
 Kul û keseran di kewînî

Qe nemaye ew dilê pak
 Em bernadin maf û xak
 Hov û neyar ji hev belak
 Yekîfiya gelê xwe li bak

02/12/2024

Başkan Neçirvan Barzani, İtalya'nın Irak Büyükelçisini kabul etti

Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani yeni atanın İtalya

Irak Büyükelçisi Niccolo Fontana'yi Erbil'deki konutunda kabul etti. Görüşmede ikili ilişkilerin güçlendirmesine vurgu yapıldı.

Kürdistan Bölgesi Başkanlığı ofisinden yapılan açıklamaya göre, Başkan Barzani görüşmeleri sırasında Niccolo Fontana'ya yeni görevinde tam destek verdi ve "Kurdistan Bölgesi'nin İtalya ile ilişkilerini daha da güçlendirme

arzusunu yineledi."

Fontana ise "İtalya'nın Irak ve

Kürdistan Bölgesi ile ilişkilerini geliştirmeye konusundaki kararlılığını vurgulayarak, tüm sektörlerdeki bağları güçlendirmek için çaba gösterileceğini" vurguladı.

İki taraf ayrıca Kürdistan Bölgesi'ndeki parlamento seçimleri, ve Orta Doğu'daki gelişmeler ve özellikle Suriye'deki son tırmanış hakkında fikir alış-verişinde bulunuyor.

İtalya Irak Büyükelçisi Niccolo Fontana geçtiğimiz ay Bağdat'a geldi ve 24 Kasım'da Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid'e güven mektubunu sundu ve Irak'taki İtalyan misyonunun başkanı olarak görevini üstlendi.

İtalya, Kürdistan Bölgesi ile iyi ilişkilere sahip. Fontana'nın selefi Maurizio Greganti, bu yılın başlarında Rûdaw ile yaptığı bir röportajda, Roma'nın Erbil ile "mükemmel" ilişkilere sahip olduğunu ve İtalyanlar ile Kürtlerin duygusal olarak çok yakın olduğunu söyledi.

Greganti, İtalya'nın Kürdistan Bölgesi'nde "çok aktif" bir iş yaptığı ve büyüğelciliğin Bölgeye daha fazla İtalyan yatırımı getirmeye çalıştığını söyledi.

İtalya ayrıca, 2014 yılında Irak ve Suriye topraklarının bir kısmını ele geçirmesiyle ABD tarafından oluşturulan IŞİD Karşıtı Uluslararası Koalisyonu da bir üyesi.

Efrinliler yeniden göç yolunda: 'Üç gündür yemek yemedik'

Suriye'nin kuzeybatısında HTŞ ve SMO'nun yeniden saldırılara

başlaması ile birlikte Şehba bölgesinde bulunan Efrinli Kürtler yeniden göç etmeye başladı. Bölgedeki ailelerin bazıları Rojava Özerk Yönetimi'nin kontrolündeki Tabka'ya geçerken bazıları ise Efrin'e dönmek zorunda kaldı.

Halep'in kuzey kırınlındaki Şehba bölgesi, 2018 yılında Efrin'den kaçan çok sayıda göçmenin barındığı bir yer. Suriye'de yaşanan son gelişmelerin ardından bölgedeki Kürtler yeniden toplu bir felaket ve göçle karşı karşıya.

2018 yılında, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Ankara destekli Suriye Milli Ordusu'na (SMO) bağlı silahlı grupların Efrin'e yönelik saldırılarından kaçan yaklaşık 200 bin kişi Halep kırınlındaki Şehba bölgесine sığındı.

27 Kasım 2024'te, El Kaide destekli cihatçı Heyet Tahrir es-Şam (eski adıyla El Nusra Cephesi), İdlib ve Halep kırınlına yönelik geniş kapsamlı bir saldırısı başlattı.

Halep'i ele geçiren THŞ ve destekçisi gruplar Hama'ya doğru ilerledi. Halep'te Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı Şeyh Maksut ve Eşrefiye mahalleleri için ise Demokratik Suriye Güçleri ile bir anlaşma yapıldı. Buna göre DSG bölgeden çekilecek, THŞ ise her iki mahalleye gitmeyecek.

Bu arada, SMO, Şehba bölgésine ve Tel Rıfat kasabasına saldırarak bu bölgelerde kontrolü ele geçirdi.

Bu gelişmelerle birlikte Şehba'da kalan Efrinli göçmenler 6 yıl sonra

yeniden göç etmek zorunda kaldı.

Göçmenlerin bir kısmı DSG'nin açtığı koridor üzerinden çaresiz bir şekilde Fırat'ın doğusundaki Özerk Yönetimi'nin kontrolü altındaki Rakka vilayetine bağlı Tabka kasabasına nakildildi.

Rojava Özerk Yönetimi'nden göçmenlerle ilgili yetkililerden Şeyhmuş Ahmed, göçmenlerin durumu ile ilgili Rûdaw'a konuştu.

Mevcut durumda Şehba'dan gelen aileleri güvenli yerbere yerleştirmek için çalışıklarını kaydeden Ahmed, "Şehba'dan yaklaşık 30 bin aile Tabka'ya geldi. Bu, yaklaşık 100 bin kişiye tekabül ediyor" dedi.

Rakka'nın batısında yer alan Tabka Demokratik Suriye Güçleri'nin (DSG) kontrolü altındaki bölgede bulunuyor.

Şehba'dan kaçan çocuk, yaşı, kadın çok sayıda kişi SMO'nun kordonu kapatması ve ablukası nedeniyle günlerce yolda kaldı.

Şeyhmuş Ahmed, "Birçok aile henüz bölgeye ulaşmadı ve bazıları Şehba'da kaldı. Ancak öümüzdeki birkaç gün içinde tüm ailelerin DSG'nin kontrolündeki kuzey ve doğu Suriye bölgelerine ulaşması bekleniyor" bilgisini paylaştı.

Şehba'dan kaçan Ebû Hasan isimli göçmen, Cehennem gibi bir hayat yaşıyor. Top, tank ve füzelerin bombardımanı altındayız. Üç gündür hiçbir şey yemedik. Hiçbir şeyimiz yok ve her şeyimiz elimizden alındı" dedi.

Ahmet isimli başka bir göçmen ise, "Üç gün boyunca yürüyerek buraya geldik. Yollarda kaldık ve çocukların süt bile bulamadık. Yine de korku içinde yolumuza devam etmek zorunda kaldık" diye konuştu.

Öte yandan Şehba'dan Efrin'e dönen aileler de var.

Efrin bölgesinde, Barzani Yardım Vakfı göçmenlere insani yardım sağlıyor.

Rûdaw'a konuşan vakıf üyesi Serbest Halil, "İki gündür Halep ve Tel Rıfat'tan göç edenleri karşıyoruz. Onlara yiyecek, içecek ve ihtiyaçlarını karşılayacak malzemeler sağlıyor" dedi.

Vakıf ayrıca bir sağlık ekibi var ve hasta olan göçmenlere tıbbi yardım sağlıyor.

Öte yandan Suriye Kurt Ulusal Konseyi (ENKS) de Efrin'e gelenlere yardım ediyor.

ENKS Efrin Yerel Meclisi üyesi Ahmet Hasan, "İki gündür halkın için konvoylar düzenliyoruz. 2 Aralık'ta sabah saatlerinden gece yarısına kadar halkımıza yardım ettik" diye belirtti.

Ahmet Hasan, Barzani Yardım Vakfı'na ve diğer yardım kuruluşlarına teşekkür ederek, "Dün yaklaşık 400-500 aile Efrin'e geçti. Yolda birçok engelle ve aşırı soğukla karşılaşıyoruz. Göçmenleri Efrin'e getirmek için araçlar tahsis ettik" bilgisini paylaştı.

Rûdaw canlı yayınına katılan İnsan Hakları Örgütü Efrin Bölge Başkanı İbrahim Şêxo, Tel Rıfat'tan Efrin'e göç eden yaklaşık 10 bin kişisinin daha olduğunu belirtti.

Şehba'dan Tabka'ya göç etmek zorunda kalan İbrahim Şêxo, Rûdaw canlı yayınında Efrin'den bahsederken duygusal dolu anlar yaşadı.

Türkiye destekli SMO'ya bağlı Hamzat ve Emşad adlı grupların sivilleri öldürdüğüne belirten Şêxo, "Bu gruplar bir Kurt kadını kafasını keserek öldürdü, eşini de gözaltına aldı" dedi.

İbrahim Şêxo, "Efrin benim canım ve yüreğimdir. Ben Efrin ve halkın için canı gönülden çalışacağım. Hiç bir zaman gücsüz ve moralsiz olmayacağımdan eminim. Bedenim Tabka'da ama ruhum Efrin'de" diye konuştu.

Bahçeli yine döktürdü, Kürtler canımızdır dedi Minbiç'i işgal sinyali verdi

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı Devlet Bahçeli, "Kürtler canımız, PKK, YPG ve PYD can düş-

manımızdır." derken, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi'nin (DEM Parti) ya Türkiye partisi olacağını ya da tükenmekten başka seçenekinin kalmayacağını söyledi.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, partisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Grup toplantısında Suriye'deki durum ve DEM Parti'nin durumu dahil birçok konuya yönelik açıklamada bulundu.

"Suriye toprakları, Suriyelilerindir." diyen Devlet Bahçeli, "Halep iliklerine kadar Türk ve Müslüman'dır. Bunu sadece biz söylemiyor; tarih söylüyor, coğrafya söylüyor, hakikat söylüyor,ecdad söylüyor, Halep kalesine çekilen Türk bayrağı söylüyor." dedi.

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın Türkiye'nin uzattığı ali tutmadığının altını çizen Bahçeli, şu ifadeleri kullandı:

"Esad'ın Türkiye ile ön şartsız temas ve diyalog kurması normalleşme iradesi göstermesi önce kendi hayrına sonra da ülkesinin çıkarınadır. En uzun sınıra sahip olduğumuz Suriye'nin istikrara kavuşması samimi dileğimizdir. Türkiye ile Suriye arasında diploması ve diyalog süreçleri üçüncü tarafların herhangi bir bozucu etkisi olmadan canlandırılmalıdır. Başka çare ve çıkış yolu kalmamıştır. Esad yönetimi aklını başına almalıdır. Esad yönetimi kabuğuna çekiliş ayakta kalmaz."

Suriye'de yaşananların Kürtlerle alakası olmadığına belirten Bahçeli, "Gelişmelerin Kürt kardeşlerimizle hiçbir ilgisi yok. Bölgücü terör örgütüne hayat haramdır. YPG bitene kadar bölgeyi boşaltamayız. Kürtler canımız, PKK, YPG ve PYD can düşmanımızdır. DEM ya Türkiye partisi olacak ya da tükenmekten başka seçenek kalımayacaktır. Terör ya bitecek Türkiye bahara uyanacaktır ya da bölgücü katiller son silahlı teröriste kadar tek tek canlı hedef olmaktan kurtulamayacaktır." diye konuştu.

Sırada "Münbiç" olduğu şeklinde dikkat çeken bir açıklama yapan Bahçeli, "Tel Rıfat temizlendi, sırada Münbiç var. Halep iliklerine kadar Türk ve Müslüman." iddiasında bulundu.

SOHR: Suriye Rejim Ordu'su Irak sınırı ve Derazor'dan Şam'a geri çekiliyor

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) bugün yaptığı açıklamada, kuzeyden silahlı grupların ilerlemesi sonrası

Suriye ordusunun Irak ile sınır bölgelerinden başkent Şam'a doğru çekildiğini söyledi.

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, "Suriye rejim güçleri Derazor'da konuşlandıran bazı askeri birimlerini başkent Şam'a doğru çekmeye başladı" dedi. Geri çekilme sürecinin Derazor, Meyadin ve Kuriya şehirlerini, ve Ebu Kemal kapısı çevresinden çekildiğini belirtti.

Kaynaklara göre, Çekimleyle birlikte, İran Devrim Muhalifleri ve onlara bağlı gruplar ve onlarca Suriye vatandaşlığı olduğu tahmin edilen askeri güçler, Suriye-Irak sınırında stratejik bir nokta olan Albümal şehrini ulaştı.

Ayrıca Sudi Arabistan medyası Newa kasabası ile Der'a çevresindeki köylerde HTŞ güçleri tarafından ele geçirildiğini söyledi.

HTŞ lideri Colani bir, birkaç gün önce Der'a ve Deyrizor halkın gelişmelere hazırlıklı olmaları açıklamasını yapmıştır.

Başkan Neçirvan Barzani, BAE'nin yeni büyükelçisini kabul etti

Başkan Neçirvan Barzani, Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) yeni Irak Büyükelçisi Hamis Mevzui ile bir araya geldi. Görüşmede, Kürtistan Bölgesi ile BAE arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve bölgesel iş birliğinin güçlendirilmesi vurgulandı.

Kürtistan Bölgesi Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada, Büyükelçi Hamis Mevzui'nin, BAE Başkanı Şeyh Muhammed bin Zayed el-Nahyan'ın selam ve saygılarını Neçirvan Barzani'ye传递 etti.

Mevzui, Irak ve Kürtistan Bölgesi ile güçlü ilişkilerin devamını sağlayacaklarına ve özellikle Kürtistan Bölgesi ile işbirliğini daha da ileriye taşıyacaklarına dair taahhütte bulundu.

Neçirvan Barzani ise BAE Başkanı'na selamlarını ileterek, ülkenin Irak ve Kürtistan Bölgesi'ne verdiği sürekli destekten dolayı teşekkür etti. Görüşmede, iki taraf arasındaki ilişkilerin farklı alanlarda daha da geliştirilmesi gerektiği konusunda fikir birliği sağlandı.

Açıklamaya göre, görüşmede bölgesel gelişmeler, özellikle Suriye'deki mevcut durum ve diğer önemli konular da ele alındı.

Suriye Ordusu çekildi, HTŞ güçleri Hama'ya girdi

Suriye'de El Kaide destekli Heyet Tahrir es-Şam (HTŞ) öncülüğündeki silahlı grupların Suriye'nin

dördüncü büyük vilayeti olan Hama'yı üç taraftan kuşatmasının ardından Suriye ordusu, Hama şehir merkezinden çekildiğini ve bölgede HTŞ'nin kontrolü sağladığını duyurdu. Suriye ordusu, yoğun çatışmaların ardından "sivillerin hayatını korumak ve şehir çatışmalarını önlemek için şehrin dışında yeniden konuşlandırılmasını" açıkladı.

HTŞ öncülüğündeki silahlı gruplar, kentin kuzey-doğusundaki bölgeleri ele geçirdiklerini, merkez hapsehanedeki tutukluları serbest bırakıklarını bildirdi.

HTŞ lideri Ebu Muhammed Golani yayınladığı bir videoda, Irak'ın Haşdi Şabi milislerinin herhangi bir müdahaleye karşı uyarıcı bulundu. Golani, "Kendisine (Irak Başbakanı'na) bir kez daha Irak'ı Suriye'de yaşayanlarla bağlantılı yeni bir savaşın alevleri arasına girmekten uzak tutması çağrısında bulunuyoruz" dedi.

Suriyeli gruplar geçen hafta kuzeydeki başlıca kent olan Halep'ı ele geçirdikten sonra o zamandan beri Suriye'nin kuzeybatısındaki bölgelerinden güneye doğru ilerliyorlar. Suriye'nin en büyük kentlerinin, nüfus yoğunluğunun, verimli arazilerin, denize ulaşımın ve başkent Şam'ın bulunduğu batı kesimlerinde yer alan Hama, bu hattın ortasında olması nedeniyle Suriye yönetimi için hem kuzey-güney hem de ülkenin kalan kesimleriyle bağlantısını sağlayan merkezi bir konumda yer alıyor.

Halep'ten gelip Hama'dan geçen M5 karayolu, Humus ve ardından Şam'a ulaşarak ülkenin en büyük illerini birbirine bağlıyor.

Hama'nın silahlı grupların kontrolüne girmesiyle başkent Şam'ın İdlib ve Halep'le bağlantısı da koparken, başkentin aynı zamanda rejim karşıtı grupların ilerlemeye istikametinde yer alması rejim açısından daha büyük bir tehlke anlamına geliyor. İç savaş boyunca Hama'nın Suriye rejimi açısından bir diğer önemi, merkezi konumu nedeniyle askeri gücünün ağırlık noktasını burada kurmuş olmasıydı. Havalimanları, silah üretim tesisi, silah depoları gibi önemli bir altyapılar Hama ile Humus arasında konuşlandırılmıştı.

Hama'nın bir diğer önemi, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın memleketi olan ve ülkenin Akdeniz'e açılan kapısı durumundaki Lazkiye'ye açılan bir kapı olması. Rejim karşıtı grupların Hama'dan Humus'a ilerlemesi durumunda başkent Şam'ın bulunduğu bölgenin Akdeniz'le irtibati kopabilir.

'İsveç'te geçen yıl 7 bin çocuk Kürtçe ana dilinde eğitim gördü'

Dilbilimci-Yazar Fehmi Kakeyi, İsveç'in ülkede yaşayan herkese ana dilinde eğitim hakkı tanıyan ülkelerden biri olduğunu belirterek, Kürt çocukların da bu imkandan yararlandıklarını söyledi. Geçen yıl ülkede 7 bin çocuğun Kürtçe ana dilinde eğitim aldığı kaydeden Kakeyi, her yıl bu oranın azaldığını dikkat çekti.

Rûdaw TV'de yayımlanan özel bir röportajda Kawa Emin'in sorularını yanıtlayan dilbilimci ve yazar Fehmi Kakeyi, İsveç'te Kürtçe ana dilinde eğitim hakkına değerlandırmelerde bulundu.

"Bir çocuğun öğrendiği ve etkili bir şekilde kullandığı ilk dil ana dilidir," diyen Kakeyi, "Ancak bazen ebeveynler iki farklı dil konuşuyorsa, çocuk annesinin yerine babasının dilini konuşabilir. Örneğin İsveç gibi bir yerde ebeveynler aynı dili konuşmaya bilir. Bazen ülkenin resmi dili ana dil olarak kabul edilir" dedi.

İsveç'in eğitim modeli

İsveç'in vatandaşlarına ana dil öğretiminde dünyanın onde gelen ülkelerinden biri olduğunu vurgulayan Fehmi Kakeyi, ülkede 1977'de yasalaşan bu uygulama ile İsveç'e sonradan yerleşen herkesin kendi ana dilinde eğitim alabildiğini söyledi.

Kakeyi, "Ana dilini iyi konuşan bir çocuğun İsveççe ve diğer dilleri daha kolay öğrendiğini biliyorlar ve bu nedenle ana diline önem veriyorlar. İsveç'in çok kültürel bir ülke olduğu için onlar her yeni bir dili öğrenmeyi o dile ait yeni bir kültürü öğrenmek gibi görüyor" dedi.

Ana dil eğitimi ve Kürtçe

1977'den bu yana ülkede yerel yönetimlerin yabancı çocuklara ana dillerinde eğitim ve öğrenim imkânı sunmakla yükümlü olduğunu dile getiren Kakeyi, "O tarihten bu yana ülkede Kürtçe ana dil olarak öğretiliyor. 1988'den beri anadilli yani Kürtçe okuyor ve öğretiyorum" şeklinde konuştu.

Kürtçenin farklı lehçelerini olduğunu ve hem Latin hem de Arami alfabetesiyle okunup yazılılığını belirten dilbilimci Kakeyi, "İsveç'te Kürtçenin bir standarda kavuşturulduğunu iddia edemeyiz ve tüm çocukların tarafından öğrenilmesini bekleyemeyiz. Ancak, ben kendi çocuklara ana dilini öğretmeye çalışıyorum" ifadesini kullandı.

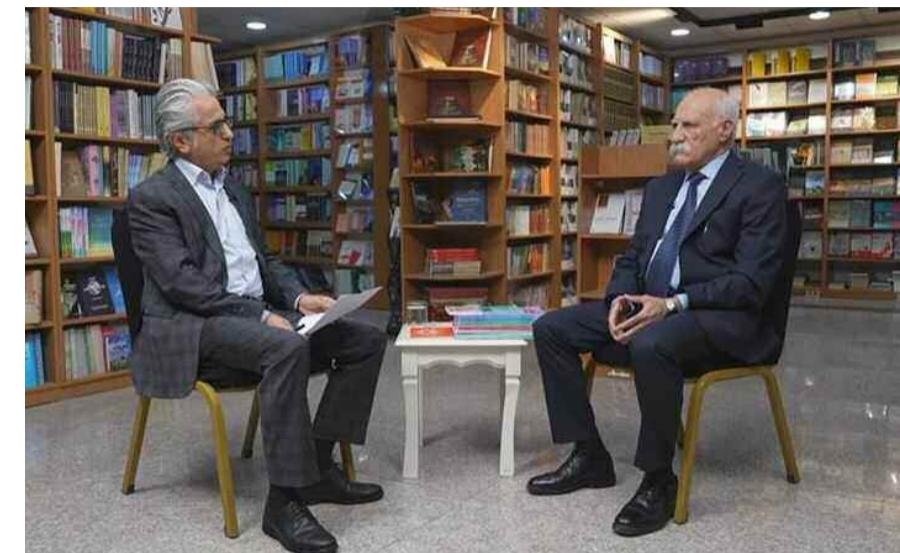
Kürtçe eğitimdeki düşüş ve devam eden çabalar

2023-2024 eğitim yılında 15 binden fazla öğrencinin ilkokul-

dan 9'uncu sınıfa kadar Kürtçe ana dilinde öğrenim görme

bu işi yürüttüklerini anlattı.

Fehmi Kakeyi, "Bu tür bir

hakkına sahip olduğunu ancak bunlardan 7 binin Kürtçe okuduğunu ifade eden Kakeyi, bu oranın son 5 yılda düştüğünü söyledi.

Kakeyi, ülkeye ilk gelen Kürt göçmenlerin ana dilinde eğitime daha fazla önem verdiği anlatlığı.

Eğitim bakanlığı ve müfredat

İsveç'te eğitim devamlılığının Eğitim Bakanlığı tarafından yönetildiğini belirten Fehmi Kakeyi, bakanlığın müfredatı belirlediğini ve kitapları hazırlayarak öğrenim programlarını çizdiğini söyledi.

Kakeyi, "Ana dili dersleri konusunda, ilkokulda öğrenciler, 1'inci sınıfından 9'uncu sınıfa kadar 3 grupta ayrırlırlar: Her bir grup, ana dili konusunda ne öğreneceğile ilgili bir program takip eder. Bu sadece Kürtçe için geçerli değildir, tüm diller için geçerlidir. Kitapları öğretmenler hazırlar. Kitapların Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kriterlere uygun olup olmadığı denetlenir" dedi.

Kürtçe eğitim için yazılan kitaplar

Kakeyi, 25 yıl önce kendisi ve birkaç arkadaşıńın Kürtçe ana dilinde eğitim için kitaplar yazmaya başladıklarını, bu süre boyunca birçok değişiklik yaptıklarını anlattı.

Fehmi Kakeyi, "Şu anda kitaplarımız başarılı bir şekilde kullanılmaktadır ve İsveç'teki birçok okulda, hatta Almanya, Finlandiya, Norveç ve İsviçre gibi diğer ülkelerde de derslerde kullanılmaktadır" diye konuştu.

Kültürel derneklerin rolü

Bazı Avrupa ülkelerinde anadıl eğitiminin devlet tarafından yürütüldüğünü, bazılarında ise devletin bu sorumluluğu üstlenmediğini belirten Kakeyi, bunun yerine kültürel derneklerin

çalışmanın iyi bir şey olduğunu kabul etmekle birlikte, bu kuruluşlara destek verebilmek için, anadıl eğitimi konusunda ihtiyaçları belirlemek ve bu ihtiyaçları karşılayacak kaynakları hazırlamak önemlidir" dedi.

Uluslararası Kürtçe eğitim federasyonu

Kakeyi, "Kürtçe ana dilinde eğitimi için bir uluslararası federasyon kurduk ve bu federasyon, Kürtistan'daki eğitimcileri yardımcı olmayı hedefliyor. Ayrıca, bu federasyon aracılığıyla, devlet dışı organizasyonlarla işbirliği yaparak, bu konudaki eksiklikleri gidermek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu süreçte, Kürt çocukların anadili öğrenmesi için gereken kitaplar, materyaller ve diğer eğitim gerekliliklerini sağlamak adına gerekli adımları atıyoruz. Bu çabalara, özellikle yurt dışında yaşayan Kürt çocukların da dahil olması için, yerel eğitim kurumlarının ve bakanlıkların desteğini bekliyoruz. Hep birlikte bu süreci daha etkili bir şekilde yürütebiliriz" ifadelerini kullandı.

Pedagojik bilgilerin önemi

"Eğitim programlarıyla ilgili kitaplar, doğru yazılmalı ve doğru bir biçimde öğrencilere sunulmalıdır" diyen Kakeyi, "Özellikle okul kitaplarının yazımı sırasında yazarların pedagojik bilgiye sahip olması, kitabın etkin bir şekilde öğretici olmasını sağlar. Yazarın sadece akademik unvanı olması yeterli değildir, aynı zamanda kitap yazarken içeriği öğrencilerin hızlı bir şekilde öğrenmesini sağlayacak şekilde hazırlaması da önemlidir. Yazarlar, okullarda kullanılacak kitaplar konusunda uygun pedagojik özelliklere sahip olmalı ve bu kitapların nasıl daha verimli hale getirileceğini bilmelidir" dedi.

Serok Barzanî tekezî li ser dostayetiya Kurdistan û Îmarat kir

Serok Mesûd Barzanî pêşwazî li Balyozê nû yê Îmarat li Iraqê kir

Selaheddînê, Serok Mesûd Barzanî pêşwaziya Abdulla Meter

û di wê hevdîtinê de Serok Barzanî tekezî li ser dostayetî û nêzîkbêna di navbera gelê Kurdistanê û gel û serkidayetiya dewleta Îmaratê de kir.

Îro Çarşema 04.12.2024 li

Elmezruyî Balyozê nû yê Îmarat li Iraqê kir.

Di hevdîtinê de Balyozê nû yê Îmarat li Iraqê, xweşhaliya xwe bi serdana Herêma Kurdistanê û hevdîtina bi Serok Barzanî re der-

birî û silavêr taybetî yên Şêx Mihemed Bin Zayid Al Nehyan Serokê Dewleta Îmarata Yekgirîtiya Erebî bi Serok Barzanî gihad. Her wiha pesnê gelê Kurdistanê û hikûmet û sazî û damezraweyên herêmî kir ku ji bo pêkanîna aramîyê û hewl û têkoşîna gesbûn û avadanîyê didin.

Ji aliye xwe ve Serok Barzanî bi germî bixêrhatina Balyozê Îmarat li Iraqê kir û hêviya serkeftinê ji bo wî xwest. Serok Barzanî hişmendî û xemxuriya serkidayetiya Îmaratê ya ji bo avadanî û geşkirina welat bi mînakî wesif kir. Her wiha tekez li ser dostayetî û nêzîkiya di navbera gelê Kurdistanê û gel û serkidayetiya dewleta Îmaratê kir û xwazyarê ewe jî bû ku peywendî û dostayetiya di navbera her du aliyan kûrtir û berfirehtir bibe.

Balyozê Rûsyayê û Serokê Herêma Kurdistanê tekezê li ser alîkariya hevpar dikan

Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Balyozê Rûsyayê li Iraqê dike û pê re danûstandan li ser

hin mijarêng girîng û dawî pêşhatan û rewşa deverê bi giştî dike.

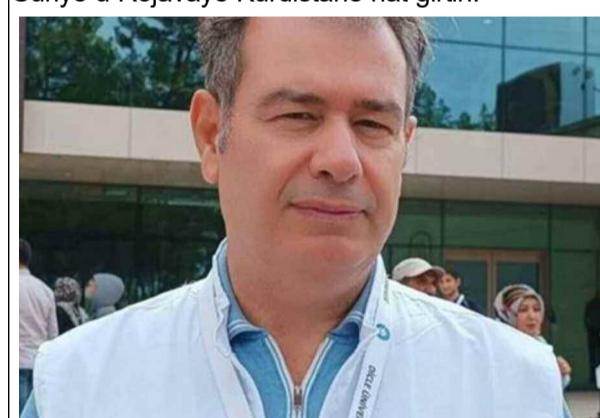
Serokatiya Herêma Kurdistanê îro ragehand, "Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî di hevdîtinekê de bi Balyozê Rûsyayê li Iraqê Elbrus Kutrashev re danûstandan li ser peywendiyên Rûsyayê bi Iraq û Herêma Kurdistanê re kîrin û tekez li ser berdewamkirina alîkariyên hevpar di warêna cuda de kir.

Serokatiya Herêma Kurdistanê herwesa ragehand, "Her du aliyan dîtin û nerînên xwe li ser peywendiyên Hewlîr û Bexdayê, hilbijartînên Perlemanî Kurdistanê, danûstandanîn aliyan siyâsî ji bo pêkanîna kabîneya nû ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê û rûniştina yekê ya Perlemanî Kurdistanê guhertin, ku îro hat kîrin.

Herwesa aloziyên Rojhilata Navîn û xasma rewşa niha ya Sûriyeyê û bandora wê ya herêmî jî mijarêng tewerekî din ê wê hevdîtinê bûn, ku Kon-sulî Giştî yê Rûsyayê li Herêma Kurdistanê jî tê de amade bûbû.

Cenap Ekîncî hat girtin: Hincet Rojava ye

Mamosteyê Zanîngeha Dîcleyê Prof. Dr Cenap Ekîncî, bi hinceta peyamîn xwe yên derbarê rewşa Suriye û Rojavayê Kurdistanê hat girtin.

Prof. Dr Cenap Ekîncî di peyamîn xwe yên li medyaya civakî de bal kişand ser rewşa mirovî û binpêkirinê li Suriye û Rojavayê Kurdistanê.

Cenap Ekîncî ji ber parvekinîn xwe yên li ser Xê bi îdiaya ku "propagandaya PKK'ye kiriye" hat girtin.

Parêzerê Cenap Ekîncî yê bi navê Mustafa Demîr ji Rûdawê re û got ku Ekîncî ber peyamîn xwe yên li ser hesabê xwe yê Xê ji bo ifadeyê çûye Birêvebiriya Ewlehiyê Amedê lê heman rojê bi biryareke dagdehê hatiye girtin.

Mustafa Demîr da zanîn ku wan derbarê girtina Ekîncî îtiraza xwe kiriye lê heta niha biryareke nû nehatiye dayîn.

Komên girêdayî Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) 27ê Çiriya Paşîn êrisî parêzgehêne Idlib û Helebê kir.

Komên çekdar 27-28ê Çiriya Paşîn ji rojavayê Helebê ber bi navendê ve bi lez bi pêş ketin, 30ê Çiriya Paşîn piraniya navenda Helebê bi dest xist. Komên çekdar 30ê Çiriya Paşîn ji navçeya Xan Şêxûnê kontrol kir û bi vê yekê tevahiya parêzgeha Idlibê ket bin kontrola komên çekdar. Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) û hevpeymanen wê êrisî taxên Şêx Meqsûd û Eşrefiyeyê yên Kurdnişin ên Helebê û navçeya Şehbayê ya di destê Hêzîn Sûriye Demokratîk de û cih û warêne Kurdistan dikin.

Bî hezaran Kurdên Heleb û Şehbayê

ber bi bajarêng din ên Rojavayê Kurdistanê ve diçin.

Lî hînek herêman di navbera HSD û

komên çekdar de şer û pevçûnên dijwar

derdi Kevin.

Mezlûm Ebdî li ser şer û pevçûnan daxuyaniyek belav kir

Fermandarê Giştî yê HSDyê Mezlûm Ebdî got, "Bûyerên li bakur-rojavayê Sûriyeyê bi lez û bez geş bûn, hêzîn me ji gelek aliyan ve rastî êrîşen dijwar hatin."

27ê Çiriya Paşîn komên girêdayî Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) êrisî parêzgehêne Idlib û Helebê kir û berê xwe da Til Rifetê.

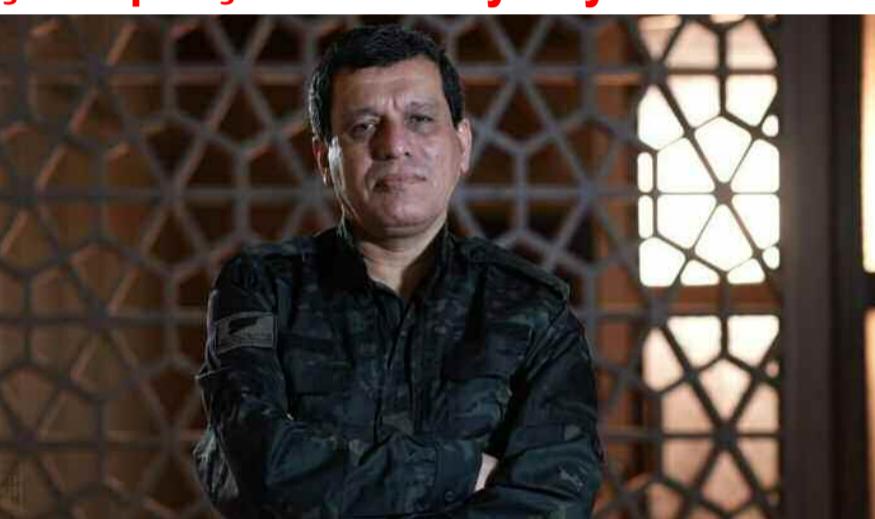
Li hînek herêman jî di navber HSD û komên çekdar de şer û pevçûnên dijwar derdi Kevin.

Fermandarê Giştî yê Hêzîn Sûriyeyê Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî li ser rewşa Heleb û Til Rifetê daxuyaniyek belav kir.

Mezlûm Ebdî di dxuyaniya xwe de wiha got:

"Bûyerên li bakurrojavayê Sûriyeyê bi lez û bez geş bûn, hêzîn me ji gelek aliyan ve rastî êrîşen dijwar hatin."

Bi rûxandin û vekişîna artêşa Sûriyeyê û hevalbendê wê re, me destwerdan kir ji bo vekirina

korîdoreke mirovî di navbera herêmîn me yê rojhilat, Heleb û herêma Til Rifatê de, da ku gelê xwe ji komkujiyan biparêzin.

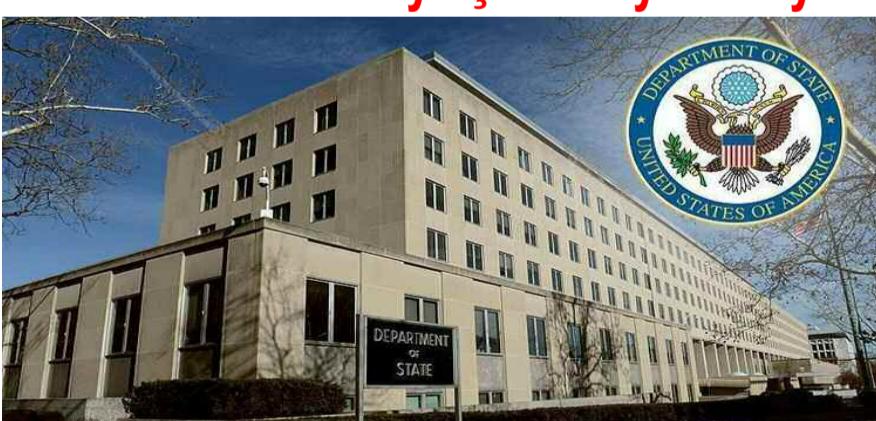
Lê êrisîn komên çekdar ên ku ji aliye dagirkirîya Tirk ve tê destekkirin ev korîdor qut kir.

Hêzîn me li Heleb, Til Rifat û Şehbayê bi lehengî parastina gelê me kir.

Em kar dikin ku bi hemû aliyan Sûriyeyê re danûstandanî bikin da ku parastina gelê xwe misoger bikin û wan bi awayekî ewle ji herêmîn Til Rifat û Şehbayê ber bi herêmîn me yê ewle li bakurê rojhilatê welat derxin.

Berxwedana hêzîn me ya ji bo parastina gelê me yê li taxên Kurdistan ên Helebê didome."

Amerîka: Yekane rêya çareseriya aloziya Sûriyeyê bîryara 2254 e

Wezareta Karêne Derve ya Amerîkayê got ki ew di wê bawerîyê de ne ku yekane çareseriya aloziya Sûriye cîbîcikirina bîryara 2254 a Encûmena Ewlehiyê ya Neteweyen Yekbûyî ye.

Cîgirê Berdevkê Wezîrê Karêne Derve yê Amerîkayê Vedant Patel di konferanseke rojnamegeriyê de bersiva pîrsên nûçegîhanê Rûdawê Diyar Kurde da. Patel got, "Li gorî Amerîkayê çareseriya pirsgirêkê ew e ku li gorî bîryara 2254an a Konseya Ewlehiyê ya Neteweyen Yekbûyî pêvajoyek di bin pêşengîya Neteweyen Yekbûyî de bê

meşandin."

Di sala 2015an de bi bîryara 2254an a Encûmena Ewlehiyê ya Neteweyen Yekbûyî xwestibû ku şer bê rawestandin, destûreke nû ji Sûriyeyê re bê amadekekin û hilbijartîn bêne kirin.

Lê belê ev bîryar heta îro nehatiye bicîhanîn. Her wiha Patel got, "Em ji hemû welatana daxwaz dikin ku ji bo aramkirina rewşê ci ji destê wan tê bikin. Em naxwazin di vê heyama hesas de nakokî zêdetir bibin." Derbarê rewşa mirovî û alîkariyên li Sûriyê de Patel wiha got: "Pêşkêşkirina alîkariyên mirovî

yên guncav gelekî girîng e. Me bi salan li herêmîn ku zirar dîtine alîkariyên xurt da.

Em dê li ser şopandina rewşê berde-wam bin û dema ku pêwîst be em dê tedbîrên guncav bigirin.

27ê Çiriya Paşîn komên girêdayî Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) êrisî parêzgehêne Idlib û Helebê kir.

Komên çekdar 27-28ê Çiriya Paşîn ji rojavayê Helebê ber bi navendê ve bi lez bi pêş ketin, 30ê Çiriya Paşîn piraniya navenda Helebê bi dest xist. Komên çekdar 30ê Çiriya Paşîn ji navçeya Xan Şêxûnê kontrol kir û bi vê yekê tevahiya parêzgeha Idlibê ket bin kontrola komên çekdar. Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) û hevpeymanen wê êrisî taxên Şêx Meqsûd û Eşrefiyeyê yên Kurdnişin ên Helebê û navçeya Şehbayê ya di destê Hêzîn Sûriye Demokratîk de û cih û warêne Kurdistan dikin.

Bî hezaran Kurdên Heleb û Şehbayê ber bi bajarêng din ên Rojavayê Kurdistanê ve diçin.

Lî hînek herêman di navbera HSD û komên çekdar de şer û pevçûnên dijwar derdi Kevin.

Ji ber êrisan gelek kes hatin kuştin û bi hezaran kes jî ji cihêng xwe ducare koçber bûn.

Serok Barzanî û balyozê Rûsyayê pêşhatên li navçeyê gotbêj kirin

Serok Mesûd Barzanî ûro 3ê Berçile pêşwazî li Balyozê Rûsyayê li Iraqê Ilbrus Kutraşev kir.

Di hevdîtinê de ku Konsolê Rûsyayê Maxim Rubin jî amade bû, Balyozê Rûsyayê pîrozbahîya serkeftina hilbijartinê Parlamentoja Kurdistanê li Serok Barzanî kir û amaje bi wê kir, encamdana serkeftiyane ya hilbijartinê Parlamentoja Kurdistanê di keşeke aram de û bi besdariya hijmareke berçav a xelkê, destkeftek mezin e bo Herêma Kurdistanê.

Di beşike din ya hevdîtinê de, behsa pêngavên proseyâ siyasi ya Herêma Kurdistanê û pêkanîna kabîneya nû hat kirin.

Peywendiyêni di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Federal a Iraqê de, pêşhatên navçeyê û metirsiyên terorê, mijarêni din ên hevdîtinê bûn.

Hizbulahê piştevaniya xwe ji bo Rejîma Beşar Esed ragehand

Serokê Giştî yê Hizbulaha Lubnanê Neîm Qasim ûro 05.12.2024ê piştevaniya xwe ji bo Rejîma Beşar Esed

Li Sûriyê teqez kir û êrîşen çekdarên Sûriyê wek dijminkariya terorîstî pêñase kir. Li gor ajansa Şefeq News Neîm Qasim ragehandiye: "Tişa li Sûriyê pekîte dijatiya Sûriyê ye û ji alîy Amerika û Israîlê ve tê birêve birin, ew jî tê wê wateyê ku grubênekî çekdar ên êrîş dîkin ser wan herdu dewletan in. Herwaha wan êrîşan wek plana berfirehbûna Israîlê pêñase dike û daxwaz dike hemû alî dîjî Israîlê rawestin. Di berdewama êrîşen xwe de çekdarên li Sûriyê ûro dest danîn ser bajarê Hemayê, ku navçeyekî stratejîk a Sûriyê ye.

Weşangerên Kurd bertek nîşanî zextên polîsan dan

Di 8emîn Pêşangeha Pirtûkan a Amedê de polîsan dest danîn ser gelek pirtûkan. Yekitiya Weşangerên Kurd

jî bertek nîşan dan. Yekitiya Weşangerên Kurd têkildarî zext û tacîzîn polîsan ên di 8emîn Pêşangeha Pirtûkan a Amedê de daxuyanî da. Daxuyanî li pêşîya standa Weşanxaneya Aramê hate dayin ku polîsan dest danibû ser 4 pirtûkên wan. Gelek kes tev li daxuyanîye bûn.

Li gorî nûçeya MÂyê xwediyê Weşanxaneya Aramê û Serokê Yekitiya Weşangerên Kurd Haki Botan diyar kir ku derbarê pirtûkîn polîsan dest danîne ser de tu bîryarênedexeyê negîhistine ber destê weşanxaneyê û ev tiş anî ziman: "Em van êrîşan şermezâr dîkin û qebûl nakan. Pirtûka Nelson Mandela ya ku behsa aştiyê dike çawa dibe sûc?" Boltan, wiha bi dawî kir: "Ev tiştên tê kirin, nîşaneya bêtêhemûliya li dîjî Kurdi ye. Êrîş, li dîjî Kurdi ye, li dîjî çanda Kurdi ye û li dîjî weşangeriya Kurdi ye."

Nêçîrvan Barzanî: Zanîngeha Amerîkî ya Kurdistanê bûye mînakeke berçav a perwerdehiya bi kalîte li Kurdistan û Iraqê

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî di merasima 10 saliya damezrandina Zanîngeha Amerîkî ya Kurdistanê de ragehand: "Zanîngeha Amerîkî ya Kurdistanê bûye mînakeke berçav a perwerdehiya bi kalîte li Kurdistan û Iraqê."

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî duh di merasima salvegera 10emîn ya damezrandina Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê de gotarek pêşkêş kir û ragehand, "Ez bi germî pîrozbahî û destxweşiyê li wê dezgeha akademî ya pêşkeftî dikim ku, di dema 10 salên borî hizireke nû ji bo guhertina sistema xwandin û fêrkirinê li Herêma Kurdistanê û pêşvebirina wê peyda kiriye." Amaje bi wê jî da ku perwerde û fêrkirin tenê alavek nîne ji bo pêşxistina take kesan, belkî hêzeke dikare civakê ava bike û paşerojeke geş ji bo welat û miletan çê bike."

Herwaha got, "Li sala 2013ê ku birayê min ê rîzdar Mesrûr Barzanî hizira damezrandina vê zanîngehê bi min re behs kir, ku ez wê demê Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê bûm, min bi dilxweşîyeke zêde pêşwaziya hizira cenabê wî kir. Ew bi wê baweriya min bi temamî yek bû ku giring e em dezgehêne fêrkirinê û xwandina zanîngehê li astê cîhanê ava bikin. Ez gelek spasiya tevgerên berdewam û nerîna cenabê wî dikim. Ez spasiya Civata Sikirtêran, serokatiya zanîngehê û endamên desteya dersdêran dikim, ku di dema deh salên borî de bi dilsozî û nerîneke jîrane rûbirûyî qebxwazî û arêşeyan bûne, ji bo piştarbstûna ji berdewamiya karwanê zanîngehê ji bo gehîştina bi armancê xwe bilind."

Nêçîrvan Barzanî Herwaha got, "Armanca Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê ji destpêkê ve ron bû, avakirina dezgehekê bû ku bibe mînakeke bilind a akademî û

Matthew Miller: Ji bo sivîlên li Sûriyeyê ci ji destê me bê em dê bikin

Berdevkê Wezareta Karêne Derve ya Amerîkayê Matthew Miller der barê rûdawnêni li Sûriyeyê got, "Ji bo sivîlên li Sûriyeyê ci ji destê me bê em dê bikin." Berdevkê Wezareta Karêne Derve ya Amerîkayê Matthew Miller ûro di civîneke rojnamegeriyê de bersiv da pirsên Berpîrsê Ofîsa Rûdawê ya Washingtonê Diyar Kurde.

27ê Çiriya Paşîn komên girêdayî Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) êrîş parêzgehêne Idlib û Helebê kir.

Komên çekdar 27-28ê Çiriya Paşîn ji rojavayê Helebê ber bi navendê ve bi lez bi pêş ketin, 30ê Çiriya Paşîn piraniya navenda Helebê bi dest xist. Matthew Miller derbâre rewşa li Sûriyeyê got: Di nava

çirayek ji bo zanist û dahênanê, ji hêviyê ye, lewma zêdebarî wan destkeftiyan kar û tevgerên me li

îlhamdere, tevlî amadekirina wî nifşî bibe yê ku siyana rûbirûbûna qebxwazîyan hebe."

Serokê Herêma Kurdistanê Herwaha got, "Di heyama deh salên borî de Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê deskeftiyêne berçav bi dest xistine ku wesa kiriye bibe nimûneyeke diyar ji bo kalitiya xwandinê li Kurdistanê û Iraqê, ji wan jî dezgeha yekê ya xwandina bilind e ku bi awayekî serkeftî cend qonaxên giring ên piroseyâ bidestxistina baweriya akademî ya navdewletî derbaz dike."

Nêçîrvan Barzanî amaje jî da gotinê Serokwezîr Mesrûr Barzanî ku, bi rengekî ji rengan pêşkêşirin ji bo 70% ya xwendekarêne zanîngehê hatîye kirin û hejî rîz û destxweşiyê ye. Amaje da piştevaniya sermayedaran jî ku wesa kiriye derfet ji bo xwendekarêne pêkhateyêne cuda cuda yên Herêma Kurdistanê û Iraqê peyda bibe ku li vê zanîngeha pêşkeftî xwandina xwe bedewam bikin.

Navbirî ron jî kir, "Em bi rîya perwerde û fêrkirinê dikarin civakeke pêşkeftî, aboreke bihêz û paşerojeke ron ava bikin ku hejî qurbanîdana vî gelê xweragir be." Herwaha got, "Çîroka serkeftina Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê tenê destkeftiyeke akademî nîne, belkî ji bo hemî ciwanan li Herêma Kurdistan û Iraqê peyama

Herêma Kurdistanê ji bo pêşxistina sistema perwerde û fêrkirinê hêsta bidawî nehatine, ji wan jî pêşxistina bernameyên xwandinê ji bo ku bi pêdivîtiyêne sedsala 21ê re biguncin û xwendekaran ji bo têkelbûna bi bazarêne karê navxwe û cîhanê re têkel bibin."

Bi amadebûna Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, ûro 01.12.2024 li bajarê Hewlêre merasima salvegera dehê ya damezrandina Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê hat kirin.

Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê li Duhokê li sala 2014ê hatîye damezrandin û heta niha şes gerên derçûyan bawername jê wergirtine û zêdetirî 700 derçûyan li pişkîn cuda cuda hene, ku li roja Yekşemê (02.06.2024) merasima gera şesê ya derçûyen wê hat kirin.

Zanîngeha Amerîkayî ya Kurdistanê li Duhokê ji çar kolîj û 10 pişkîn zanistî yên cuda pêk tê, wekî bazirganiya kar, zanistê kompûterê, dîzayna navxwe, siyaseta giştî, medya û peywendî, peristarî û endazyarî. Bawernameyên vê zanîngehê ji alîyê Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê ve bawerpêkirî ne û yet ji zanîngehê ast bilind û naskirî yên Iraq û deverê ye.

hêzên koalisyonâku li Sûriyeyê li dijî DAIŞê hatîne avakirin de leşkerên me hene.

Em ji bo rî li vejandina DAIŞê ya li Sûriyeyê bigirin li wir in.

Lêbelê, ez dikarim bibêjim ku em

her dem peyamê didin alîyên ku em pê re kar dîkin ci li Sûriyeyê û ci li her devekeke cîhanê hemû tedbîran ji bo parastina xelkê sivîl bigirin.

Em ji bo parastina sivîlên li Sûriyeyê ci ji destê me tê dîkin."

Balyozê Ítalyayê: Piroseyâ hilbijartinê Perlemana Kurdistanê bicihanîna demokrasiyê ye

Serok Barzanî pêşwaziya Balyozê Ítalyayê li Îraqê dike û pê re danûs-

xwe li ser destpêkirina karî li Îraqê û serdana xwe ji bo Herêma Kurdisatnê

tandinan li ser hin mijarêng giring dike.

Baregayê Barzanî parve kiriye, "Serok Mesûd Barzanî iro li Pîrmamê pêşwaziya Balyozê Ítalyayê li Îraqê Niccolo Fontana kir.

Di wê hevdîtinê de ku Konsulê Giştî yê Ítalyayê li Hewlêrê Michele Camerota jî tê de amade bûbû, Balyozê nû yê Ítalyayê li Îraqê dilxweşîya

diyar kir û amaje da peywendî û dostîniya navbera Ítalya û Herêma Kurdistanê û herwesa amadebûna xwe jî ji bo berfirehkirin û pêşvebirina wan peywendiyan di warêna cuda de diyar kir.

Balyozê Ítalyayê li Îraqê birêveçûna serkeftiyane ya hilbijartinê Perlemana Kurdistanê bi rîjeyeke berçav a

tevîlbûna xelkî û di rewşekê aram de wekî serkeftineke mezin a Herêma Kurdistanê di bicihanîna demokrasiyê de wesifand.

Her di wê hevdîtinê de Serok Barzanî destpêkirina karî li Balyozê Ítalyayê yê nû pîroz kir û hêviya serkeftinê jê re kir. Zêdebarî amajedana bi giringiya peywendiyên navbera Herêma Kurdistanê û Ítalyayê, ew peywendî wekî peywendiyên dostonî û dîrokî wesifandin. Herwesadanûstandin li ser rewşa siyasî ya Îraqê û dawî pêşhat û guhertînê deverê û metirsiyên serhildana terorê jî hatin kirin.

Her di çarçoveya wê hevdîtinê de, Konsulê Giştî yê Ítalyayê li Hewlêrê Michele Camerota, ku erkê wî li Hewlêrê bidawî hatiye, zêdebarî rîz û spasiyan ji bo xelkê Kurdistanê, xatira xwe ji Serok Barzanî xwast. Serok Barzanî jî spasiya erk û bizavê wî ji bo pêşxistina peywendiyên her du aliyan kir û hêviya serkeftinê di erk û karêñ wî yên nû de jê re xwast.

MSD: Em ji bo diyalogê amade ne

Meclisa Sûriyeya Demokratîk (MSD) a Rêveberiya Xweser diyar kir ku ew ji bo bidawîanîna şer û aloziyan amade ne bi hemû aliyan re di nava diyalogan de bin. Meclisa Sûriyeya Demokratîk (MSD) li ser operasyona Heyeta Tehrîr El Şamê (HTŞ) ya li İdlib û Helebê û êrişâ li Til Rîfet û Şehbayê daxuyaniyek belav kir. Meclisa Sûriyeya Demokratîk (MSD) diyar kir ku kontrolkirina Helebê û gundewarê Hemayê bêyî berxwedan cihê metirsiyê ye.

MSDyê di daxuyaniyê de bangî civata navneteweyî kir ku zextê li hemû aliyan xwedî rol di Sûriyeyê de bikin şer raweste û pêvajoyeke siyasî ya ku hemû aliyan Sûriyeyê tê de besar bin, were destpêkirin.

MSDyê di berdewamiya daxuyaniyê de Tirkîye wekî berpirsê şerî li Sûriye û Rojavayê Kurdistanê destnîşan kir.

Li ser rewşa koçberêñ ji herêma Şehbayê jî bangî Neteweyen Yekbûyî (NY) û Konseya Ewlehiyê hat kirin ku destwerdanek biley bikin û sivîlan ji sûcêñ şer, qirkirin û koçberkirina bi darê zorê biparêzin.

MSDyê da zanîn, metirsiye heye ku DAIŞ ji rewşê sûdê bigire û têkîdarî wê jî bangî Hevpeymaniya Navneteweyî hat kir ku piştgiriyê bidin Hêzên Sûriyeyê Demokratîk (HSD) û di navbera hêzên Îraqê û HSDyê de pêwendiyekê dayînin.

MSDyê destnîşan kir ku ew

amade ye bi Tirkîye re diyalogê bike û bal kişand ser van xalan:

"Şer û pevçûnên di navbera aliyan Sûriyeyê de tenê dikevin bin berjewendiya dijminên gelê Sûriyeyê û zehmetiyên sivîlan zêdetir dikin. Ji bo wê jî pêwist e diyalog were pêşxistin.

Pêwist e hemû binpêkirinê li dijî pêkhateyên Sûriyeyê werin rawestandin nexasim ku Kurd û netewe û olên din beşek sereke ji dîrok û erdîngariya Sûriyeyê ne.

Krîza Sûriyeyê tenê bi rîya çare-seriya siyasî û dûrî destwerdanê ji derive, tê çareserkirin."

Di dawîya daxuyaniyê de MSDyê helwesta xwe ya parastina yekbûna axa Sûriyeyê û amadebûna xwe ya ji bo diyalogê bi hemû aliyan Sûriyeyê re teqez kir û banga pêkanîna bir-yara navneteweyî ya 2254an kir.

27ê Çiriya Paşîn komên girêdayî

Heyeta Tehrîr El Şamê (HTŞ) êrişî parêzgehê İdlib û Helebê kir.

Komên çekdar 27-28ê Çiriya Paşîn ji rojavayê Helebê ber bi navendê ve bi lez bi pêş ketin, 30ê Çiriya Paşîn piraniya navenda Helebê bi dest xist.

Komên çekdar 30ê Çiriya Paşîn ji navçeya Xan Şêxûnê kontrol kir û bi vê yekê tevahiya parêzgeha İdlibê ket bin kontrola komên çekdar.

Heyeta Tehrîr El Şamê (HTŞ) û hevpeymanê wê êrişî taxên Şêx Meqsûd û Eşrefiyeyê yêndî Kurdistanîn ên Helebê û navçeya Şehbayê ya di destê Hêzên Sûriyeyê Demokratîk de û cih û warêna Kurdan dikin.

Bi hezaran Kurdên Heleb û Şehbayê ber bi bajarêñ din ên Rojavayê Kurdistanê ve diçin.

Li hînek herêman di navbera HSD û komên çekdar de şer û pevçûnên dijwar derdikevin.

Li 30 parêzgehan 147 kes bi tometa 'endametiya PKKê' hatin binçavkirin

Li 30 parêzgehan Türkiye û Bakurê Kurdistanê 147 kes bi tometa ku "endamên PKKê ne" hatin binçavkirin. Wezîrê Navxwe ya Tirkîye Alî Yerîkaya daxuyaniyek li hejmara xwe

ya tora civakî "X" belav kir û da zanîn, hêzên ewlehiyê li 30 parêzgehan li dijî endamên PKK, YPG, KCK û PYDê operasyoneke berfireh li dar xistine û nêzî 147 gumanbar girtine. Da zanîn ji operasyon li Semsûr, Agirî, Antalya, Erdexan, Aydin, Elîh, Çewlîg, Bolu, Diyarbekir, Edîrne, Elezîz, Erzirom, Colemêrg, Hatay, Dîlok, Giresun, İdir, Stenbol, Manîsa, Mîrdîn, Mîrsîn, Mugla, Kocaeli, Sêwas, Sîrt, Riha, Şîrnex û Wanê hatine kirin. Yerîkaya got, operasyon 10 rojan dewam kir û destnîşan kir ku têkoşîna wan a li dijî terorê ranaweste û her kesê ku piştgiriyê bide rîxistinê terorê, dê bê cezadan. Li gor daxuyaniyek Wezîrê Navxwe yê Tirkîye, kesen hatine destserkirin li ser medyaya civakî propagandaya rîxistinê terorê kirine û di vê derbarê de lêpirsîn li dijî wan dest pê kirine.

DEM Partiyê ji bo hevdîtinâ bi Ocalan re serlêdan kiribû: Wezaretê bersiv da

Wezîrê Dadê yê Tirkîye Yilmaz Tunç derbarê serlêdana DEM Partiyê ya ji bo hevdîtinâ

EGEMENLIK KAYITSIZ ŞARTS

li gel Abdullah Ocalan de got, "Bersiv dê di demek maqûl de were dayîn."

DEM Partiyê 26ê Çiriya Paşîn ji bo hevserokên partiyê Tuncer Bakirhan û Tulay Hatimogulları li Girava Îmraliyê li gel Rêberê PKKyê Abdullah Ocalan hevdîtinê bikin serî li Wezareda Dadê ya Tirkîye dabû.

Wezîrê Dadê yê Tirkîye Yilmaz Tunç li ser serlêdana DEM Partiyê got:

"Daxwazname hefteya borî hat pêşkêşkirin. Nirxandina me berdewam dike. Bersiv dê di demek maqûl de were dayîn."

Serokê Partiya Tevgera Neteweperest a Tirkîye (MHP) Devlet Bahçelî jî 26ê Çiriya Paşîn di civîna koma partiya xwe ya heftane de bang kir ku demildest bi Abdullah Ocalan re hevdîtin bê kirin.

"Bila Ocalan û DEM Partî demildest bicivin"

Bahçelî gotibû, "Partiya Tevgera Neteweperest li pişt her gotineke xwe ye.

Di civîna Koma Partiya xwe ya 22yê Çiriya Pêşîn a 2024an de me ci gotibe em li pişt gotinê xwe ne.

Em li bendê ne bêyî ku bê paşxistin di navbera Îmraliyê û Koma DEM Partiyê de hevdîtineke rûbirû were kirin, em banga xwe dubare dikin."

SOHR: Milîs li Helebê li dijî Kurdan sûcêñ şer dikin!

Rêvebirê Çavdêriya Sûrî ya ji bo Mafêñ Mirovan (SOHR) Ramî Abdurrahman dîyar kir

ku hêzên opozisyonê li dijî Kurden Helebê tawanêñ şer pêk anîne û ew neçar kirine ku xwe li Efrînê û deverêñ din ên di bin kontrola Tirkîye de bigirin.

Abdurrahman got, "Hin komên çekdar ên girêdayî hêzên opozisyonâ Sûriyê yêndî ku Tirkîye piştgiriya wan dike, tawanêñ şer li dijî welatiyênd Kurd li Helebê dikin."

Ev kom welatiyênd Kurd neçar dikin ku birevin Efrîn û deverêñ din ên di bin kontrola Tirkîye de, da ku bêjîn ew bi iradeya xwe vegeriye." Abdurrahman tekez kir ku hêzên opozisyonê xelkê taxên Şêx Meqsûd û Eşferafîye, du taxên Kurden li Helebê, îşkence kirin û tekez kir ku divê ew tax û şenîyênd wan bê parastin.

Wî herwiha got, şeva borî Tehrîr el-Şam û alîgirîn wê hewl dan li Hemayê pêşde biçin, lê artêşa Sûriyê bi alîkariya balafrîn şer rî pêşdeçûnê girt û hêzên opozisyonê 15 kilometran dûr xistin.

Serok Barzanî tekezî li ser dostayetiya Kurdistan û Îmarat kir

Serok Mesûd Barzanî pêşwazî li Balyozê nû yê Îmarat

Selaheddînê, Serok Mesûd Barzanî pêşwaziya Abdulla

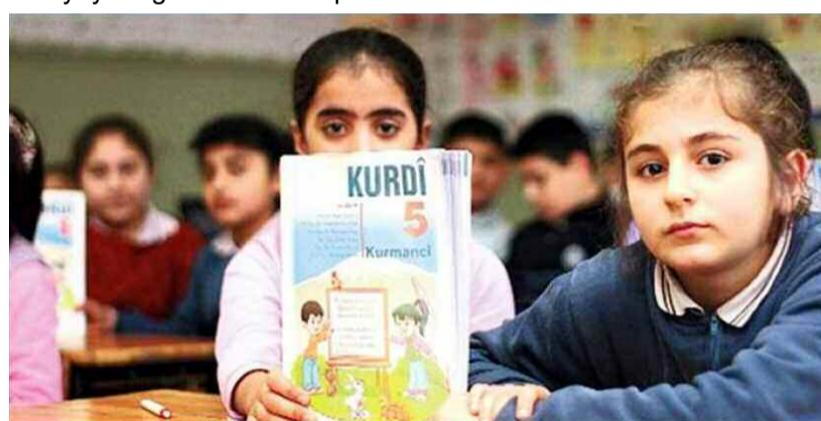
li Iraqê kir û di wê hevdîtinê de Serok Barzanî tekezî li ser dostayetî û nêzîkbêna di navbera gelê Kurdistanê û gel û serkidayetiya dewleta Îmaratê de kir.

îro Çarşema 04.12.2024 li

35 hezar xwendekaran Kurdî hilbijartiye

Wezîrê Perwerdeyê yê Tirkîyeyê ragihand ku sala perw-

dane, sala perwerdeyê ya 2024-2025an 31 hezar û 199 xwen-

erdeyê ya 2024-2025an 35 hezar xwendekaran waneya Kurdî hilbijartiye.

Wezîrê Perwerdeyê yê Tirkîyeyê Yusuf Tekîn pîrsên Parlamentera DEM Partiyê Gulcan Kaçmaz Sayyîgîtê yên li ser dersa nemecbûrî ya Kurdî berisvandin.

Li gorî amarênu ku Tekîn

dekaran dersa Kurmançî û 3 hezar û 805 xwendekaran jî dersa Kirmançî hilbijartiye.

Tekîn diyar kir ku di çarçoveya wan dersan de 52 hezar û 500 materyalên xwendin û nivîsandinê dane xwendekarênu ku dersa Kurdî hilbijartiye.

Yusuf Tekîn da zanîn ku dê

Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî pêşwazî li malbatê vege riyanê Efrînê dike

Tîmén Dezgayê Xêrxwaziya Barzanî li Efrînê pêşwazî li vege ra zêdetir ji 200 malbatan ji Til Rifet û herêma Şehbayê bo Efrînê kir û alîkariyên pêwîst ji wan re pêşkêş kirin.

Piştî ketina Desteya Tehrîr El-Şamê û hevalbendê wê bo Helebê, herwiha piştî kontrolkirina bajarokê Til Rifet û herêma Şehbayê ji aliye grûpê çekdaran ên ser bi Tirkîyeyê ve, nêzîkî 200 hezar koçberêni Efrînê yên ku li wan herêman hatibûn bicikirin, careke din neçar bûn koçber bibin.

Pêgeha Dezgayê Xêrxwaziya Barzanî belav kir, bi şer û pevcûnên dawî yên li welatê Sûriyeyê re, bi hezaran malbat koçber bûn û koçî herêmîn aram kirin. Duh êvarê jî nêzî 200 malbat vege riyanê bajarê Efrînê.

Diyar kir jî, "Tîmén Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî li devera Kefercanayê pêşwazî li koçberan kir û xizmetguzariyên bijîşkî û

pêdiviyên sereke û xwarinên germ pêşkêşî wan kir."

Her di vê derbarê de, Encûme-na Niştimanî ya Kurd li Sûriyeyê duhî di daxuyaniyekê de, bang li komên çekdar kir ku sivîlan nekin armanç û can û mal û milkên wan biparêzin û herwiha bang li koçberêni Efrînê yên ku jî sala 2018'an ve koçberî herêma Şehba bûne, vege rin ser cih û malen xwe li Efrînê.

Bajarokê Til Rifet û herêma Şehbayê di navbera herêma Efrîn

betî yên Şêx Mihemed Bin Zayid Al Nehyan Serokê Dewleta Îmarata Yekgirtiya Erebî bi Serok Barzanî gihad. Her wiha pesnê gelê Kurdistanê û hikûmet û sazî û damezraweyê herêmî kir ku jî bo pêkanîna aramiyê û hewl û têkoşîna geşbûn û avadaniyê didin.

Ji aliye xwe ve Serok Barzanî bi germî bixîrhatina Balyozê Îmarat li Iraqê kir û hêviya serkeftinê ji bo wî xwest. Serok Barzanî hişmîndî û xemxuriya serkidayetiya Îmaratê ya ji bo avadanî û geşkirina welat bi mînakî wesif kir. Her wiha tekez li ser dostayetî û nêzîkiya di navbera gelê Kurdistan û gel û serkidayetiya dewleta Îmaratê kir û xwazyarê ewe jî bû ku peywendî û dostayetiya di navbera her du aliyan kûrtir û berfirehtir bibe.

îsal 10 mamosteyên Kurdî bêntayîkîrin ku 6 ji wan ên Kurmançî û 4 ji wan jî yên Kirmançî ne.

Gulcan Kaçmaz Sayyîgîtê diyar kir ku sala perwerdeyê ya 2023-2024an 23 hezar xwendekaran waneya Kurdî hilbijartibû lê ev hejmara sala 2024-2025an bûye 35 hezar.

"Gelek astaeng hene"

Parlamentera DEM Partiyê amaje pê kir ku astengiyên li pêsiya Kurdiyê berdewam dikin û got:

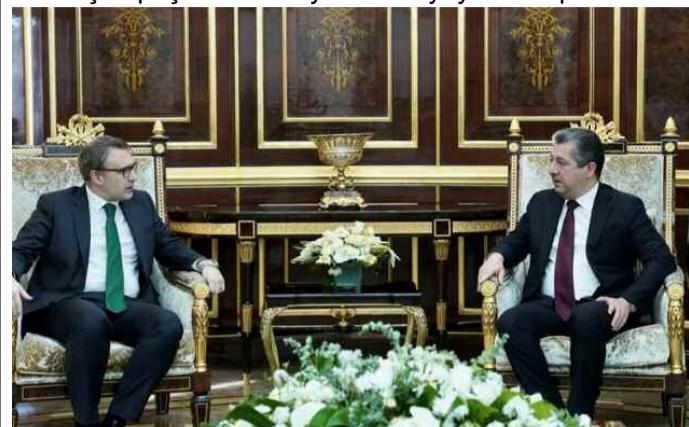
"Ji bo Kurdî taleb heye lê gelek asteng hene."

Hejmara xwendekarênu ku Kurdî hilbijartiye li gorî par bi qasî 12 hezaran zêde bûye lê materyalên ku hatine dayîn bi qasî 3 hezar û 206 heban zêde bûne.

Li vir kîmasiyek heye, hevsengî nîne."

Mesrûr Barzanî û Balyozê Tirkîyeyê pêşhatêñ dawî yên Iraq û navçeyê guftûgo dikin

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro 5ê Berçile pêşwazî li Balyozê Tirkîyeyê li Iraqê Anil Bora

înan kir.

Di civînê de ku Konsulê Giştî yê Tirkîyeyê li Herêma Kurdistanê Erman Topçu amade bû, guftûgo derbarê pêşsistina pêwendiyê dualî û pêşhatêñ dawî û guhertinê rewşa giştî ya Iraq û navçeyê hatin kirin.

Balyozê Tirkîyeyê pîrozbahîya serkeftina hilbijartinan û yekemîn rûniştina xula şeşemîn a Parlamentoa Herêma Kurdistanê kir û her du alî li ser giringî û pêwîstiya pêkanîna kabîneya nû ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê di zûtiîn dem de hevnîrîn bûn. Sher û pevcûnên li Sûriyeyê û pêwîstiya parastina ewlehî û aramiya navçeyê, mijareke din a guftûgoyen hevdîtinê bû.

HTŞ ket bajarê Hemayê û artêşa Sûriyeyê jê vekişîya

Çekdarê Heyet Tehrîr El-Şamê û hevalbendê wê ketin bajarê Hemayê û artêşa Sûriyeyê jî ji nava bajêr vedikîşe.

Rewangeha Sûri bo Mafêni Mirovan belav kir, çekdarê Heyet Tehrîr El-Şamê û hevalbendê wê îro 5ê Berçile, piştî şer û pevcûnên giran bi hêzên rîjîma Sûriyeyê re, karîn ji gelek aliyan ve bikevin nava bajarê Hemayê.

Ji aliye kî din ve, artêşa Sûriyeyê îro di daxuyaniyekê de ragihand, "Hêzên me yên çekdar şer û pevcûnên giran ji bo şikandin û têkbirina êrîşen tund û li dû hev ên rîexistinê terorîstî li ser bajarê Hemayê kirin.

Artêşa Sûriyeyê got jî, di çend demjimîrên borî de, bi dijwarfûna şer û pevcûnên bi komên terorîst re û zêdebûna hejmara kuştian di nava refîn hêzên wan de, van koman karîn derbasî gelek taxên bajêr bibin.

Herwiha diyar kir, ji bo parastina jiyanâ sivîlên bajarê Hemayê û tevlînekirina wan di şerîn di nava bajaran de, yekîneyên wan ên leşkerî yên ji nava bajarê derketin û li derveyî bajar bîcîh bûn. Fermandariya Giştî ya Artêş û Hêzên Çekdar ên Sûriyeyê tekez dike, ew ê berdewam be ji bo derxistina wan deveran ji destê rîexistinê terorê. Kontrolkirina bajarê Hemayê piştî wê yekî tê, çekdarê Heyet Tehrîr El-Şamê û hevalbendê wê roja 30î Mijdara borî bajarê Helebê û xistibûn bin kontrola xwe, piştî şer û pevcûnên giran bi hêzên rîjîma Sûriyeyê re, karîn ji gelek aliyan ve bikevin nava bajarê Hemayê.

Bajarê Hemayê li navenda Sûriyeyê li ser çemê Asî ye û 213 k.m li bakurê Şamê ye. Hema ji aliye rûniştvanan ve piştî Şam, Heleb û Humsê di rîza çaremîn de ye. Di sala 1982 de, Îxwan Mislimîn li Hemayê dijî desthilata Beis derketin, artêşa Sûriyeyê jî ket Hemayê û zêdetir ji 30 hezar rûniştvanen bajêr hatin kuştin.

Serok Barzanî û balyozê Rûsyayê pêşhatên li navçeyê gotbêj kîrin

Serok Mesûd Barzanî û 3ê Berçile pêşwazî li Balyozê Rûsyayê li Iraqê Ilbrus Kutraşev kîr.

Di hevdîtinê de ku Konsolê Rûsyayê Maxim Rubin jî amade bû, Balyozê Rûsyayê pîrozbahiya serkeftina hilbijartinê Parlamentoya Kurdistanê li Serok Barzanî kîr û amaje bi wê kîr, encamdana serkeftiyane ya hilbijartinê Parlamentoya Kurdistanê di keşike aram de û bi beşdariya hijmareke berçav a xelkê, destkeftek mezin e bo Herêma Kurdistanê.

Di beşike din ya hevdîtinê de, behsa pêngavên proseya siyâsi ya Herêma Kurdistanê û pêkanîna kabîneya nû hat kîrin.

Peywendiyêni di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Federal a Iraqê de, pêşhatên navçeyê û metirsîyên terorê, mijarêni din ên hevdîtinê bûn.

Beşar Esed daxwaza alîkariyê ji Iraqê dike

Raporten rojnamevanî eşkere dikin ku, daxwaziyeke Sûriyê ji bo desttêwerdana serbazî an jî

şandina çekê taybet ji bo Sûriyê, ji bo rawestandina pêşveçûna komên çekdar gehîştiye Iraqê, li Hevpeymâniya Îdareya Dewletê jî danûstandin li ser wê yekê hatine kîrin û duberekîyên siyâsi jê peyda bûne.

Rojnameya Erebî Cedîdê jî zarê sê çavkaniyêñ haydar ên Iraqê parve kîriye, "Serokê Sûriyê Beşar Esed daxwaza piştevaniyê jî Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî kîriye ku, di rûbirûbûna hêzên opozisyonâ Sûriyê de alîkariya wê bike, ku li ser kontiolkirina bajar û bajarkên wî welatî berdewam in."

Yek ji wan çavkaniyan ku li Wezareta Derve ya Iraqê berpirs e eşkere kîriye, "Beşar Esed daxwaza piştevaniyâ rasterast ji Iraqê kîriye, ji bo ku bajarêni din nekevin bin destê çekdarêni opozisyonê."

Amaje jî daye, ew daxwaza Beşar Esed di dema peywendiya telefonî ya navbera wî û Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî de bûye, ku li roja Şemîya borî danûstandin kîrine. Li dû gotina wî berpirsê Wezareta Derve ya Iraqê, "Esed daxwaza piştevaniyâ serbazî ya rasterast ji Hikûmeta Iraqê kîriye, bê ku awayê piştevaniyê diyar bike, lê ya ku fêm kîriye ew e ku daxwaza çekekî diyarkirî ji bo rawestandina pêşveçûnen çekdarêni opozisyonê kîriye."

Çavkaniyêne din ku endamê Lijneya Ewlehi û Bergiriye ya Civata Nûnerên Iraqê ye ragehand, "Duberekîyêke tund li ser piştevanîkirina Rijêma Sûriyê di navbera serkirdeyên siyâsi yê Şîyan de peyda bûye." Li gor heman çavkaniyê ragehandiye: "Baskeke Şîyan ji bo piştevanîkirina li Rijêma Sûriyê gîvaştînê dike û tayekê din jî wesa difikire ku piştevanîkirina Sûriyê mimkin e Iraqê rûbirûyî sîza û helwesten navdewletî bike."

Herwaha diyar kîr: "Hikûmet û hêzên Şîyan ên çekdar li Iraqê bîryar ji bo wan komên çekdar hêlaye yê ku, hez dîkin ji bo şer û piştevanîkirina Rijêma Sûriyê biçin."

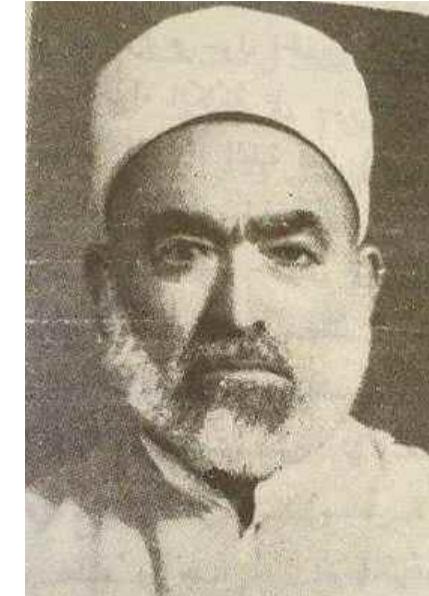
Mela Ehmedê Zivingî (1893-06.12.1971)

Ebdûlazîz Qasim

Li roja 06.12.2014z, 53 sal li ser koça dawî ya Mamosta Mela Ehmedê Zivingî re derbas dibin, ku di rojek wekî vê rojê de û berî 53 salan li bajarê Helebê malavayî ji vê dunyayê kir û çû ber dilovaniya Xudê, û li gor qewitiya wî li goristana gundê Til M'erûf li Rojavayî Kurdistanê hat veşartin.

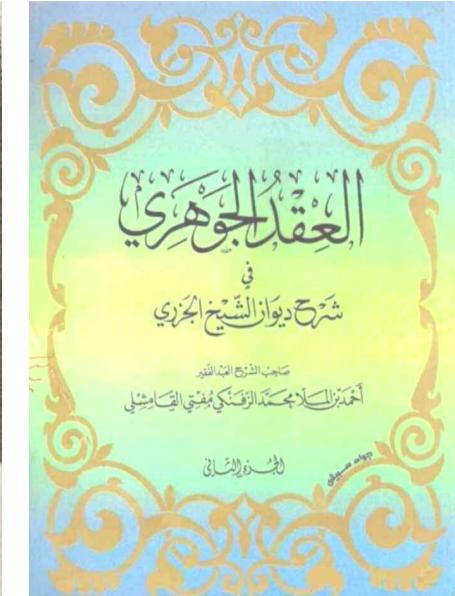
Mela Ehmedê Zivingî, li sala 1893yê li bajarê Sêrtê jidayik bûye, paşî barkiriye û çûye Cizîrê û ji Cizîrê derbasî bajarokê 'Eyîn dîwerê bûye û bûye melayê mizgeftê û pişti mirina bavê xwe diçe gundê Xezne li rex Şêx Ehmedê Xizne, û dibe miftîyê Qamişloyê û li dawiyê bi ferma serokkomarê Sûriyê dibe serokê karûbarê olî yê tevaya navçeya kurdî li Sûriyê ku jêre dihat gotin (Cizîrê-anku parêzgeha Hesekê), tevî pila wî ya olî ya bilind, lê herî zêde Mela Ehmedê Zivingî bi ravekirin û şirovekirina dîwana Melayê Cizîrî (1570-1640) hatîye naskirin, ku yek ji behemîn edebî yêñ herî giring e di nav pertûkxana kurdî de.

Ku demê xwendina helbestê Nişanî, pêdiviya her xwendevanekî bi şirovekirina Mela Ehmedê Zivingî heye ya bi navê (يَرْمَحُ دَعْلَى), ku bi zimanê erebî hatîye şirovekirin û di sala 1958 de li Qamişlo hatîye çapkirin û paşî ji aliye Mamosta Emîn Narozi ve hatîye wergêran bo zimanê kurdî bi navê (Gerdîniya Gewherî), ku bêyî vê pertûkê

kêm xwendevan bi mebest û ramana helbestê Cizîrî (Nişanî) dikarin tê bigehin.

Hêjâyê gotinê ye, ku Nişanî bi yekem damezrîner û mamostayê dibîstana helbesta kurdî (Kurmancî) tê naskirin û nasnavekî herî bilind e di esmanê felsefe û ziman û edebiyata kurdî de, ku dîwana Cizîrî, her xwendevanek bi hêsanî bi raman û risteyên Cizîrî tê nagehin, derbarê vê yekê de hêjaye balê bikişînin li ser xizmeta mezin ya Zivingî ku tevî Zimanê kurdî yê şerîn, baş bi zimanê

Tirkî, Farisî û Erebî jî dizanî, ku ev yek bûye alîkar bo şirovekirina dîwana Cizîrî bi awayekî rêtûpêk û tevî serrastkirina gelek şaşî û destkariyê bûyîn di helbestê Cizîrî de.

Li gorî hindek zanyariyan ku Mamostayê Zivingî pişti çapkirina şerha dîwana Cizîrî, kar dikir ji bo şirovekirina dîwana (Mem û Zîn) ya Ehmedê Xanî (1650-1707), lê mixabin ku di jiyê cil saliya xwe de ji herdû çavêñ xwe kor dibe, lewra ku nikarî li ser nişîna berhemîn zêdetir berdewam bike.

Pentagon: Hêzên me li Sûriyeyê di rewşa amadehiyê de ne

Berdevkê Pentagonê Patrick S. Ryder diyar kîr ku hêzên wan li Sûriyeyê di rewşa amadehiyê de ne. Komên girêdayî Heyeta Tehrîr El Şamî (HTŞ) 27ê Çiriya Paşîn êrisî İdlib û Helebê kîr.

Komên çekdar 27-28ê Çiriya Paşîn ji rojavayê Helebê ber bi navendê ve bi lez bi pêş ketin û wan 30ê Çiriya Paşîn navenda Helebê bi dest xist.

Komên çekdar 30ê Çiriya Paşîn ji navçeya Xan Şêxûnê kontrol kîr û bi vê yekê tevahîya parêzgeha İdlibê ket bin kontrola wan.

Tehrîr El Şamî herî dawî jî doh (5ê Kanûna Pêşîn) bajarê Hemayê kontrol kîr. Berdevkê Wezareta Parastînê ya Amerîkayê (Pentagon) Patrick S. Ryder diyar kîr ku ti rola Amerikayê di van şer û pevçûnan de nîne.

Patrick S. Ryder destnîşan kîr ku wan hêzên xwe yêñ li Sûriyeyê xistine rewşa amadehiyê û rewşê dişopînîn da ku DAIŞ van pevçûnan ji xwe re neke derfetek.

Berdevkê Pentagonê bal kişand ser

metirsîya DAIŞê jî û got:

"Dema em rastî metirsîyeke werin em dê her tiştî pêwîst bikin."

Me van rojên dawiyê di çarçoveya Koalîsyonê de li Sûriyeyê çend caran komên çekdar bombebaran kîrin."

Divê were gotin ku pişti êrisîn Tehrîr El Şamî tevgera DAIŞê jî zêde bûye.

Hêzên Sûriye Demokratîk (HSD) ragihand ku DAIŞê li Hums û Dêrezorê çend cih dagir kîrine.

Pentagonê jî da zanîn ku li rojhilatê Feratê 3 leşkerên wan birîndar bûne.

Li rexê din, Tehrîr El Şamî pişti Hemayê berê xwe daye Humsê û li wê derê jî şer û pevçûnan dest pê kîriye.

Şaredariya Bajarê Mezin a Wanê: Hevserokê me li ser karê xwe ne

Şaredariya Bajarê Mezin a Wanê ragihand, ienda yê û li dibêjin Hevserokê Abdullah Zeydan ji kar hatîye dûrxistin û li şûna wî qeymeqam hatîye tayînîrin, ne rast in.

Şaredariya Bajarê Mezin a Wanê, der barê ienda yê û li ser hin hesabêni medyaya civakî hatin parvekirin ku dibêjin Hevserokê

Abdullah Zeydan ji wezîfeyê hatîye girtin û li şûna wî qeyûm hatîye tayînîrin, daxuyanî da.

Di daxuyaniyê de hat got: "Ji hêla hînek hesabêni trol û qestî ve li ser bingeha belgeyek xelet, agahîyênu ku Hevserokê Şaredariya Bajarê Mezin a Wanê Abdullah Zeydan ji kar hatîye dûrxistin û li şûna wî jî

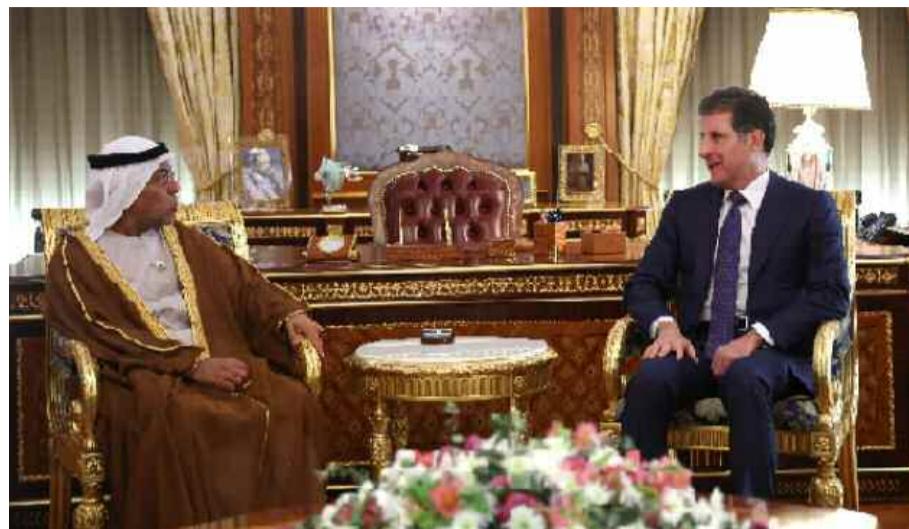
qeyûm hatîye peywirdarkirin tê belavkirin. Em radigîhînîn ku ev agahî ne rast in û belge jî xelet e û em ji gelê xwe dixwazin ku bawerî bi van belavokê xelet neynîn."

Şaredariya Bajarê Mezin a Wanê got: "Divê baş were zanîn ku armanca van belavokê wiha, tevlîhevkiRNA hişê gel û çêkîrîna şikê di nîyeta xwedîderketina li îradeya rastîn de ye. Hevşaredarên me li ser karê xwe ne û bi hemû hewl û hêza xwe ve xebatêñ xwe didomînîn."

Abdullah Zeydan di hilbijartinê 31ê Adarê de zêdetirî sedî 50 deng wergirtibû û bûbû şaredarê Wanê. Lê bi hinceta ku mafê wî yê besdarbûna hilbijartinê nîne, pesendname nehatibû dayîn. Pişti xwepêşandanên mezin, komisyona Bilind postê serokatiya şaredarîyê radestî Abdullah Zeydan kîr.

Nêçîrvan Barzanî û Balyozê Îmaratê rewşa Sûriyê gotûbêj kirin

Serokê Herêma Kurdistanê Mezrûyî Balyozê nû yê Îmaratê li Nêçîrvan Barzanî pêşwaziya Baly- Iraqê kir û pîrozbahiya destbikarbû-

ozê nû yê Îmaratê kir û di wê hevdît- inê de rewşa Sûriyê hat gotûbêjkirin.

Îro Çarşema 04.12.2024 ê li bajarê Hewlêrê, Nêçîrvan Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Ebdulah Matar Xemîs El-

na wî kir û hêviya serkeftinê jê re xwest. Her wiha piştevaniya xwe û aliyên peywendîdar yên Herêma Kurdistanê ji bo serxistina erkê wî de nîşan da.

Balyozê Îmarata Erebî silavên

Şêx Mihemed Bin Zayid Al Nehyan Serokê Îmaratê gihadin Serok Nêçîrvan Barzanî û pesnê peywendiyên bihêz yên di navbera welatê xwe û Iraq û Herêma Kurdistanê da û tekez li ser pêdagirbûna Îmaratê bi zêdetir bihêzkinin û berfirehkiran peywendiyan bi taybetî bi Herêma Kurdistanê re kir.

Di hevdîtinê de Serokê Herêma Kurdistanê silavên xwe ji Serokê Îmaratê re şand û xweşhaliya xwe bi berdewamiya piştevaniya Îmaratê ya ji bo Iraq û Herêma Kurdistanê nîşan da. Herdu aliyan li ser berfirehkiran hevkariyên hevbeş yêni di warêne curbicur da danustan- dina bîr û ramanan kirin.

Pêşhatên dawî yêni herêmî, bi taybet rewşa Sûriyê û mijarên din yêni xwedî berjewendiya hevbeş hatin gotûbêjkirin.

ROJAVA

Eskere Boyik

Niha ji bo gelê Kurd rojê teng, lê yê dîrokî ne. D e w l e t a Sûriyê dihedim e, bi xwera p e y m a n a Lozanê jî hildişîne... Ji bin kelefêne neheqîya 100

salan ROJAVA KURDAN, wek tevekê derketye û ron- aya xwe dide Rojavayê... Dewletê dagerkir dîn û har- bûne... Çiqas çek-sîlihê cihanê yêni xûnrej hene, bi çete, cerdevan, ceş û weşen cihanê xwe civandine, anine dixwezin wê teva Kurdan, wê ronaya emir tune bikin... Kurdro, demê da hûn Lozanê nebûna xweyî, çiqas zulm û xezeba dewranê hebû van sed salan da ser we da barî. Îro dîsa dîrokê sansekî dijwer daye we, Nakokiyê nava xwe daynin alîkî, rabin, kê ch ji dêst tê ROJAVA XWE biparêzin... Kê kiderê be, kîjan welaî be, nava kîjan sîyasetê da be, îro ROJAVA tava hemû Kurdan e! Nehêlin kes wê ronayê vêmirîne.

01.12.2024

HSDyê hişyarî da: DAIŞê herêmeke berfireh bi dest xist

Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) ragihand ku DAIŞê li Hums û Dêrezorê çend cih bi dest xistine.

Berdevkê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Ferhad Şamî li ser hesabê xwe yê Xê li ser livûtevgera DAIŞê ya li Sûriyeyê daxuyaniyek belav kir.

Berdevkê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Ferhad Şamî ragihand: "Hêzên me ji bo rawestandina berfirehbûna çeteyên DAIŞê tedbirêni bi bandor digirin.

Rêxistina terorîst a DAIŞê kontrola xwe li ser herêmîn berfireh ên çolêن Hums û Dêrezorê ragihand û gelek bajar û cihêن stratejik ji destê hêzên Hikûmeta Şamî derxistin." Berdevkê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Ferhad Şamî bal kışand ser wê yekê ku hêzên wan tedbirêni pêwîst wergirtine û da zanîn:

"Rêxistina terorîst hewl dide berfirehbûna xwe li deverên din ên bêparastin bidomîne.

Hêzên me tedbirêni berfireh û tekez standine û dê bi awayekî bi bandor rîgiriyê bikin ku hewldanê berfirehbûna DAIŞê ya ber bi herêmîn me rawestînîn û senaryoya sala 2014an dubare nebe."

Ji bo henardekirina petrola Herêma Kurdistanê civîneke din birêve çû

Lijneya Darayî ya Parlamento Iraqiye civîneke din ji bo nûjenkirina madeya 12 ya yasa yasa budceya federal a Iraqiye û girêdayî kirê û xercê berhemanîn û veguheshtina petrola Herêma Kurdistanê de pêkanî.

Endama lijneya darayî li Parlamento Iraqiye Dr. Nermîn Meirûf ragehand, îro civîneke din derbarê pirsa petrola Herêma Kurdistanê de hate kirin.

Herwaha got: "Îro 05.12.2024 û

berdewamiya civînêne me yêni lijneya darayî de gotûbêj derbarê raporta lijneya me ya taybet derbarê nûjenkirina madeya 12 yê yasa yasa budceya federal a girêdayî kirê û xercê berhemanîn û veguheshtina petrola Herêma Kurdistanê de hate kirin.

Navborî got, civîna me bi armanca geheştina temamkirina raporta dawiyê ya ji bo ku ji Parlamento Iraqiye re bê pêşkeşkirin pêkhat.

Duh Parlamente PDKê li encû-

mena nûnerên Iraqiye Segvan Sindî ji BasNewsê re ragehand: "Serokwezîrê Iraqiye Mihemed Shiya Sûdanî 3 demjimîrân li Parlamento Iraqiye ma û li ser hemû pirsan axivî, armanca wî li ser nûjenkirina yasaya budceyê ku xaleke taybetmende bi pirsa şandin û henardekirina petrola Kurdistanê ve, ronîkirinê bide fraksiyonan.

Herwaha got: "Sûdanî daxuyanî ji bo fraksiyonan da û got, hevkarê me bin ku ev yasa bê nûjenkirin, bîryare heftiya bê roja şemiyê yan jî yekşemê xwendina duyem bo wan xalan bê kirin ku taybetmendin bi pirsa petrola Kurdistanê ve û piştra xwendina sîyem dê bê kirin û armanca Sûdanî ew bû fraksiyonan agahdar bike ku ev nûjenkirin bi asanî bê derbaskirin. Ji ber got, ji ber rawestana petrola Kurdistanê Iraqiye jî gelek ziyan dîtiye."

Segvan Sindî got: Eger yasa bê nûjenkirin, pirsgirêka mûçe û budce ya Kurdistanê namîne. Ji ber petrol diçe derve û li hember wê jî besa budceya Kurdistanê heye.

Wî îro ji Rûdawê re da zanîn ku ew hejmar zêde nebûye û nêzîkî 6 hezar malbat li Şehbayê asê mane.

HSD: Komên çekdar dest danî ser 120 otomobîlên xelkê

Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) ragihand ku komên çekdar ên nêzîkî Tirkîyeyê dest bi operasyoneke berfireh a di nava sivîlê ku li Şehba û bakurê Helebê asê mane de kiriye.

HSDyê ragihand ku komên çekdar dest daniye ser 120 otomobîl ku bi sedan sivîl pê dicûn bakur û rojhîlatê Sûriyeyê.

HSDyê da zanîn ku komên çekdar piraniya welatiyan veg-

berbîn.

Berpîrsê Rêveberiya Xweser a Karûbarê Penaberan Şêxmûs Ehmed got:

"Me doh 2 otobus şandin Şehbayê lê komên çekdar ên ku Tirkîye piştgiriya wan dike hêzên Hemzatê û Sultan Murad rê nadîn ku xelk ji herêmî derkeve."

Di van rojên dawî de komên çekdar ên ku Tirkîye piştgiriya wan dike dest bi êrişâ li dijî Şehbayê ya di bin kontrola HSDyê de kir.

Berî niha HSD û komên çekdar bi awayekî neragihandî li hev kiribû ku rîyeke ewle ji xelkê re were vekirin ku derbasî deverên aram ên li parêzgehê Tebqa û Reqayê bibin.

Penaberan Şehbayê niha li

kamp û mizgeftan di rewseke dijwar de dijîn.

Roja sêsemê Berpîrsê Rêveberiya Xweser a Karûbarê Penaberan Şêxmûs Ehmed ji Rûdawê re ragihandibû ku ji ber êrişan nêzîkî 100 hezar kes ji Şehbayê ber bi Tebqayê ve koçber bûne.

Wî îro ji Rûdawê re da zanîn ku ew hejmar zêde nebûye û nêzîkî 6 hezar malbat li Şehbayê asê mane.

HSD: Komên çekdar dest danî ser 120 otomobîlên xelkê

Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) ragihand ku komên çekdar ên nêzîkî Tirkîyeyê dest bi operasyoneke berfireh a di nava sivîlê ku li Şehba û bakurê Helebê asê mane de kiriye.

HSDyê ragihand ku komên çekdar dest daniye ser 120 otomobîl ku bi sedan sivîl pê dicûn bakur û rojhîlatê Sûriyeyê.

HSDyê da zanîn ku komên çekdar piraniya welatiyan veg-

uhastine devera Şêx Necar û çarenivîsa hinekan jî ne diyar e.

Lihevhatinek hatibû kirin ku rî li ber ti kesî neyê girtin.

Komên çekdar 2 rojên borî rî li ber zêdetirî 15 hezar sivîl girtin û zivistana sar ew li ser rîyêne sereke hiştin.

Piraniya kesen ji Şehbayê derbider bûne sala 2018an piştî dagirkirina Tirkîye û hevpeymanen wê ji Efrînê çubûn.

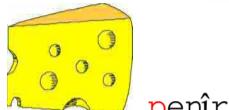
Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) îro ragihand ku komên çekdar ên nêzîkî Tirkîyeyê dest bi operasyoneke berfireh a di nava sivîlê ku li Şehba û bakurê Helebê asê mane de kiriye.

HSDyê ragihand ku komên çekdar dest daniye ser 120 otomobîl ku bi sedan sivîl pê dicûn bakur û rojhîlatê Sûriyeyê.

HSDyê da zanîn ku komên çekdar piraniya welatiyan veg-

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

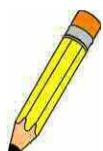
pîvaz

Ev çîye? Ev penîre.
Bu nödir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

Ev çîye? Ev pîvaze.
Bu nödir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is a onion.

perçemek

pêñûs

Ev çîye? Ev perçemek.
Bu nödir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

Ev çîye? Ev pêñûse.
Bu nödir? Bu qolëmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Ss

sêv

stêrk

Ev çîye? Ev sêve.
Bu nödir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is a apple.

Ev çîye? Ev stêrke.
Bu nödir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звёзды.
What is it? It is a star.

sêvik

Ev çîye? Ev seye.
Bu nödir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

Ev çîye? Ev sêvike.
Bu nödir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Uu

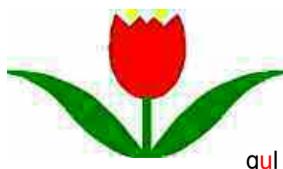
utî

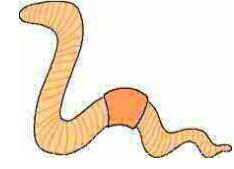
guh

Ev çîye? Ev utîye.
Bu nödir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is a iron.

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nödir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

gul

kurme

Ev çîye? Ev gule.
Bu nödir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nödir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

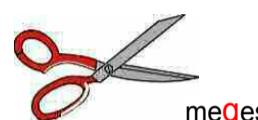
Qq

beq

Ev çîye? Ev qaze.
Bu nödir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

portqal

Ev çîye? Ev meqese.
Bu nödir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

Ev çîye? Ev portqale.
Bu nödir? Bu portaqaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is a orange.

şêr

Ev çîye? Ev şere.
Bu nödir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

Rr

kêwrişk

Ev çîye? Ev kêwrîşke.
Bu nödir? Bu dovsandır.
Что это? Это зайц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

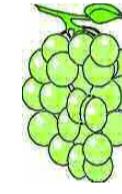
Ev çîye? Ev tîre.
Bu nödir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is a arrow.

rovî

Ev çîye? Ev roviye.
Bu nödir? Bu tüküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Tt

tîr

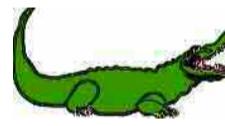
tûtî

Ev çîye? Ev tirîye.
Bu nödir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

pirtûk

Ev çîye? Ev pirtûke.
Bu nödir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsahe

Ev çîye? Ev tîmsahe.
Bu nödir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodil.

Üû

bilâr

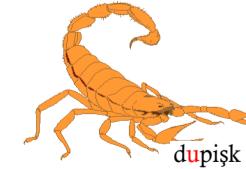
brûsk

Ev çîye? Ev bilûre.
Bu nödir? Bu tütökdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

çûk

Ev çîye? Ev çûke.
Bu nödir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

Ev çîye? ev dupiške.
Bu nödir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skarpión.

Vv

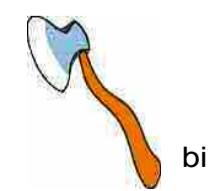

çaV

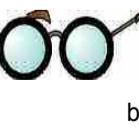
keVo

Ev çîye? Ev çaVe.
Bu nödir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is a eye.

biVir

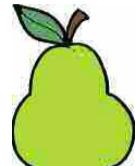
Ev çîye? Ev biVire.
Bu nödir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is a axe.

berçavik

Ev çîye? Ev berçavike.
Bu nödir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки
What is it? It is a glass.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

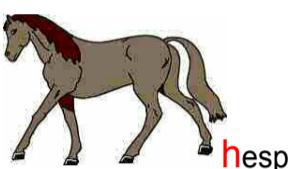
Hh

hirmê

hirç

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nədir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

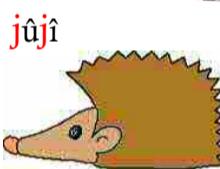
hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nədir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nədir? Bu dəvədir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

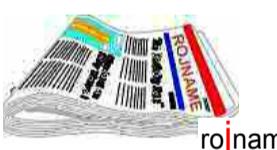
Jj

jûjî

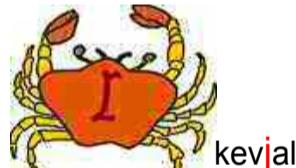

roj

Ev çîye? Ev jûjîye.
Bu nədir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

rojname

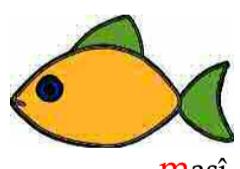

kevjal

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nədir? Bu qəzətdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

Mm

mûz

masî

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nədir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

gamêş

meymûn

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nədir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

Nn

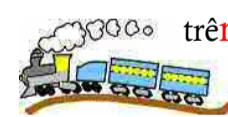
nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nədir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nədir? Bu zerrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

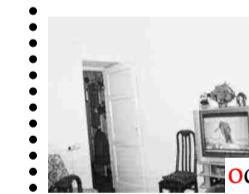
trên

Ev çîye? ev trêne.
Bu nədir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

reng

Ev çîye? Ev renge.
Bu nədir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

ode

Ev çîye? Ev Odeye
Bu nədir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

sol

Ev çîye? Ev sOle.
Bu nədir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

Oo

otobûs

Ev çîye? Ev otobûse.
Bu nədir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nədir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

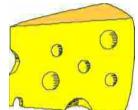
21

№ 45 (605)

DÎPLOMAT

01-07 Çileya pêş, dekabr. 2024

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABƏYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çîye? Ev penîre.
Bu nödir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

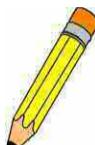

Ev çîye? Ev pîvaze.
Bu nödir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is a onion.

perçemek

Ev çîye? Ev perçemeke.
Bu nödir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pêñûs

Ev çîye? Ev pêñûse.
Bu nödir? Bu qoləmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Ss

sêv

Ev çîye? Ev sêve.
Bu nödir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is a apple.

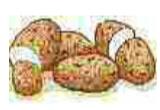

Ev çîye? Ev Stérke.
Bu nödir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звёзды.
What is it? It is a star.

se

Ev çîye? Ev seye.
Bu nödir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çîye? Ev sêvike.
Bu nödir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Uu

utî

Ev çîye? Ev utîye.
Bu nödir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is a iron.

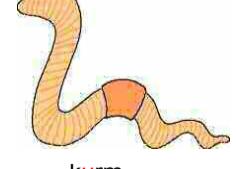

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nödir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

gul

Ev çîye? Ev gule.
Bu nödir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nödir? Bu quddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

Qq

beq

Ev çîye? Ev beq.
Bu nödir? Bu qurbağdır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çîye? Ev qaze.
Bu nödir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çîye? Ev meqese.
Bu nödir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çîye? Ev portqale.
Bu nödir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is a orange.

Rr

şêr

Ev çîye? Ev şere.
Bu nödir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrişk

Ev çîye? Ev kêwrişke.
Bu nödir? Bu dovsandır.
Что это? Это зайц..
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çîye? Ev tire.
Bu nödir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is a arrow.

rovî

Ev çîye? Ev rovîye.
Bu nödir? Bu tüküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Tt

tiř

Ev çîye? Ev tirîye.
Bu nödir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

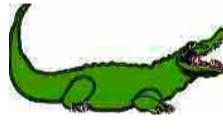
tûti

Ev çîye? Ev tûtiye.
Bu nödir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай..
What is it? It is a parrot.

pirtûk

Ev çîye? Ev pirtûke.
Bu nödir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsaħ

Ev çîye? Ev tîmsahe.
Bu nödir? Bu timsaħdir.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodil

Üû**Üû**

bilûr

Ev çîye? Ev bilûre.
Bu nödir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çîye? Ev brûske.
Bu nödir? Bu ildirimdir.
Что это? Это молния
What is it? It is a lightning.

çav

Ev çîye? Ev caVe.
Bu nödir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is a eye.

keVo

Ev çîye? Ev keVoke.
Bu nödir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon

bivir

Ev çîye? Ev bivire.
Bu nödir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is a axe.

berçaVik

Ev çîye? Ev berçaVike.
Bu nödir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки
What is it? It is a glass.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

w erdek

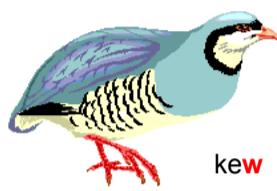
wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nödir? Bu ökdödendir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

ew r

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nödir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nödir? Bu kéklikdir.
Что это? Это цесарка.
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

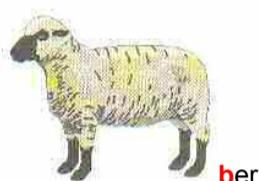

xanî

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nödir? Bu arabüzöndir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

xaç

berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nödir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nödir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

heyve

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nödir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it? It is a cucumber.

1

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nödir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountair.

Zz

ziman

zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nödir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nödir? Bu vedredir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nödir? Bu iynadir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDİ		Azerî
	ya bi tipêñ latinî	ya bi tipêñ kirîlî	Latinî
1	Aa	Aa	Aa
2	Bb	Бб	Bb
3	Cc	҆҆	Cc
4	Çç	Чч	Çç
5	Dd	Дд	Dd
6	Êê	Ее	Ee
7	Ee	Яя	Өө
8	Ff	Фф	Ff
9	Gg	Гг	Gg
10	Hh	Хх	Hh
11	Îî	Ии	Ii
12	Ii	Ьъ	İi
13	Jj	Жж	Jj
14	Kk	Кк	Kk
15	Ll	Лл	Ll
16	Mm	Мм	Mm
17	Nn	Нн	Nn
18	Oo	Оо	Oo
19	Pp	Пп	Pp
20	Qq	Qq	-
21	Rr	Рр	Rr
22	Ss	Сс	Ss
23	Şş	Шш	Şş
24	Tt	Тт	Tt
25	Ûû	Үү	Uu
26	Uu	Юю	Üü
27	Vv	Вв	Vv
28	Ww	Ww	-
29	Xx	Хх	Xx
30	Yy	Йй	Yy
31	Zz	Зз	Zz

DIKARÎ BIXWÎNÎ

Иран обвинил генсека НАТО в попытке навязать Трампу внешнеполитические решения

Генсек НАТО Марк Рютте пытается навязать свою позицию по внешней политике избранному президенту США Дональду Трампу и его команде, заявили в четверг в МИД Ирана.

"Новый генсек НАТО, который заявляет, что ладит с избранным президентом США, странным образом настаивает на определении приоритетов для будущей администрации США", - написал представитель МИД Ирана Исмаил Багай в соцсети X.

По его словам, подобные попытки главы альянса являются "подстрекательством к дальнейшей воинственности путем создания поляризованной картины мировой политики".

Представитель иранского ведомства подчеркнул, что Рютте должен "чувствовать себя ответственным за то, что мир становится все менее безопасным".

Иранские СМИ, со своей стороны, отмечают, что в недавнем интервью Рютте заявил, что Трампу следует опасаться успеха России на Украине, так как в таком случае укрепят свои позиции и Китай, Иран, КНДР.

Президент Барзани обсудил формирование правительства Курдистана с послом США

Президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани провел переговоры с послом

США в Ираке Алиной Романовски по вопросам формирования нового Регионального правительства Курдистана (КРГ) и развития событий на Ближнем Востоке. На встрече присутствовал генеральный консул США в Курдистане.

Согласно заявлению офиса президента, во время встречи, проведенной в ознаменование завершения срока полномочий Романовски, президент Барзани выразил благодарность за ее "вклад в укрепление связей между Соединенными Штатами, Ираком и Курдистаном. Усилия посла Романовски сыграли важную роль в углублении сотрудничества и взаимопонимания. Мы желаем ей успехов в ее будущих начинаниях". Г-жа Романовски ответила взаимностью, поблагодарив регион Курдистан за "сотрудничество и поддержку", которые, по ее словам, были "ключевыми для успеха ее миссии". Встреча была посвящена текущим переговорам между политическими партиями после парламентских выборов в Курдистане, направленным на формирование нового правительства. Кроме того, стороны обсудили ситуацию в Ираке, отношения США и Ирака и события на Ближнем Востоке.

Регион Курдистан запускает информационную кампанию по борьбе с ВИЧ

Региональное правительство Курдистана (КРГ) запустило информационную кампанию по сдерживанию распространения

ВИЧ. Об этом 1 декабря сообщила менеджер Управления профилактического здравоохранения в Эрбите д-р Бериван Аднан.

По ее словам, хотя в регионе Курдистан есть случаи ВИЧ, "большинство инфицированных — это иностранные граждане, которые были депатриированы после постановки диагноза".

"В регионе Курдистан зарегистрирован 61 случай ВИЧ", — сказала Аднан, уточнив, что 34 случая зарегистрированы в Эрбите, 21 в Сулеймании и шесть в Дохуке.

"Были приняты необходимые медицинские меры для инфицированных, которые остаются под постоянным медицинским наблюдением", — добавила она.

По словам Аднан, КРГ проводит ежегодное бесплатное тестирование на ВИЧ и кампании по повышению осведомленности через учреждения здравоохранения. Эти инициативы включают центры раннего выявления для сотрудников частного сектора и лиц, готовящихся к браку.

Посол США встретилась с президентом ДПК

1 декабря посол США в Ираке Алина Романовски описала недавний визит курдского лидера Масуда Барзани в Багдад как "значительный шаг в преодолении политических разногласий".

По данным офиса Барзани, главы "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и бывшего президента Курдистана, Романовски также поздравила Курдистан с успешными парламентскими выборами и приветствовала запланированную на 2 декабря первую сессию парламента Курдистана как важную веху.

Посол также выразила надежду на то, что переговоры между курдскими политическими партиями вскоре приведут к соглашению и формированию 10-го кабинета Регионального правительства Курдистана.

Что касается июльского визита Барзани в Багдад, первого за

шесть лет, Романовски сказала, что он "помог объединить полити- ность продолжения и расширения сотрудничества.

ческие фракции и укрепить связи между регионом Курдистан и федеральным правительством Ирака".

В свою очередь, лидер ДПК признал позитивный прогресс в отношениях между США, Курдистаном и Ираком, подчеркнув важ-

"На встрече также обсуждались текущая политическая ситуация, региональные события и растущая угроза терроризма, а также меры по обеспечению мира и стабильности в Ираке и регионе в целом", — говорится в заявлении.

Премьер-министр Курдистана и уходящая посол США обсудили ключевые региональные вопросы на прощальной встрече

В воскресенье, 1 декабря, премьер-министр Курдистана Масрур Барзани принял уходящую посла США в Ираке Алину Романовски, чтобы отметить завершение ее полномочий.

Премьер-министр Барзани сообщил в своем заявлении, что в

начале встречи он поблагодарил посла США за ее усилия по укреплению двусторонних отношений.

В заявлении офиса премьера говорится, что стороны обсудили бюджет, а также конституционные и финансовые права региона Курдистан. При этом премьер-

министр повторил, что "Курдистан выполнил все свои конституционные обязательства, и федеральное правительство должно представить финансовые права народа Курдистана без задержек или вычетов".

Стороны согласились с необходимостью ускорить формирование нового единого и сильного правительства после первой сессии нового парламента Курдистана.

Они также подчеркнули важность скорейшего возобновления экспорта нефти Курдистана.

Посол США выразила благодарность Региональному правительству Курдистана за сотрудничество и помочь в ее миссии, и подтвердила стремление ее страны укреплять отношения с регионом.

Иран скоро продолжит переговоры со странами Европы о ядерной программе

Иран, Великобритания, Франция и Германия договорились в ближайшем будущем продолжить обсуждение иранской ядерной программы, а также ряда других вопросов, сообщил в соцсети замглавы МИД Ирана Казем Гарибабади.

"Очередной раунд откровенных переговоров с представителями Франции, Германии и Великобритании. (...) Решили продолжить дипломатический диалог в ближайшем будущем", — написал он.

По его словам, представители Ирана и европейских стран обсудили "двусторонние, региональные и международные события, в частности ядерные вопросы и вопросы отмены санкций".

"Мы твердо намерены отстаивать интересы нашего народа, и мы предпочитаем путь диалога и вовлеченности", — добавил Гарибабади.

29 ноября в Женеве прошла встреча заместителей глав МИД Ирана и "евротройки".

Ранее сообщалось, что представители Ирана и "евротройки" планировали обсудить перспективы возобновления Совместного всеобъемлющего плана действий (СВПД) по урегулированию иранской ядерной проблемы, а также санкции в отношении иранских авиа- и морских компаний, которые недавно ввел ЕС.

СВПД, в соответствии с которым Тегеран согласился ограничить деятельность в ядерной сфере в обмен на снятие с него экономических санкций, был заключен в 2015

году Ираном и "шестеркой" международных посредников (Великобритания, Германия, Китай, Россия, США и Франция). Пришедший в Белый дом президент Дональд Трамп в мае 2018 года вышел из ядерной сделки и возобновил действие односторонних антииранских санкций. В ответ Тегеран объявил о поэтапной отмене ограничений в рамках СВПД.

Сменявший Трампа на посту президента Джо Байден выразил готовность вернуться в СВПД, однако все попытки за время его пребывания в Белом доме вдохнуть в ядерную сделку новую жизнь не увенчались успехом.

Между тем, в 2025 году истекает 10-летний срок действия СВПД и одобравшей его резолюции СБ ООН 2231, после чего иранский вопрос уйдет из повестки дня Совета Безопасности.

Лидеры Курдистана обсудили формирование правительства и события в Сирии с послом России

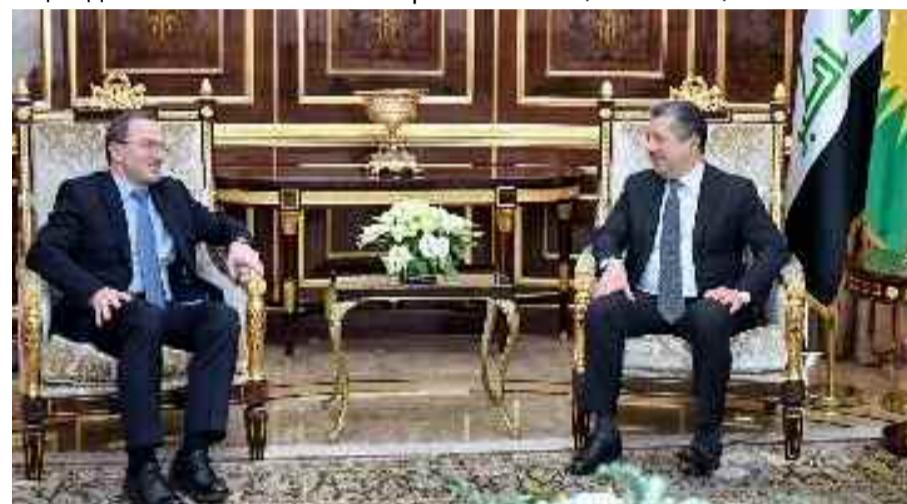

2 декабря президент Курдистана Нечирван Барзани встретился с послом России в Ираке Эльбрусом Кутрашевым. На встрече также присутствовал генеральный консул России в Курдистане.

По данным офиса курдского президента, стороны обменялись мнениями об отношениях между Эрбили и Багдадом, парламентских выборах в Курдистане, обсуждениях политических партий по формированию нового правительства и первой сессии парламента Курдистана, которая состоялась в понедельник.

Текущая ситуация в Сирии и ее

региональные последствия стали еще одной ключевой темой встречи.

чи.

Президент Барзани и посол Кутрашев подчеркнули необходимость укрепления сотрудничества в различных сферах.

Также российские дипломаты встретились с премьер-министром Курдистана Масруром Барзани.

Посол Кутрашев поздравил Барзани с успешным проведением выборов в парламент Курдистана и объявление их результатов.

Они также обсудили "растущую необходимость в более крепких связях между Россией и Курдистаном и рассмотрели продолжающийся кризис в Сирии".

Президент Барзани подтверждает прочные отношения Курдистана с Италией

3 декабря президент Курдистана Нечирван Барзани приветствовал недавно назначенного

посла Италии в Ираке Никколо Фонтану.

Согласно заявлению офиса курдского президента, Барзани поздравил Фонтану с его новой должностью и подтвердил приверженность Курдистана поддержке его дипломатической миссии.

Барзани также "подтвердил прочные и постоянные отношения Курдистана с Итальянской Республикой".

Со своей стороны, посол Фонтана поблагодарил президента Барзани за его поддержку и "подчеркнул признательность Италии за ее отношения как с Ираком, так и с регионом Курдистан. Он также выразил свою приверженность укреплению двусторонних отношений в различных областях, представляющих взаимный интерес".

На встрече также обсуждались последние события на Ближнем Востоке, недавние выборы в парламент Курдистана и текущая ситуация в Сирии. Ранее посол Италии встретился с премьер-министром Курдистана Масруром Барзани.

Турцию предупредили по-хорошему

необходимую военную поддержку. При этом, как сожалением отмечают собесед-

чи, чтобы были механизмы, позволяющие предотвратить перерастание последова-

тельство пыталось убедить Турцию в необходимости оборвать все торговые и дипломатические каналы с Израилем — в отместку за разрушения и жертвы в палестинском анклаве, однако Анкара якобы не демонстрировала большого энтузиазма по этому поводу.

Недавно господину Фидану пришлось провести, вероятно, непростую беседу и с госсекретарем США Энтони Блинкеном. По информации израильской корпорации Kan, в последнем телефонном разговоре глава Госдепартамента обратился к Анкаре с просьбой обуздать действия исламистских группировок в Сирии.

Сама Турция отрицает, что стоит за ударами по правительенным силам в Сирии, несмотря на то что инициаторы наступления фактически действуют из ее формальной зоны ответственности в этой стране.

Тема столкновений в северо-западных провинциях Арабской Республики была затронута также во время телефонной беседы между президентом РФ Владимиром Путиным и его турецким коллегой Реджепом Тайипом Эрдоганом. Согласно сообщению Кремля, российский лидер указал на "необходимость скорейшего прекращения террористической агрессии" против

ники MEE, иранский министр, посетивший перед этим Сирию, не привез оттуда никакого послания о ее готовности вести переговоры с Турцией.

В вышедшем в среду интервью изданию "Аль-Араби аль-Джадид" господин Арагчи дипломатично заметил, что у Турции, "как и у любого другого игрока, есть связи и интересы в Сирии, но в то же время есть свои страхи и опасения".

Он уточнил, что Тегеран всегда консультируется с Анкарой "о том, как решить эти проблемы". Для этого, по словам министра, и существует "астанинский формат" — платформа по сирийскому урегулированию под эгидой Москвы, Анкары и Тегерана. Эта формула, заметил господин Арагчи, была разработана "именно с этой целью —

тельных рисков в конфронтацию между странами". "Мы ожидаем, что Турция пойдет по этому пути", — добавил он.

Наиболее жесткими публичными высказываниями в адрес Анкары отметился Али Акбар Велаяти, советник верховного лидера Ирана Али Хаменеи. В беседе с иранским новостным агентством Tasnim он выразил удивление, что на сирийской арене Турция "попала в ловушку" США и Израиля — основных зарубежных игроков, на которые Тегеран и его союзники официально возлагают ответственность за вспышку насилия в Сирии.

В последнее время тренировки между Анкарой и Тегераном часто выходили наружу из-за войны в секторе Газа.

Как утверждали арабские издания, иранское прави-

дамска и важность восстановления порядка на всей территории Сирии "с использованием имеющихся у Анкары возможностей в регионе".

Впрочем, из высказываний иранских официальных лиц следует, что зарубежные союзники Дамаска сейчас допускают все, даже самые негативные сценарии развития событий. "Если сирийское правительство попросит Иран отправить войска в Сирию, мы изучим эту возможность", — заявил в разговоре с Al Araby Al Jadeed господин Арагчи. По его словам, сохранение текущей динамики на поле боя может вывести Ближний Восток из и без того хрупкого равновесия.

Анкара, однако, может и не стать бенефициаром нынешнего кризиса в Сирии. Об этом заявил изданию Financial Times (FT) неназванный турецкий дипломат в отставке. По его словам, ситуация чревата для Турции притоком к ее границе новых беженцев, а также ухудшением отношений с Россией и США. "Создание героического нарратива о том, что Турция или ее опосредованные силы могут взять под контроль Алеппо, рассчитано на националистические настроения, однако мы можем погрязнуть в болоте", — резюмировал собеседник FT.

ДИПЛОМАТ

№ 45 (605) 01 - 07 декабря 2024 год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Лидеры Курдистана приняли нового посла ОАЭ в Ираке

4 декабря курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), встретился с Абдуллой Матаром аль-Мазруи, новым послом ОАЭ в Ираке.

В заявлении, опубликованном офисом Барзани, сказано, что встреча состоялась резиденции главы ДПК в Эрбеле.

Посол выразил свое удовольствие от посещения Курдистана и встречи с Барзани. "Аль-Мазруи передал приветствия от президента ОАЭ шейха Мухаммеда бин Заида Аль Нахайяна и похвалил руководство и институты Курдистана за их роль в содействии стабиль-

верженность прогрессу, назвав его образцом для подражания".

Курдский лидер также подчеркнул прочные связи между народами Курдистана и ОАЭ, выразив надежду на дальнейшее углубление

ности, развитию и восстановлению".

"Барзани тепло приветствовал посла, пожелав ему успехов в его миссии", — говорится в заявлении. "Он подчеркнул образцовое руководство ОАЭ и его при-

уз дружбы и сотрудничества между двумя сторонами.

Также посла принял президент Курдистана Нечирван Барзани, подчеркнувший полную поддержку региона успеху миссии посла.

Президент Барзани передал свои приветствия президенту ОАЭ Мохамеду бин Заиду Аль-Нахайяну и поблагодарил его страну за "постоянную поддержку Ирака и Курдистана".

Со своей стороны посол передал приветствия президента ОАЭ Барзани, высоко оценив "прочные отношения между ОАЭ и Ираком, особенно с регионом Курдистан". Стороны обсудили расширение сотрудничества в различных областях и обменялись мнениями о

последних событиях, в частности о ситуации в Сирии, а также о других вопросах, представляющих взаимный интерес.

В ходе отдельной встречи с премьер-министром Курдистана Масруром Барзани посол ОАЭ обсудил ключевые региональные проблемы, подчеркнув необходимость совместных усилий по поддержанию безопасности и стабильности в Ираке и на всем Ближнем Востоке. Стороны подчеркнули общую приверженность продвижению мира и развитию посредством партнерства.

Встреча проходит на фоне возросшей напряженности в Сирии, и политические эксперты предупреждают, что проиранские ополченцы могут втянуть Ирак в конфликт.

Президент Курдистана поздравил ОАЭ с Национальным днем

Президент Курдистана Нечирван Барзани поздравил Объединенные Арабские Эмираты (ОАЭ) с Национальным днем.

В посте на Х Барзани написал: "От себя лично и от имени народа Курдистана я искренне поздравляю Объединенные Арабские Эмираты, их руководство и народ с Днем национального единства".

Барзани подчеркнул "братьеские и исторические отношения" между Курдистаном и ОАЭ, добавив: "Мы высоко ценим прочные связи между нами, и желаем ОАЭ дальнейшего прогресса и процветания под мудрым руководством Его Высочества шейха Мухаммеда бин Заида Аль Нахайяна, президента государства".

Национальный день ОАЭ, отмечаемый ежегодно 2 декабря, знаменует собой образование ОАЭ в 1971 году.

Sky: мирных жителей выводят из курдских кварталов на севере Алеппо

Отряды курдских ополченцев из коалиции "Силы демократической Сирии" (СДС) начали операцию по выводу мирных граждан из кварталов Бустан-эль-Баша и Шейх-Максуд на севере города Алеппо (360 км от Дамаска). Об этом сообщил телеканал Sky News Arabia.

По его информации, соглашение об эвакуации жителей из населенных курдами районов достигнуто с вооруженными формированиями сирийской оппозиции, которые вошли в Алеппо вслед за бандами террористической группировки "Джебхат ан-Нусра" (запрещена в РФ).

Ранее военный руководитель СДС Мазлюм Абди написал в Х, что договаривается через посредников о создании гуманитарных коридоров для вывода мирного населения. Он сообщил, что курдские бойцы и жители должны покинуть также районы Тельль-Рифаат и Эш-Шахба. По его словам, все беженцы направляются в северо-восточные провинции Сирии, находящиеся под контролем СДС.

Курдские ополченцы оказали ожесточенное сопротивление при вторжении банд террористов на север и северо-запад Сирии, однако боевикам удалось зайти им в тыл и перерезать линии снабжения по шоссе из Манбиджа. "Мы вмешались, чтобы защитить мирное население от возможных массовых расправ после отхода правительственных войск, наши бойцы столкнулись с интенсивными атаками превосходящих сил противника, поэтому было принято решение об эвакуации", — отметил Абди.

ТӘSİŞÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

ÎMTÝAZ Ü SERNIVÝSAR:

TAHİR SİLÉMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXIR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Үсүб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə

S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq

S.Məhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица

С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzeti bilgisayar

mərkəzində yığılıb səhifələnib və

"Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NFŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500